

ВИШИ СУД У НОВОМ САДУ

БИЛТЕН СУДСКЕ ПРАКСЕ

БРОЈ 12

**Нови Сад
2021. година**

БИЛТЕН СУДСКЕ ПРАКСЕ ВИШЕГ СУДА У НОВОМ САДУ

Број: 12

Приређивач: Виши суд у Новом Саду

За приређивача: председник суда, судија Мирослав Алимпић

Заменик главног и одговорног уредника: Биљана Делић, судија Вишег суда у Новом Саду

Редакција: Биљана Делић, судија Вишег суда у Новом Саду
Бранка Станковић, судија Вишег суда у Новом Саду
Наташа Николић, судија Вишег суда у Новом Саду

Редакцијска обрада сентенци:

Невена Максимовић, самостални саветник

Сања Ћетојевић, библиотекар Вишег суда у Новом Саду

САДРЖАЈ

РАСПОРЕД СУДИЈА ВИШЕГ СУДА У НОВОМ САДУ ЗА 2021. ГОДИНУ

СУДСКА ПРАКСА – СЕНТЕНЦЕ

ГРАЂАНСКО ПРАВО

ПАРНИЧНИ ПОСТУПАК

1. СПОРАЗУМ О МЕСНОЈ НАДЛЕЖНОСТИ
2. МЕЂУНАРОДНА И МЕСНА НАДЛЕЖНОСТ
3. СТВАРНА НАДЛЕЖНОСТ
4. СТВАРНА НАДЛЕЖНОСТ У ИЗВРШНИМ ПОСТУПЦИМА ИЗМЕЂУ ДВА ПРИВРЕДНА СУБЈЕКТА
5. НАДЛЕЖНОСТ У СПОРУ РАДИ ЗАШТИТЕ ОД УЗНЕМИРАВАЊА ПРАВА СВОЈИНЕ
6. ПРИВРЕМЕНИ ЗАСТУПНИК
7. ОДБАЧАЈ ТУЖБЕ
8. НЕДОСТАТАК ПАСИВНЕ ЛЕГИТИМАЦИЈЕ
9. ПРИЗНАЊЕ ТУЖБЕНОГ ЗАХТЕВА
10. ВЕШТАЧЕЊЕ ОД СТРАНЕ ПРАВНОГ ЛИЦА
11. СЛОБОДНО СУДИЈСКО УВЕРЕЊЕ
12. САДРЖАЈ ИЗРЕКЕ
13. НОВЧАНО КАЖЊАВАЊЕ
14. ЗАСТАРЕЛОСТ
15. ДОСТАВЉАЊЕ СПИСА ПО ПОСЛОВНИКУ

ПОСТУПЦИ ИЗВРШЕЊА И ОБЕЗБЕЂЕЊА

16. НАЧЕЛО ФОРМАЛНОГ ЛЕГАЛИТЕТА ИЗВРШНЕ ИСПРАВЕ
17. ПЛАЋАЊЕ ПРЕДУЈМА
18. ЈЕДИНСТВЕН ПРЕДЛОГ ЗА ИЗВРШЕЊЕ НА ОСНОВУ ВИШЕ ИЗВРШНИХ ИСПРАВА
19. ТУЖБА ЗА УТВРЂЕЊЕ НЕДОПУШТЕНОСТИ ИЗВРШЕЊА
20. ОБРАЧУН КАМАТЕ КАО ВЕРОДОСТОЈНА ИСПРАВА
21. ТРОШКОВИ ИЗВРШНОГ ПОСТУПКА
22. ОДРЕЂИВАЊЕ ЈАВНОГ ИЗВРШИТЕЉА ЗА ПОСТУПАЊЕ У ПРЕДМЕТИМА У КОЈИМА ЈЕ КАО ИЗВРШНИ ДУЖНИК НАЗНАЧЕН ДИРЕКТНИ ИЛИ ИНДИРЕКТНИ КОРИСНИК БУЏЕТСКИХ СРЕДСТАВА
23. ПРАВО НА ДОМ - НЕДОПУСТИВОСТ ИЗВРШЕЊА
24. НЕДОПУШТЕНОСТ ИЗВРШЕЊА УСЛЕД БРАЧНЕ СУТЕКОВИНЕ
25. ПРОТИВИЗВРШЕЊЕ
26. ПОВРАЋАЈ ТАКСЕ И ПРОТИВИЗВРШЕЊЕ
27. ПРАВНА СУКЦЕСИЈА ИЗВРШНОГ ДУЖНИКА БРИСАНОГ ИЗ АПР-а
28. ЗАХТЕВ ЗА ОТКЛАЊАЊЕ НЕПРАВИЛНОСТИ
29. ИЗВРШЕЊЕ ДРУГОГ ПОТРАЖИВАЊА НА ИСТОЈ НЕПОКРЕТНОСТИ
30. ПРЕДЛОГ ЗА ОДРЕЂИВАЊЕ ПРИВРЕМЕНЕ МЕРЕ У ИЗВРШНОМ ПОСТУПКУ
31. ПРИВРЕМЕНА МЕРА

ОБЛИГАЦИОНО ПРАВО

32. ПРЕКИД ЗАСТАРЕЛОСТИ

33. НАКНАДА ШТЕТЕ НАСТАЛЕ УСЛЕД РЕТЕНЦИЈЕ
34. НАКНАДА ШТЕТЕ ЗБОГ ПОВРЕДЕ УСТАВОМ ЗАЈЕМЧЕНОГ ПРАВА
35. УГОВАРАЊЕ ПРОМЕНЉИВЕ КАМАТНЕ СТОПЕ
36. РЕШАВАЊЕ РЕКЛАМАЦИОНОГ ЗАХТЕВА
37. УСТУПАЊЕ НАСЛЕДНОГ ДЕЛА

СТВАРНО ПРАВО

38. САВЕСНОСТ ДРЖАВИНЕ КАО УСЛОВ ЗА СТИЦАЊЕ СВОЈИНЕ ОДРЖАЈЕМ

ПОРОДИЧНО ПРАВО

39. ЗАЈЕДНИЧКО ВРШЕЊЕ РОДИТЕЉСКОГ ПРАВА
40. ЗАХТЕВ ЗА ВРАЋАЊЕ ДЕТЕТА

ВАНПАРНИЧНИ ПОСТУПАК

41. УТВРЂИВАЊЕ ПОСТОЈАЊА ВАНБРАЧНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ
42. ЛИШАВАЊЕ ПОСЛОВНЕ СПОСОБНОСТИ
43. ОСТАВИНА
44. УТВРЂИВАЊЕ ТРЖИШНЕ ВРЕДНОСТИ ЕКСПРОПРИСАНЕ НЕПОКРЕТНОСТИ

СУЂЕЊЕ У РАЗУМНОМ РОКУ

45. ПРЕДПРОЦЕСНЕ РАДЊЕ
46. ПРИГОВОР РАДИ УБРЗАЊА ПОСТУПКА И ОДЛУКЕ ДОНЕТЕ У ПОСТУПКУ
47. УТВРЂИВАЊЕ ПРАВНОГ СУКЦЕСОРА ПРЕМИНУЛЕ СТРАНКЕ
48. СТРУКТУРА КАПИТАЛА СТЕЧАЈНОГ ДУЖНИКА

КРИВИЧНО ПРАВО

КРИВИЧНО ПРАВО – МАТЕРИЈАЛНО

1. КАЗНА ДОЖИВОТНОГ ЗАТВОРА (чл. 44а КЗ)
2. ИСПУЊЕНОСТ УСЛОВА ЗА СУДСКУ РЕХАБИЛИТАЦИЈУ ЗА ЛИЦА КОЈА СУ ВИШЕ ПУТА ОСУЂИВАНА (чл. 100. КЗ у вези са чл. 99. ст. 2 КЗ)
3. КРИВИЧНО ДЕЛО УБИСТВО (чл. 113. КЗ)
4. КРИВИЧНО ДЕЛО ТЕШКО УБИСТВО (чл. 114. ст. 1 т. 5 КЗ)
5. УМИШЉАЈ КОД КРИВИЧНОГ ДЕЛА ТЕШКА ТЕЛЕСНА ПОВРЕДА У САИЗВРШИЛАШТВУ ИЗ ЧЛ. 121 СТ. 1 У ВЕЗИ ЧЛ. 33 КЗ (чл. 121. ст. 1 у вези чл. 33 КЗ)
6. ПОКУШАЈ КРИВИЧНОГ ДЕЛА ПРИНУДЕ (чл. 135. КЗ у вези чл. 30 КЗ)
7. НАМЕРА ОМАЛОВАЖАВАЊА КОД КРИВИЧНОГ ДЕЛА УВРЕДА (чл. 170. КЗ)
8. КРИВИЧНО ДЕЛО ЗЛОУПОТРЕБА ПОЛОЖАЈА ОДГОВОРНОГ ЛИЦА (чл. 234. КЗ)
9. ПРОДУЖЕНО КРИВИЧНО ДЕЛО ЗЛОУПОТРЕБА ПОЛОЖАЈА ОДГОВОРНОГ ЛИЦА (чл. 234. ст. 3 у вези ст. 1 у вези чл. 61 КЗ)
10. КРИВИЧНО ДЕЛО НЕОВЛАШЋЕНО ДРЖАЊЕ ОПОЈНИХ ДРОГА (чл. 246а КЗ)
11. ПРАВНА ЗАБЛУДА КОД КРИВИЧНОГ ДЕЛА НЕДОЗВОЉЕНА ПРОИЗВОДЊА, ДРЖАЊЕ, НОШЕЊЕ И ПРОМЕТ ОРУЖЈА И ЕКСПЛОЗИВНИХ МАТЕРИЈА (чл. 348. КЗ)
12. ПРЕТПОСТАВКЕ ЗА ПРЕМЕШТАЈ ОСУЂЕНОГ У РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ РАДИ ИЗВРШЕЊА СТРАНЕ КРИВИЧНЕ ПРЕСУДЕ (чл. 68. Закона о међународној правној помоћи у кривичним стварима)

13. КРИВИЧНО ДЕЛО ТЕШКО ДЕЛО ПРОТИВ БЕЗБЕДНОСТИ ЈАВНОГ САОБРАЋАЈА (чл. 297. ст. 2 у вези чл. 289. ст. 1 КЗ и чл. 77. ст. 3 Закона о безбедности саобраћаја на путевима)
14. КРИВИЧНО ДЕЛО ИЗ ЧЛ. 98 СТ. 2 У ВЕЗИ СТ. 1 ЗАКОНА О ТАЈНОСТИ ПОДАТАКА (чл. 98. ст. 2 у вези ст. 1 Закона о тајности података)

КРИВИЧНО ПРОЦЕСНО ПРАВО

15. НАЧЕЛО IN DUBIO PRO REO (чл. 16. ст. 5 ЗКП)
16. СНИМАК СА ВИДЕО-НАДЗОРНЕ КАМЕРЕ КАО ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ (чл. 82. ЗКП)
17. НЕЗАКОНИТИ ДОКАЗИ (чл. 84. ЗКП)
18. ПРЕДМЕТ ВЕШТАЧЕЊА (чл. 113. ЗКП)
19. ПОСЕБНИ СЛУЧАЈЕВИ ВЕШТАЧЕЊА - АНТРОПОЛОШКО ВЕШТАЧЕЊЕ (чл. 113. ст. 1 ЗКП)
20. ФОРМА И САДРЖАЈ ПРЕПИСА СНИМАКА КОМУНИКАЦИЈЕ, ТЗВ. ТРАНСКРИПАТА (чл. 170. ЗКП)
21. МЕРА ЗАБРАНЕ ПРИЛАЖЕЊА, САСТАЈАЊА ИЛИ КОМУНИЦИРАЊА СА ОДРЕЂЕНИМ ЛИЦЕМ И ПОСЕЂИВАЊА ОДРЕЂЕНИХ МЕСТА У ПОСТУПКУ ПРЕМА МАЛОЛЕТНИЦИМА (чл. 197. и 198. ЗКП)
22. НОВЕ ЧИЊЕНИЦЕ И ПРЕТЊА КАО ОСОБИТА ОКОЛНОСТ КОД ОДРЕЂИВАЊА ПРИТВОРА (чл. 211. ст. 1 т. 3 ЗКП)
23. ДИСЦИПЛИНСКИ ПРЕСТУПИ ПРИТВОРЕНИКА (чл. 221. ЗКП)
24. ПРИВРЕМЕНЕ МЕРЕ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ (чл. 257. ЗКП)
25. ПРЕКВАЛИФИКАЦИЈА КРИВИЧНОГ ДЕЛА (чл. 420. ЗКП)
26. ЗАХТЕВ ЗА ЗАШТИТУ ЗАКОНИТОСТИ И РЕШЕЊЕ КОЈИМ ЈЕ ОДЛУЧЕНО О ТРОШКОВИМА КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА БРАНИОЦА ПО СЛУЖБЕНОЈ ДУЖНОСТИ (чл. 487. ст. 1 т. 2 ЗКП)
27. ОВЛАШЋЕНИ ТУЖИЛАЦ ЗА ПРОТИВПРАВНА ДЕЛА КОЈА СУ У ЗАКОНУ ОДРЕЂЕНА КАО КРИВИЧНА ДЕЛА У СТАЊУ НЕУРАЧУНЉИВОСТИ (чл. 522. ст. 1 ЗКП)
28. ИЗРИЦАЊЕ МЕРЕ БЕЗБЕДНОСТИ ОДУЗИМАЊЕ ПРЕДМЕТА КАДА КРИВИЧНИ ПОСТУПАК НИЈЕ ПОКРЕНУТ (чл. 535. ст. 1 ЗКП)

ПРИКАЗИ

ГРАЂАНСКО ПРАВО

- Издржавање ванбрачних партнера кроз домаће законодавство и Хашки Протокол о меродавном праву за обавезе издржавања из 2007. године, Љуба Слијепчевић, Правосудна академија, Нови Сад
- Међудржавно усвојење, Љуба Слијепчевић, Правосудна академија, Нови Сад

КРИВИЧНО ПРАВО

- Закон о извршењу ванзаводских санкција и мера посматран кроз чл. 29 и чл. 6а, Наташа Николић, судија Вишег суда у Новом Саду
- Необразложене наредбе за посебне доказне радње, Ана Стаменић, судија Вишег суда у Новом Саду
- Улога суда у поступку одлучивања о споразуму о признању кривичног дела, Ана Стаменић, судија Вишег суда у Новом Саду

РЕГИСТРИ

АЗБУЧНИ СТВАРНИ РЕГИСТАР ЗА ГРАЂАНСКО ПРАВО

АЗБУЧНИ СТВАРНИ РЕГИСТАР ЗА КРИВИЧНО ПРАВО

ЗАКОНСКИ РЕГИСТАР

**ГОДИШЊИ РАСПОРЕД ПОСЛОВА
ВИШЕГ СУДА У НОВОМ САДУ
ЗА 2021. ГОДИНУ
(пречишћен текст)**

Пословима судске управе руководи председник суда, судија **МИРОСЛАВ АЛИМПИЋ**.

Председника суда замењује судија **НЕНАД СИМОВИЋ**, као први заменик и судија **АНЂЕЛКА СТАНОЈЕВИЋ**, као други заменик.

СУДСКА ОДЕЉЕЊА

- 1. КРИВИЧНО ОДЕЉЕЊЕ**, са већима за малолетнике, другостепеним жалбеним већем и већем за одлучивање ван главног претреса.
- 2. ПОСЕБНО ОДЕЉЕЊЕ ЗА СУЗБИЈАЊЕ КОРУПЦИЈЕ**
- 3. ГРАЂАНСКО ОДЕЉЕЊЕ**
- 4. ОДЕЉЕЊЕ СУДСКЕ ПРАКСЕ**

**ПРЕДСЕДНИЦИ СУДСКИХ ОДЕЉЕЊА
И ЗАМЕНИЦИ СУ:**

Председник **кривичног одељења** је судија **СВЕТИМИР ПОПОВИЋ**
Заменик председника кривичног одељења је судија **ТАТЈАНА ШУЊКА**.

Председник **грађанског одељења** је судија **АНЂЕЛКА СТАНОЈЕВИЋ**.
Заменик председника грађанског одељења је судија **МИРЕЛА НИКОЛЧИЋ**.

Руководилац **судске праксе грађанског одељења** је судија **МИРЈАНА МАРКОВИЋ**.
Заменик руководиоца судске праксе грађанског одељења је судија **БРАНКА СТАНКОВИЋ**.

Руководилац **судске праксе кривичног одељења** је судија **БИЉАНА ДЕЛИЋ**.
Заменик руководиоца судске праксе кривичног одељења је судија **НАТАША НИКОЛИЋ**.

За поступање по приговору у поступцима ради заштите права на суђење у разумном року, поред председника суда, одређује се судија Јадранка Мали.

У случају спречености или одсутности председника суда и судије Јадранке Мали, поступак по приговору води судија Ненад Симовић за предмете из области

кривичног права и судија Мирела Николчић за предмете из области грађанског права, који и одлучују о приговорима.

За поступање по жалбама у поступцима ради заштите права на суђење у разумном року поред председника суда, одређују се судије:

1. Судија **Љиљана Судар**
2. Судија **Наташа Дачић**
3. Судија **Јасмина Аларгић**
4. Судија **Душка Симић**
5. Судија **Весна Бојовић**
6. Судија **Анђелка Станојевић**
7. Судија **Јадранка Мали**
8. Судија **Неатница Дејан**
9. Судија **Рончевић Ксенија**
10. Судија **Мирјана Марковић**
11. Судија **Мирела Николчић**
12. Судија **Љубинка Кекић**

-за предмете из области кривичног права:

1. Судија **Биљана Делић**
2. Судија **Татјана Бурашковић**
3. Судија **Татјана Шуњка**

Посебне обавезе судија поверавају се:

1. судији **ВЕСНИ БОЈОВИЋ** поверава се праћење и реализација Програма за решавање старих предмета.

Праћење старих предмета у грађанској рефереди поверава се судији **ВЕСНИ БОЈОВИЋ**, а у кривичној рефереди судији **ТАТЈАНИ ШУЊКА**.

2. судији **ВИДОЈУ МИТРИЋУ** евиденција, распоређивање и праћење рада судијских приправника;

3. судији **СЛОБОДАНКИ ГУТОВИЋ** поверавају се послови надзорног судије за судски депозит;

4. судији **МИРЈАНИ МАРКОВИЋ** поверавају се послови у поступању и спровођењу поступка посредовања - медијације.

КРИВИЧНО ОДЕЉЕЊЕ

За судије кривичног одељења за поступање у првом степену одређују се:

1. Председник већа - судија **ВИДОЈЕ МИТРИЋ**
2. Председник већа - судија **РАДЕ КАЛАЈЦИЈА**

3. Председник већа - судија **БОРИВОЈ ПАП**
4. Председник већа - судија **АНИТА БУДИМИР**
5. Председник већа - судија **ТАТЈАНА ШУЊКА**
6. Председник већа - судија **САЊА РАКОВИЋ**
7. Председник већа - судија **ГОРДАНА ЛАТИНОВИЋ**
8. Председник већа - судија **АНА СТАМЕНИЋ**
9. Председник већа - судија **СРЂАН САВИЋ**
10. Председник већа - судија **ЈАСНА КОВАЧЕВИЋ**
11. Председник већа - судија **ИВАНА ЈОСИФОВИЋ**
12. Председник већа - судија **НАТАША ВОЈНОВИЋ**
13. Председник већа - судија **НАТАША НИКОЛИЋ**

Судија Тамара Радовић која се одређује за поступање у кривичном одељењу овог суда је дана 30.03.2018. године постављена за председника Основног суда у Новом Саду.

У кривичним предметима против малолетних учинилаца кривичног дела поступаће судије у већима:

1. Председник већа - судија **АНИТА БУДИМИР**
2. Председник већа - судија **НАТАША НИКОЛИЋ**

Судије за претходни поступак су:

1. Судија **СЛОБОДАНКА ГУТОВИЋ**
2. Судија **СВЕТИМИР ПОПОВИЋ**

Судије за извршење кривичних санкција су:

1. Судија **СЛОБОДАНКА ГУТОВИЋ**
2. Судија **СВЕТИМИР ПОПОВИЋ**

У кривичном већу које ће одлучивати о жалбама на одлуке основних судова, односно у кривичном већу за одлучивање ван главног претреса, распоређују се: судија **БИЉАНА ДЕЛИЋ**, судија **ТАТЈАНА ЂУРАШКОВИЋ** и судија **ТАТЈАНА ШУЊКА**.

У већу које ће одлучивати о жалби на одлуке основних судова које се односе на спречавање насиља у породици и пружање заштите и подршке жртвама насиља у породици распоређују се: судија Видоје Митрић, судија Татјана Шуњка, судија Татјана Ђурашковић, судија Биљана Делић, судија Анита Будимир, судија Наташа Војновић, судија Савић Срђан и судија Наташа Николић.

ПОСЕБНО ОДЕЉЕЊЕ ЗА СУЗБИЈАЊЕ КОРУПЦИЈЕ

Председник Посебног одељења за сузбијање корупције је судија Боривоје Пап, а заменик Председника посебног одељења за сузбијање корупције је судија Ана Стаменић.

За судије Посебног одељења за сузбијање корупције за поступање у првом степену одређују се:

1. Председник већа - судија Боривој Пап
2. Председник већа - судија Раде Калајџија
3. Председник већа - судија Сања Раковић
4. Председник већа - судија Ана Стаменић
5. Председник већа - судија Гордана Латиновић
6. Председник већа - судија Јасна Ковачевић.

За судије Посебног одељења за сузбијање корупције за претходни поступак одређује се:

1. судија Боривој Пап
2. судија Ненад Симовић

У кривичном ванпретресном већу поступају све судије Посебног одељења за сузбијање корупције.

На пословима првостепеног судовања у предметима поводом примене Закона о утврђивању чињеница о статусу новорођене деце за коју се сумња да су нестала из породиштва у Републици Србији - (Р5) распоређују се судије Посебног одељења за сузбијање корупције и то: судија ГОРДАНА ЛАТИНОВИЋ, судија ЈАСНА КОВАЧЕВИЋ, судија БОРИВОЈ ПАП, судија РАДЕ КАЛАЈЦИЈА, судија САЊА РАКОВИЋ и судија АНА СТАМЕНИЋ.

ГРАЂАНСКО ОДЕЉЕЊЕ

На пословима првостепеног судовања у предметима П, П1, П2, П3, П4, П-уз, Ппр-уз, Р, ПОМ И1, Ппр1 распоређују се:

- Судија **БРАНКА СТАНКОВИЋ**
- Судија **САЊА ГОЈКОВИЋ СТОЛИЋ**
- Судија **БРАНКА МАЈЕР**
- Судија **НИКОЛА ПЕТРОВИЋ**
- Судија **МАРКО ПРЕНТОВИЋ**
- Судија **МИЛАН КНЕЖЕВИЋ**
- Судија **ТИЈАНА ЈАКОВЉЕВИЋ**

На пословима првостепеног судовања у предметима рехабилитације – (РЕХ) распоређују се све судије Грађанског одељења: Наташа Дачић, Јасмина Аларгић, Љиљана Судар, Весна Бојовић, Јадранка Мали, Ксенија Рончевић, Душка Симић, Мирела Николчић, Мирјана Марковић, Љубинка Кекић, Анђелка Станојевић, Дејан Неатница, Бранка Станковић, Сања Гојковић Столић, Бранка Мајер, Никола Петровић, Марко Прентовић, Милан Кнежевић и Тијана Јаковљевић.

На пословима другостепеног судовања распоређују се судије:

1. ВЕЋЕ

- Судија **НАТАША ДАЧИЋ**, председник Већа
- Судија **ЈАСМИНА АЛАРГИЋ**, заменик председника Већа
- Судија **МИРЈАНА МАРКОВИЋ**

2. ВЕЋЕ

- Судија **ДУШКА СИМИЋ**, председник Већа
- Судија **ДЕЈАН НЕАТНИЦА**, заменик председника Већа
- Судија **МИРЕЛА НИКОЛЧИЋ**

3. ВЕЋЕ

- Судија **АНЂЕЛКА СТАНОЈЕВИЋ**, председник Већа
- Судија **КСЕНИЈА РОНЧЕВИЋ**, заменик председника Већа
- Судија **ЉИЉАНА СУДАР**

4. ВЕЋЕ

- Судија **ВЕСНА БОЈОВИЋ**, председник Већа
- Судија **ЈАДРАНКА МАЛИ**, заменик председника Већа
- Судија **ЉУБИНКА КЕКИЋ**

ОДЕЉЕЊЕ СУДСКЕ ПРАКСЕ

1. Судија **МИРЈАНА МАРКОВИЋ**
2. Судија **БИЉАНА ДЕЛИЋ**
3. Судија **ТАТЈАНА ШУЊКА**
- и
4. Судија **БРАНКА СТАНКОВИЋ**
5. Судија **НАТАША НИКОЛИЋ**, заменици судија за одељење судске праксе.

Судије у саставу одељења судске праксе су уједно и чланови редакције БИЛТЕНА СУДСКЕ ПРАКСЕ.

Главни одговорни уредник БИЛТЕНА СУДСКЕ ПРАКСЕ је судија **МИРЈАНА МАРКОВИЋ**.

Заменик главног и одговорног уредника БИЛТЕНА СУДСКЕ ПРАКСЕ је судија **БИЉАНА ДЕЛИЋ**.

**ПРЕДСЕДНИК СУДА
МИРОСЛАВ АЛИМПИЋ**

СУДСКА ПРАКСА
- СЕНТЕНЦЕ

ГРАЂАНСКО ПРАВО

ПАРНИЧНИ ПОСТУПАК

1. СПОРАЗУМ О МЕСНОЈ НАДЛЕЖНОСТИ

Споразум о месној надлежности има дејство *inter partes*, па споразум о надлежности суда у Београду садржан у Полиси осигурања лица од последица несрећног случаја (незгоде), која је закључена између туженог осигуравајућег друштва и основне школе из Новог Сада, не може да производи дејство и у односу на трећег, овде тужиоца.

Из образложења:

Побијаним решењем Основни суд у Новом Саду се огласио месно ненадлежним за поступање у овој правној ствари и одлучио да ће се спис предмета, након правноснажности тог решења, доставити Трећем основном суду у Београду, као стварно и месно надлежном за поступање у овој правној ствари.

Наиме, одредбом члана 65. став 1. ЗПП-а прописано је да ако законом није прописана искључива месна надлежност неког суда, странке могу да се споразумеју да им у првом степену суди суд који није месно надлежан, под условом да је тај суд стварно надлежан. Ако је законом прописано да су за суђење месно надлежна два или више домаћих судова, странке могу да се споразумеју да им у првом степену суди један од тих судова или неки други стварно надлежан суд (став 2). Споразум из става 1. и 2. овог члана производи правно дејство само ако је састављен у писаном облику и ако се односи на одређени спор или више спорова који сви проистичу из одређеног правног односа (став 3). Исправу о споразуму тужилац мора да приложи уз тужбу, а тужени уз приговор ненадлежности (став 4).

Споразум о месној надлежности има дејство *inter partes*, па у конкретном случају, Споразум о надлежности суда у Београду садржан у Полиси осигурања лица од последица несрећног случаја (незгоде), која је закључена између овде туженог и основне школе из Новог Сада, не може да производи дејство и у односу на трећег, овде млт. тужиоца. Како се споразум о месној надлежности не односи на тужиоца, то за поступање у овој правној ствари није надлежан Трећи основни суд у Београду на основу члана 65. ЗПП-а.

Одредбом члана 54. ЗПП-а прописано је да је за суђење у споровима против правног лица које има огранак изван свог седишта, ако спор произлази из правног односа тог огранка, поред суда опште месне надлежности, надлежан и суд на чијем подручју се налази тај огранак.

Одредбом члана 567. став 1. Закона о привредним друштвима, прописано је да је огранак привредног друштва издвојени организациони део привредног друштва преко кога друштво обавља делатност у складу са законом. Ставом 2. је прописано да огранак нема својство правног лица, те да у правном промету иступа у име и за рачун привредног друштва. Ставом 3. је прописано да привредно друштво неограничено одговара за обавезе према трећим лицима које настану у пословању његовог огранка.

Према одредбама члана 569. Закона о привредним друштвима важећим у време подношења тужбе у овој правној ствари, огранак може бити регистрован у складу са законом о регистрацији (став 1). Изузетно од става 1. овог члана обавезно се региструје огранак домаћег привредног друштва, ако има заступника различитог од заступника друштва или је то прописано посебним законом као услов за обављање делатности; огранак страног привредног друштва (став 2). Ако је огранак регистрован у складу са ст. 1. и 2. овог члана, региструју се подаци о огранку, промене тих података и престанак тог огранка, у складу са законом о регистрацији (став 3).

Дакле, у случају одсуства уговорене месне надлежности, иста се цени применом одредби ЗПП-а о општој месној надлежности и то члана 40. став 2. ЗПП-а којом је прописано да је за суђење у споровима против правних лица, опште месно надлежан суд на чијем подручју се налази њихово седиште, према извештају Агенције за привредне регистре. Из наведене полисе произлази да је иста закључена у Новом Саду, између туженог - путем његове организационе јединице Филијале Нови Сад и ОШ "ХХ" у Новом Саду, као уговарача осигурања. Из наведеног даље произлази да је тужени у време закључења предметне полисе имао Филијалу у Новом Саду, која није морала бити регистрована у Агенцији за привредне регистре у складу са одредбом члана 569. став 1. Закона о привредним друштвима. Како је предметна обавеза настала у пословању огранка туженог који се налази у Новом Саду, у овом случају постоји основ за заснивање посебне месне надлежности у складу са чланом 54. ЗПП-а.

Имајући у виду изнето, побијано решење је преиначено, а приговор месне ненадлежности одбијен, применом члана 401. став 1. тачка 3. ЗПП-а.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 1078/20 од 15.04.2021. године)

Сентенцу саставила: Светлана Гојевић Пурић, виши судијски сарадник

2. МЕЂУНАРОДНА И МЕСНА НАДЛЕЖНОСТ

Прописи о међународној надлежности одређују судови које државе имају право и дужност да поступају, али не одређују надлежност конкретног суда, већ се то препушта нормама о стварној и месној надлежности земље чији је суд међународно надлежан.

Из образложења:

Побијаним решењем Основног суда у Новом Саду одбијен је приговор месне ненадлежности Основног суда у Новом Саду који је истакла тужена. У образложењу побијаног решења првостепени суд цитира одредбу чл. 39. ЗПП-а која регулише општу месну надлежност, дајући на крају паушалан закључак да приговор месне ненадлежности није основан, из разлога што тужена није доказала да има пребивалиште ван Новог Сада. Међутим, како је већ у самој тужби означено да тужене имају пребивалиште у БиХ, у пресуди Основног суда у Новом Саду којом је разведен брак тужиоца и тужене је наведено да ће пребивалиште млт. кћерке странака бити пребивалиште мајке на адреси у БиХ, а чињеницу да тужене имају пребивалиште не само да није спорио ни сам тужилац, већ је у тужби као адресу туженихзначио адресу у БиХ и туженој је тужба достављена на адреси у БиХ, нејасан је закључак првостепеног суда да тужена није доказала да има пребивалиште ван Новог Сада.

У Закону о решавању сукоба закона са прописима других земаља („Службени лист СФРЈ“ број 43/82, 72/82 и „Службени лист СРЈ“ број 46/96) садржане су норме о међународној надлежности (чл. 46-78) којима се формулишу и посебне норме о међународној надлежности, када су у питању судови.

Одредбом члана 26. став 1 ЗПП прописано је да је домаћи суд надлежан за суђење, ако је његова надлежност за спор са међународним елементом изричито предвиђена законом или међународним уговором, а према ставу 2. овог члана ако у закону или међународном уговору нема изричите одредбе о надлежности домаћег суда за одређену врсту спорова, домаћи суд је надлежан за суђење у тој врсти спорова и ако његова надлежност произлази из одредаба закона о месној надлежности домаћег суда.

У поновном поступку, потребно да првостепени суд најпре испита међународну надлежност. Наиме, када је реч о међународној надлежности, реч је о компетенцијама једног правосуђа, а не конкретног суда. Прописи о међународној надлежности одређују

судови које државе имају право и дужност да поступају, али не одређују конкретну надлежност суда, већ се то препушта нормама о стварној и месној надлежности земље чији је суд међународно надлежан. У сваком случају, приликом оцене своје међународне, стварне и месне надлежности сваки суд полази увек од прописа своје земље, примењујући сопствено право (*lex fori*). При томе треба правити јасну разлику између међународне и месне надлежности судова. Основна сличност између међународне и месне ненадлежности је у томе што се у оба случаја ради о територијалном разграничењу компетенција. Основна је разлика у томе што правила о међународној надлежности врше разграничење компетенција правосуђа држава, а правила о месној надлежности одређују који ће стварно надлежан суд бити територијално надлежан унутар исте државе.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж2 46/21 од 06.10.2021. године)

Сентенцу саставила: Јелена Загорчић, самостални саветник

3. СТВАРНА НАДЛЕЖНОСТ

Суд цени стварну надлежност према чињеничним наводима тужбе на којима тужилац заснива свој тужбени захтев, а не према наводима из одговора на тужбу.

Из образложења:

Побијаним решењем првостепени суд се применом одредбе члана 4. став 2 Закона о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава огласио стварно ненадлежним за поступање у овој правној ствари и одредио да ће се предмет уступити Вишем суду у Београду на даље поступање, налазећи да текстови које је тужени објавио о тужиоцу имају карактер информација објављених у средствима јавног информисања.

Основано се жалбом туженог указује да у конкретном случају није било места примени одредбе члана 4. став 2. Закона о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава ("Службени гласник РС" број 101/13 од 20.11.2013. године), којом је прописано да је Виши суд у Београду надлежан да у првом степену одлучује о забрани растурања штампе и ширења информација у средствима јавног информисања и да суди у споровима о објављивању исправке информације и одговора на информацију због повреде забране говора мржње, заштите права на приватни живот, односно права на лични запис, пропуштања објављивања информације и накнади штете у вези са објављивањем информације за територију Републике Србије.

Наиме, приликом испитивања стварне надлежности, суд своју стварну надлежност цени према чињеничним наводима тужбе на којима тужилац заснива свој тужбени захтев и према чињеницама које су суду опште познате. У конкретном случају тужилац је у тужби навео да је између њега и туженог вођен парнични поступак који је по изјављеној ревизији окончан доношењем пресуде у његову корист, као и да му због временског трајања, трошкова и душевних болова које је у наведеном поступку претрпео, припада накнада нематеријалне штете коју потражује тужбеним захтевом. Дакле, тужилац тражи накнаду штете због парничног поступка који је овде тужени водио против њега, а не због евентуалног објављивања информација у средствима јавног информисања. Такође, докази приложени уз одговор на тужбу који се односе на објављивање информација у средствима јавног информисања, достављени су на околност да је и сам тужилац својим иступањем у јавности допринео да се у овим средствима у односу на његову личност износе негативни коментари, те да се не може

говорити о томе да су радњом овде туженог у смислу вођења парничног поступка против тужиоца, истом повређени углед и част.

Имајући у виду све напред наведено, а пре свега околност да суд цени стварну надлежност према чињеничним наводима тужбе на којима тужилац заснива свој тужбени захтев, а не према наводима из одговора на тужбу, за оцену стварне надлежности нису од значаја докази које је тужени доставио изјашњавајући се на наводе из тужбе, па је овај суд побијано решење укинуо. При томе предмет није вратио на поновно одлучивање, с обзиром да је за суђење надлежан Основни суд у Новом Саду, па нема места доношењу нове одлуке која се тиче стварне надлежности.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 998/21 од 02.02.2021. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић, самостални саветник

4. СТВАРНА НАДЛЕЖНОСТ У ИЗВРШНИМ ПОСТУПЦИМА ИЗМЕЂУ ДВА ПРИВРЕДНА СУБЈЕКТА

Привредни суд је увек надлежан да поступа у споровима између привредних субјеката, и одређује и спроводи извршење на основу извршних исправа које се односе на привредне субјекте, независно од тога да ли је спор настао у обављању делатности привредних субјеката.

Из образложења:

Побијаним решењем Основни суд у Новом Саду се огласио стварно ненадлежним за поступање у овој правној ствари и одредио да ће спис, након правноснажности наведеног решења, бити достављен Привредном суду у Новом Саду као стварно и месно надлежном суду. Извршни поверилац у жалби оспорава правилност побијаног решења, истичући да се овај поступак не води поводом спора из међусобних привредних односа повериоца и дужника, већ је предмет овог поступка извршење по основу решења донетог у управном поступку које гласи на новчано потраживање, те да је за исто надлежан основни суд.

По мишљењу овог суда, првостепени суд се правилно позвао на одредбе члана 25. ст. 1. и 2. Закона о уређењу судова када се огласио стварно ненадлежним за поступање у овој правној ствари, те сматрајући да је за поступање надлежан привредни суд. Ово све имајући у виду да је наведеном законском одредбом у ставу 1. тачка 1. прописано да привредни суд у првом степену суди у споровима између домаћих и страних привредних друштава, предузећа, задруга и предузетника и њихових асоцијација (привредни субјекти), у споровима који настану између привредних субјеката и других правних лица у обављању делатности привредних субјеката, као и кад је у наведеним споровима једна од странака физичко лице ако је са странком у односу материјалног супарничарства, а у ставу 2. је прописано, између осталог, да привредни суд у првом степену одређује и спроводи извршење на основу извршних и веродостојних исправа када се односе на лица из става 1. тачка 1. овог члана. Из наведеног произлази да је привредни суд увек надлежан да поступа у споровима између привредних субјеката и одређује и спроводи извршење на основу извршних исправа које се односе на привредне субјекте, независно од тога да ли је спор настао у обављању делатности привредних субјеката. Дакле, у конкретном случају није спорно да се не ради о спору из међусобних привредних односа извршног повериоца и извршног дужника, већ да се ради о наплати накнаде за коришћење водног земљишта чију наплату врши јавно водопривредно предузеће, вршећи своја јавна овлашћења. Међутим, исто није од значаја у ситуацији када се, како је напред наведено, ради о спору између два привредна субјекта, као што је то овде случај. Сходно напред

цитираним законским одредбама, врста делатности, тј. да је спор настао из међусобних привредних односа, је од значаја само у ситуацији када се ради о спору између привредних субјеката и других правних лица, а не и у ситуацији када се ради о спору између два привредна субјекта, а што је овде случај.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гжи 681/21 од 28.10.2021. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић, самостални саветник

5. НАДЛЕЖНОСТ У СПОРУ РАДИ ЗАШТИТЕ ОД УЗНЕМИРАВАЊА ПРАВА СВОЈИНЕ

Спор ради заштите од узнемиравања права својине на непокретности не може се сматрати спором мале вредности.

Из образложења:

У тужби против ЈП "Пошта Србије" ради узнемиравања својине и чинидбе, тужила се између осталог позвала на одредбе члана 42. Закона о основама својинско правних односа. Предложила је да суд донесе пресуду којом ће обавезати туженог да у року од 15 дана од правноснажности пресуде измести каблове и ИКТ опрему која се без правног основа налази у таванском простору породичне куће у власништву тужиле. Победијаном пресудом тужбени захтев је делимично усвојен.

Како из наративног дела тужбе и из постављеног тужбеног захтева којим се тражи доношење пресуде јасно произлази да тужила у конкретном случају не тражи заштиту од сметања државине, већ заштиту од узнемиравања права својине, у смислу члана 5. и 42. Закона о основама својинскоправних односа, овај суд је нашао да није стварно надлежан за поступање по изјављеној жалби. Наиме, у конкретном случају тужбени захтев се односи на заштиту права власника непокретности од узнемиравања у вршењу права својине, те се овај спор не сматра спором мале вредности.

Имајући у виду да је у складу са одредбом члана 24. став 1. тачка 3. Закона о уређењу судова у овој правној ствари надлежан Апелациони суд у Новом Саду, овај суд се огласио стварно ненадлежним, те је одредио да се предмет уступа том суду као стварно и месно надлежном за даље поступање.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 4684/21 од 05.04.2021. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић, самостални саветник

6. ПРИВРЕМЕНИ ЗАСТУПНИК

Привременог заступника, који у поступку за који је постављен има сва права, али пре свега дужности законског заступника, не може заменити адвокатски приправник, а пасивно понашање привременог заступника туженог и непредузимање парничних радњи у корист странке чије интересе заступа представља битну повреду поступка и повреду права на правично суђење.

Из образложења:

Одредбом члана 82. Закона о парничном поступку прописано је да привремени заступник има у поступку за који је постављен сва права и дужности законског заступника. Привремени заступник предузима парничне радње у поступку све док се странка, њен законски заступник или пуномоћник не појави пред судом или док орган старатељства не обвести суд да је поставио старатеља.

Циљ постављања привременог заступника је избегавање штетних последица за обе странке у поступку, а не само за тужиоца. С тим у вези пасивно понашање

привременог заступника туженог и непредузимање парничних радњи у корист странке чије интересе заступа представља битну повреду поступка и повреду права на правично суђење.

Из стања у списима предмета произлази да је на четири рочишта за главну расправу уместо привременог заступника приступио адвокатски приправник, а позиви за наредна рочишта су вршени прогласом решења на самом рочишту, без слања посебног позива. Имајући у виду изнето, а како сходно члану 88. став 3. ЗПП-а, само пуномоћника адвоката може заменити адвокатски приправник, а не и привременог заступника, који сходно члану 82. став 1. ЗПП-а има у поступку за који је постављен сва права, али пре свега дужности законског заступника, у поступку је учињена битна повреда одредаба парничног поступка из чл. 374. став 2. тачка 7. ЗПП-а.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 2885/19 од 05.11.2020. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић, самостални саветник

7. ОДБАЧАЈ ТУЖБЕ

Висина тужбеног захтева одређена у малом износу не може бити разлог за одбачај тужбе.

Из образложења:

Тужила је поднела тужбу против тужене, те тражила да суд обавезе тужену да јој на име стицања без основа исплати износ од 520,00 динара, са законском затезном каматом од 03.11.2017. године до коначне исплате. Првостепени суд је у поступку претходног испитивања тужбе нашао да је вредност предмета спора од 520,00 динара не оправдава вођење судског поступка, да су трошкови који ће настати вођењем поступка вишеструко већи од вредности постављеног тужбеног захтева, због чега је тужбу сматрао злоупотребом права у смислу члана 9. ЗПП-а и члана 12. и 13. ЗОО-а.

Имајући у виду стање у списима предмета, основано се жалбом указује да је првостепени суд погрешном применом цитираних законских одредба одбацио тужбу. Наиме, у фази претходног испитивања тужбе, суд може да одбаци тужбу само због процесноправних недостатака, дакле, у ситуацији када нису задовољене основне процесне претпоставке да би се ушло у мериторно одлучивање, док висина тужбеног захтева одређена малом износу не може бити разлог за одбачај тужбе у смислу одредбе члана 294. став 1. ЗПП-а. У конкретном случају тужба садржи све битне елементе у смислу члана 98 ЗПП-а, а тужбени захтев је одређен у погледу главне ствари и споредних тражења а у смислу члана 192. став 1. ЗПП-а, због чега овај суд налази да је тужба уредна, подобна за поступање и расправљање у смислу цитираних законских одредаба.

Имајући у виду наведено, првостепени суд је одбацивањем тужбе супротно одредбама ЗПП-а, онемогућио тужили да расправља пред судом, чиме је побијано решење захваћено битном повредом одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 7. ЗПП-а, из ког разлога је овај суд жалбу тужиле усвојио а побијано решење укинуо.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 12313/21 од 29.09.2021. године)

Сентенцу саставила: Милица Докић, самостални саветник

8. НЕДОСТАТАК ПАСИВНЕ ЛЕГИТИМАЦИЈЕ

Недостатак пасивне легитимације утиче на основаност тужбеног захтева, а не на страначку способност, те нема места одбачају тужбе из овог разлога.

Из образложења:

Првостепени суд је донео решење којим је одбацио тужбу тужиоца, с позивом на одредбу чл. 295. ЗПП-а, наставши да је основан приговор недостатка пасивне легитимације који је истакао тужени у одговору на тужбу, с обзиром на то да је тужилац у спорном периоду био запослен у АД за железнички превоз путника "Србија воз" Београд, а не код туженог "Инфраструктуре железнице Србије" АД Београд, те је првостепени суд у поступку претходног испитивања тужбе донео решење којим је тужбу одбацио.

Основано се жалбом тужиоца истиче да је приговор недостатка пасивне легитимације приговор материјалноправне природе. Активна и пасивна легитимација чине стварну легитимацију странака у спору, и тужилац је активно легитимисан ако је носилац права које је предмет спора, а тужени је пасивно легитимисан ако на њему лежи обавеза која одговара тужбеном праву. У случају недостатка било активне било пасивне легитимације, суд ће одбити тужбени захтев као неоснован. О стварној легитимацији суд води рачуна и по службеној дужности, а не само по приговору странака, јер стварна легитимација зависи од материјалног права које се примењује на одређено чињенично стање. Недостатак пасивне легитимације утиче на основаност тужбеног захтева, а не на страначку способност, у ком случају би се тужба одбацила. Имајући у виду све изнето, овај суд налази да је првостепени суд доношењем побијаног решења погрешно применио материјално право, на шта тужилац основано у жалби указује.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж1. 10/21 од 02.02.2021. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић, самостални саветник

9. ПРИЗНАЊЕ ТУЖБЕНОГ ЗАХТЕВА

Признање тужбеног захтева подразумева и признање основаности тужбеног захтева и његовог обима, али и доспелости потраживања.

Из образложења:

Побијаном делимичном пресудом на основу признања обавезан је тужени да тужиоцу на име дуга исплати износ од 250 еура са законском затезном каматом на годишњем нивоу у висини референтне каматне стопе ЕЦБ на главне операције за рефинансирање увећане за осам процентних поена почев од 04.05.2014. године до исплате, у динарској противредности по средњем курсу НБС на дан исплате, у року од 8 дана под претњом принудног извршења. Првостепени суд доноси побијану одлуку образлажући је тиме да је тужени делимично признао тужбени захтев на рочишту од 10.07.2018. године. Овакав закључак ожалбене пресуде се не може прихватити, јер за то нису испуњени услови из одредбе члана 348. Закона о парничном поступку. Према норми, ако тужени до закључења расправе призна тужбени захтев, суд ће без даљег расправљања донети пресуду којом усваја тужбени захтев (пресуда на основу признања). У овој парници тужени није признао тужбени захтев, ни делимично ни у целости. Такав карактер немају наводи туженог са рочишта од 10.07.2018. године, који гласе: "...те признаје да је дужан износ по уговору од 03.12.2013.г, те да по том уговору ништа није исплатио тужитељу, те предлаже на околности из тужбе саслушање сведока...".

Признање тужбеног захтева подразумева и признање основаности тужбеног захтева и његовог обима, али и доспелости потраживања. Неоспоравање потраживања

није признање захтева, јер тужени, с обзиром на целину свог исказа са рочишта 10.07.2018. године, није признао тужбени захтев јасном, изричитом и недвосмисленом изјавом воље и то како у односу на главницу дуга по уговору од 03.12.2013. године тако и у односу на камату која се тужбеним захтевом потражује и коју је првостепени суд досудио. Сходно изнетом, овај суд је применом чл. 391. став 1. ЗПП-а укинуо побијану одлуку и предмет вратио првостепеном суду на поновно суђење.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 4608/18 од 05.04.2021. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић, самостални саветник

10. ВЕШТАЧЕЊЕ ОД СТРАНЕ ПРАВНОГ ЛИЦА

Вештачење извршено од стране вештака - физичког лица ангажованог на основу уговора о делу закљученог са вештаком - правним лицем, уписаним у Регистар правних лица за обављање послова вештачења, не може се сматрати вештачењем извршеним од стране тог правног лица.

Из образложења:

Предмет овог поступка је утврђење висине накнаде за непокретност која је експроприсана решењем општинске управе, те обавезивање противника предлагача за чије потребе је извршена експропријација у корист Републике Србије на исплату накнаде предлагачима за извршену експропријацију.

Првостепени суд је у току доказног поступка, на рочишту извршио усаглашавање налаза вештака Републичког завода за судска вештачења Нови Сад и налаза вештака Костић Здравка те је утврдио тржишну вредност предметних непокретности у висини од 101.150.548,97 динара у складу са чим је досудио накнаду предлагачима спрам њихових сувласничких удела. Суд је прихватио наведене налазе односно усаглашено мишљење вештака налазећи да су исти дати од стране сталних судских вештака који имају лиценцу, а да при томе није од значаја унутрашња организација Републичког завода за судска вештачења у смислу тога да ли су вештаци који су израдили налаз запослени у заводу или не.

Овакав закључак првостепеног суда се не може прихватити и то из следећих разлога. Одредбом члана 9 Закона о судским вештацима прописано је да правно лице може обављати вештачења ако испуњава следеће услове: 1) да је уписано у регистар надлежног органа за делатност вештачења у одговарајућој области, 2) да су у том правном лицу запослена лица која су уписана у Регистар вештака. У име правног лица послове вештачења могу обављати само лица из става 1. тачка 2. овог члана.

Решењем првостепеног суда вештачење је поверено Републичком заводу за судска вештачења а.д. Нови Сад који је радним налогом одредио да вештачење изврше вештаци мастер Славица Вулетић, дипл. инг грађ. и др Јан Туран. Након примедби противника предлагача да вештаци који су испред Завода израдили налаз нису запослени у Заводу и да сходно напред цитираном чл. 9 Закона о судским вештацима не могу да обављају послове вештачења у име тог правног лица, исти су на рочишту потврдили да нису запослени у Заводу, те да Завод нема стално запослене вештаке са лиценцом из ове области.

Према изводу из АПР-а Републички завод за судска вештачења је правно лице, акционарско друштво и на исто се стога има применити чл. 9 Закона о судским вештацима. Вештачење извршено од стране вештака - физичког лица ангажованог на основу уговора о делу закљученог са вештаком - правним лицем, уписаним у Регистар правних лица за обављање послова вештачења, не може се сматрати вештачењем извршеним од стране тог правног лица. Сматрајући да је ово питање од значаја за рад

свих судова без обзира на материју у којој се поступа, Заједничка седница Кривичног и Грађанског одељења Врховног касационог суда на седници одржаној 8. 6. 2016. године заузела је напред цитирани правни став.

Из изнетог произлази да вештачење Републичког завода за судска вештачења из Новог Сада, дато од стране вештака који у истом нису запослени, не може да се сматра вештачењем, те га ни првостепени суд није могао прихватити, па сходно томе није ни могао вршити његово усаглашавање са накнадно сачињеним налазом вештака Здравка Костића, на темељу ког усаглашавања је и донео побијану одлуку.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 7628/20 од 02.02.2021. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић, самостални саветник

11. СЛОБОДНО СУДИЈСКО УВЕРЕЊЕ

Обавеза је суда да на одговарајући начин образложи како је и на који начин је утврдио релевантне чињенице, односно како је ценио изведене доказе, јер слободна оцена доказа не дозвољава произвољност, арбитрарност и слободно закључивање.

Из образложења:

Према одредби члана 8. ЗПП, суд по свом уверењу, на основу савесне и брижљиве оцене сваког доказа засебно и свих доказа заједно, као и на основу резултата целокупног поступка одлучује које чињенице ће узети као доказане. Из овога произилази да Закон о парничном поступку прихвата слободну оцену доказа као једно од начела, које суду омогућује да одлучује на основу свог слободног, људског уверења, али тако да то уверење мора произићи из савесне и брижљиве оцене доказа и резултата целокупног поступка. Слободно судијско уверење ограничено је изведеним доказима и оценом тих доказа, која мора да се креће у границама логичког размишљања и закључивања. Обавеза је суда да на одговарајући начин образложи како је и на који начин је утврдио релевантне чињенице, односно како је ценио изведене доказе, јер слободна оцена доказа не дозвољава произвољност, арбитрарност и слободно закључивање. Напротив, слободна оцена доказа представља садржајну, суштинску анализу и оцену сваког доказа по његовој унутрашњој вредности и узајамној вези са другим доказима или утврђеним чињеницама. Оно што је битно тиче се тога да је суд, у образложењу своје одлуке, дужан да јасно изнесе на основу којих доказа је узео да су одређене чињенице истините или нису, као и јасне, образложене и недвосмислене разлоге зашто је поједине доказе прихватио или није. Одсуство детаљних, јасних и непротивречних разлога за оцену доказа представља битну повреду одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 12. ЗПП-а.

У конкретном случају побијана пресуда не садржи образложење на који начин је првостепени суд утврдио релевантне чињенице, и како је ценио изведене доказе, што побијану пресуду чини нејасном и неразумљивом. Наиме, првостепени суд је пропустио да у образложењу побијане пресуде наведе на основу којих доказа је утврдио да су одређене чињенице истините или нису, као и да наведе јасне, образложене и недвосмислене разлоге зашто је поједине доказе прихватио или није. Имајући у виду наведено, основано се у жалби туженог указује да је побијана нејасна и неразумљива, као и да не садржи јасне и уверљиве разлоге. Како услед наведених недостатака нису утврђене чињенице које су од значаја за правилну примену материјалног права, и како су разлози о битним чињеницама нејасни и противречни, чиме је побијана пресуда захваћена битном повредом одредаба парничног поступка из

члана 374. став 2. тачка 12. ЗПП-а, овај суд је жалбу тужиоца усвојио, а побијану пресуду укинуо и предмет вратио првостепеном суду на поновни поступак.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 4610/18 од 13.10.2020. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић, самостални саветник

12. САДРЖАЈ ИЗРЕКЕ

Законом о парничном поступку није предвиђено да изрека одлуке мора да садржи парициони рок, нити претњу принудним извршењем као обавезан и потребан елемент, а није ни неопходан да би обавеза из одлуке постала извршна.

Из образложења:

Нису основани наводи жалбе тужилаца којима исти настоје да оспоре решење којим је разрезана такса на тужбу и одлуку, односно да осујетите обавезу по истоме, истицањем да решење о висини таксене обавезе уопште није подобно за извршење, јер у изреци решења није наведен парициони рок за извршење обавезе, нити је наведено да се исто, у супротном, има извршитим принудним путем. Наиме, Законом о парничном поступку није предвиђено да изрека одлуке мора да садржи парициони рок, нити претњу принудним извршењем као обавезан и потребан елемент, а није ни неопходан да би обавеза из одлуке постала извршна, с обзиром на то да су чланом 43. Закона о извршењу и обезбеђењу регулисани услови под којима судска одлука постаје извршна, а по правилу, услов је њена правноснажност и протек рока за добровољно испуњење, као и да је суд који је одлучивао о потраживању у првом степену оценио испуњеност услова за наступање извршности, потврђујући их давањем потврде о извршности.

Сходно наведеном, због изостанка навода о томе да су тужиоци дужни на испуњење таксене обавезе у париционом року, под претњом извршења, каква обавеза иначе постоји по самом закону, а у судској одлуци се уноси само као уобичајена, али у суштини непотребна "флоскула", за тужиоце не може настати никаква штетна последица, због чега су сви њихови супротни жалбени наводи без основа.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 4034/18 од 13.04.2021. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић, самостални саветник

13. НОВЧАНО КАЖЊАВАЊЕ

Мера новчаног кажњавања служи искључиво обезбеђењу процесне дисциплине у сврху несметаног вођења поступка и изриче се онда када несумњиво постоји злоупотреба процесних овлашћења коју је свесно предузео одређени учесник у поступку и када се на други начин не могу спречити њене штетне последице по сам поступак или су оне већ наступиле.

Из образложења:

Побијаним решењем привремени заступник тужене кажњена је новчаном казном у износу од 30.000,00 динара.

Мера новчаног кажњавања из чл. 186. Закона о парничном поступку служи искључиво обезбеђењу процесне дисциплине у сврху несметаног вођења поступка и изриче се онда када несумњиво постоји злоупотреба процесних овлашћења коју је свесно предузео одређени учесник у поступку и када се на други начин не могу спречити њене штетне последице по сам поступак или су оне већ наступиле.

У том смислу, да би се наведена одредба применила на конкретан случај потребно је да непоступање привременог заступника нужно води одлагању рочишта и

да не постоји процесно овлашћење суда којим би се циљ спречавања даљих одлагања рочишта постигао без новчаног кажњавања. У овом случају наведени услови су били испуњени. Наиме, привремени заступник тужене је одлагање рочишта заказаног за 06.07.2021. године тражио дан раније, и то због тога што за тај дан има заказано рочиште пред Основним судом у Руми. У конкретном случају привремени заступник тужене је требао тражити одлагање рочишта заказаног у Основном суду у Руми, с обзиром на то да је позив за то рочиште примио касније у односу на позив за рочиште у овом предмету. Ово напред управо имајући у виду да су два претходна рочишта у овом предмету одложена због неприступања привременог заступника, управо јер је приступао на рочишта заказана у неким другим предметима.

Став је овог суда да је првостепени суд правилно учеснику поступка - привременом заступнику тужене - изрекао новчану казну, јер је исти злоупотребио своја процесна овлашћења, те је тиме дошло до непоштовања суда као институције и правила процесне дисциплине, док је одлуку о висини изречене казне донео сходно одредби чл. 186. ст. 1. ЗПП-а, имајући у виду да суд у сваком конкретном случају цени да ли неко лице користи своја процесна овлашћења противно циљу због којих су прописана, а да суд висину новчане казне одређује тако да се на најбољи начин постигне сврха кажњавања.

Без основа су жалбени наводи да је у конкретном случају суд привременог заступника довео у ситуацију да тражи одлагања рочишта, јер није дозволио да уместо привременог заступника на рочишта приступа заменик адвоката који је постављен за привременог заступника. Наиме, имајући у виду да таква могућност није предвиђена одредбама чланова од 81. до 84. ЗПП-а, те да се решење о постављењу адвоката за привременог заступника туженом чије је пребивалиште или боравиште непознато објављује у "Службеном гласнику РС", преко огласне табле суда и на интернет страници суда, а по потреби и на други начин, то туженог може да заступа само адвокат који му је постављен за привременог заступника, а не његов заменик или неки други адвокат.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 13222/21 од 13.10.2021. године)

Сентенцу саставила: Јелена Загорчић, виши судијски сарадник

14. ЗАСТАРЕЛОСТ

Застарелост, као институт који води престанку облигације, заснива се на протеку времена, што само по себи представља чињеницу, услед чега се предлогом не може захтевати да се утврди застарелост судске таксе.

Из образложења:

Побијаним решењем одбијен је предлог тужиле којим тражи да суд утврди да је такса на тужбу застарела, те да примени одредбе чл. 42. Закона о судским таксама, те предмет архивира или га оконча на тај начин што ће обуставити поступак наплате таксе.

Имајући у виду наведене одредбе, овај суд сматра да је предлог тужиле недозвољен, те да је првостепени суд мериторно одлучујући о таквом предлогу учинио битну повреду одредаба парничног поступка која је била од утицаја на правилност и законитост побијане одлуке. Наиме, првостепени суд је издао упозорење на име плаћања судске таксе на судско поравнање и на тужбу, које су настале сагласно чл. 3. Закона о судским таксама. Међутим, тужилца нема правни интерес за подношење предлога да суд примени одредбу члана 42. Закона о судским таксама, те предмет архивира или га оконча тако што ће обуставити поступак наплате. Принудна наплата

судских такси је специфична врста поступка, коју првостепени суд покреће по службеној дужности. Уколико суд и покрене поступак извршења наплате судске таксе за преостали део неплаћене судске таксе, тужила је у могућности да у том поступку тражи заштиту својих права изјављивањем жалбе и истицањем приговора застарелости наплате судске таксе.

Између осталог, овај суд налази да се застарелост, као институт који води престанку облигације, заснива на протеклу времена, што само по себи представља чињеницу, услед чега се предлогом не може захтевати да се утврди застарелост судске таксе.

Како је, у конкретном случају, према ставу овог суда предлог тужиље недозвољен, то није било услова за одлучивање о основаности таквог предлога, због чега је овај суд жалбу тужиље усвојио и побијано решење укинуо, а предметни предлог одбацио.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 1767/19 од 02.12.2020. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић, самостални саветник

15. ДОСТАВЉАЊЕ СПИСА ПО ПОСЛОВНИКУ

Сваки пут када се предмет доставља другостепеном суду, исти мора бити достављен уз одговарајући образац, са преписом одлуке и примерком правног лека.

Из образложења:

Овом суду је достављен спис Основног суда у Новом Саду, ради одлучивања по жалби жалби. Уз списе предмета првостепени суд је доставио само допис.

Из садржине списа произлази да је у поступку поводом жалбе тужиоца овај суд већ једном вратио првостепеном суду списе предмета ради отклањања процесног недостатка, а првостепени суд приликом поновног достављања списа након отклањања недостатка, није доставио овом суду прописани образац, вероватно сматрајући да на тако нешто није обавезан будући да је то учинио приликом првог достављања. Достављајући списе на овакав начин првостепени суд није поступио у складу са Судским пословником. Наиме, сваки пут када се предмет доставља другостепеном суду, исти мора бити достављен уз одговарајући образац, односно мора бити сређен у смислу одредбе члана 228. ст. 1. Судског пословника, којим је прописано да поводом правних лекова изјављених против судске одлуке суд првог степена уз посебан образац са преписом одлуке и примерком правног лека доставља сређен предмет надлежном вишем суду. Ово нарочито имајући у виду да је спис у међувремену архивиран, те је формиран нови спис, у коме сада недостаје образац као и примерци првостепене одлуке и жалбе. Применом одредбе члана 172. ст. 2. Судског пословника, овај суд је вратио списе предмета Основном суду, ради сређивања.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 13785/21 од 20.10.2021. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић, самостални саветник

ПОСТУПЦИ ИЗВРШЕЊА И ОБЕЗБЕЂЕЊА

16. НАЧЕЛО ФОРМАЛНОГ ЛЕГАЛИТЕТА ИЗВРШНЕ ИСПРАВЕ

Суд и јавни извршитељ везани су извршном исправом, те сходно томе исту не могу мењати нити исправљати.

Из образложења:

Према стању у спису, извршни поверилац је поднео поступајућем јавном извршитељу предлог за извршење на основу извршне исправе - Платног налога Основног суда у Новом Саду, против извршног дужника Митић М, а ради наплате новчаног износа на име позајмице са законском затезном каматом и износа на име трошкова парничног поступка са законском затезном каматом. Решењем Основног суда у Новом Саду дозвољено је предложено извршење против извршног дужника Митић М. и утврђени су трошкови извршног повериоца.

Побијаним решењем јавног извршитеља утврђено је да је лице М. Митић (наводе се адреса и ЈМБГ) идентичан са лицем М. Милић (наведени иста адреса и ЈМБГ). Одређено је да се Милић М. (односно његовом пуномоћнику из списка) у прилогу доставља и решење о извршењу Основног суда у Новом Саду.

Против наведеног решења Милић М. је изјавио жалбу, у којој је, поред осталог, навео да је ожалбено решење незаконито, да исти није странка у поступку који се води код јавног извршитеља, нити у поступку који се водио код Основног суда у Новом Саду, истичући да је суд издао решење на основу исправе - платног налога који гласи на Митић М, односно да и платни налог и решење о извршењу гласе на Митић М, те да сходно томе, само поступајући суд који је донео извршну исправу има право да исправи ту исправу у погледу означавања личног имена лица на које се иста односи у за то прописаном поступку.

Одредбом члана 5. ЗИО прописано је да су суд и јавни извршитељ везани извршном и веродостојном исправом и да суд није овлашћен да испитује законитост и правилност извршне исправе.

Основано се жалбом истиче да је ожалбено решење незаконито. Наиме, у извршном поступку важи начело формалног легалитета, које је прописано цитираном одредбом члана 5. Закона о извршењу и обезбеђењу, и оно прокламује да су суд и јавни извршитељ везани извршном исправом, те сходно томе исту не могу мењати нити исправљати. Како је у конкретном случају у извршној исправи као тужени означен Митић М, а на основу које извршне исправе је донето Решење којим је дозвољено предложено извршење против извршног дужника Митић М, јавни извршитељ није био овлашћен да утврђује да је лице М. Митић идентичан са лицем М. Милић, с обзиром на то да извршну исправу може исправљати само суд који ју је и донео.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гжи 448/21 од 15.09.2021. године)

Сентенцу саставила: Маја Унковић, виши судијски сарадник

17. ПЛАЋАЊЕ ПРЕДУЈМА

Извршни поверилац није дужан да положи предујам ако је ослобођен од плаћања судске таксе, без обзира на то да ли се ради о иницијалном предујму који се односи на припремање, вођење и архивирање предмета, или о предујму за предузимање појединачних радњи у току поступка спровођења извршења.

Из образложења:

Побијаним решењем јавног извршитеља године обустављен је извршни поступак, са образложењем да извршни поверилац није предујмио трошкове поступка у остављеном року, позивајући се на одредбе члана 33. став 1. и став 2. ЗИО и одредбу члана 4. Јавноизвршитељске тарифе, те истичући да је извршни поверилац ослобођен плаћања иницијалног предујма у складу са одредбом члана 33. став 3. ЗИО, али да се овде ради о накнадном, оправданом и стварном трошку неопходном за даље спровођење извршења, који је дужан да привремено сноси извршни поверилац, а до коначне наплате од извршног дужника.

Имајући у виду стање у спису, те садржину одредбе члана 33. став 3. ЗИО, према којој извршни поверилац није дужан да положи предујам ако је ослобођен од плаћања судске таксе, у ком случају трошкове поступка сноси извршни дужник, као и садржину одредбе члана 9. став 1. Закона о судским таксама, према којој је од плаћања таксе, између осталог, ослобођена и Република Србија, овај суд сматра да није било места обустави поступка због непоступања извршног повериоца по закључку о предујму, донетом од стране јавног извршитеља, будући да сходно цитираним законским одредбама, извршни поверилац у конкретном случају (Републике Србија) није ни био обавезан да плаћа предујам, с обзиром на то да је ослобођен плаћања судске таксе, односно није ни било места условљавању спровођења извршења претходним плаћањем предујма. Са тим у вези, потребно је истаћи и то да одредба члана 33. став 3. ЗИО не прописује конкретно који предујам извршни поверилац није дужан да положи, него да извршни поверилац генерално није дужан да положи предујам ако је ослобођен од плаћања судске таксе, без обзира на то да ли се ради о иницијалном предујму који се односи на припремање, вођење и архивирање предмета, или о предујму за предузимање појединачних радњи у току поступка спровођења извршења.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гжи 47/21 од 12.02.2021. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић, самостални саветник

18. ЈЕДИНСТВЕН ПРЕДЛОГ ЗА ИЗВРШЕЊЕ НА ОСНОВУ ВИШЕ ИЗВРШНИХ ИСПРАВА

Извршни поверилац има могућност избора да ли ће за сва потраживања досуђена правноснажним и извршним исправама поднети јединствен предлог за извршење или ће свако потраживања извршавати посебно.

Из образложења:

Побијаним решењем Јавног извршитеља одбачен је као неуредан предлог за извршење као неуредан, са образложењем да је предлог поднет на основу две извршне исправе, да збир потраживања по основу обе извршне исправе износи 67.471,05 динара, а не 66.106,26 динара, како је наведено у предлогу за извршење, при чему извршни поверилац није назначио да ли је извршни дужник делимично измирио своју обавезу, те да се предлог за извршење може поднети само на основу једне извршне исправе.

Имајући у виду стање у спису, овај суд налази да се основано жалбом извршног повериоца указује да је јавни извршитељ погрешно применио материјално право приликом доношења побијаног решења. Наиме, одредбом члана 34. став 2. ЗИО-а прописано је да извршни поверилац који је подношењем више предлога за извршење против истог извршног дужника захтевао одвојено намирење више потраживања која су се могла намирити у истом извршном поступку, има право на накнаду само оних трошкова које би имао да је ради намирења тих потраживања поднео само један предлог за извршење. Одредбом става 3. истог члана прописано је да се одредба става 2. сходно примењује и када је извршни поверилац подношењем више предлога за

извршење против истог извршног дужника захтевао потпуно или делимично намирење главнице једног потраживања, камате или трошкова поступка. Дакле, наведене законске одредбе не спречавају извршног повериоца да поднесе више предлога за извршење ради намирења потраживања која су могла бити намирена у истом извршном поступку, нити га спречава да подноси више предлога за извршење ради одвојеног намирења главнице и трошкова поступка, с тим да ако то и учини имаће право на накнаду само оних трошкова које је имао да је поднео само један предлог за извршење.

Имајући у виду наведено, а нарочито чињеницу да важеће одредбе ЗИО-а изричито не забрањују да извршни поверилац против истог извршног дужника води један поступак поводом више захтева, према ставу овог суда тим пре нема сметње да извршни поверилац подношењем једног предлога према истом извршном дужнику тражи одређивање извршења ради наплате потраживања на основу више извршних исправа у циљу економичности поступка. Наиме, у датој ситуацији, без обзира на чињеницу да ли су потраживања извршног повериоца на име главног дуга и трошкова извршног поступка настала на основу две извршне исправе, диспозиција је самог извршног повериоца како ће досуђена потраживања наплатити. Дакле, извршни поверилац има могућност избора да ли ће за сва потраживања досуђена правноснажним и извршним исправама поднети јединствен предлог за извршење или ће свако потраживања извршавати посебно, због чега је погрешно становиште јавног извршитеља да предлог за извршење може бити поднет само на основу једне извршне исправе.

Надаље, погрешан је закључак поступајућег јавног извршитеља да је предлог за извршење извршног повериоца неуредан из разлога што збир потраживања по обе извршне исправе износи 67.471,05 динара, а не 66.106,26 динара како је то наведено у предлогу за извршење. Наиме, како извршни поверилац овде потражује мањи износ од износа на које гласе извршне исправе, те како извршни поверилац може слободно диспонирати својим захтевом, то нема утицаја на другачије одлучивање чињеница да је извршни поверилац потраживао предлогом за извршење мањи износ у односу на укупан збир дуговања из предметних извршних исправа.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гжи 494/21 од 17.08.2021. године)

Сентенцу саставила: Гордана Савић, виши судијски сарадник

19. ТУЖБА ЗА УТВРЂЕЊЕ НЕДОПУШТЕНОСТИ ИЗВРШЕЊА

Треће лице може да поднесе тужбу за утврђење недопуштеност извршења, без обзира да ли се претходно користило процесним средствима за заштиту својих права и интереса у извршном поступку истицањем приговора.

Из образложења:

Првостепени суд одбацио је тужбу тужиоца као недопуштену, са образложењем да у извршном поступку који се води по предлогу за извршење овде тужене Републике Србије против овде туженог, треће лице, овде тужилац, није ни оспоравао решење о извршењу, те да не постоји правни интерес тужиоца за подношење ове тужбе, будући да је као треће лице имао могућност да оствари своја права у извршном поступку истицањем приговора трећег лица, а затим изјављивањем правног лека на решење којим је одлучено о његовом приговору, те како у извршном поступку није ни изјавио приговор трећег лица, нису испуњени услови за подношење тужбе у овој правној ствари.

Имајући у виду стање у списима предмета, овај суд сматра да није било места доношењу побјаног решења и одбацивању тужбе у овој правној ствари као

недопуштене. Наиме, тачно је да одредба чл. 50 Закона о извршењу и обезбеђењу из 2011. године (који закон је релевантан с обзиром на датум подношења предлога за извршење у предметним извршним поступцима) предвиђа процесно средство који стоји на располагању трећим лицима која сматрају да у погледу предмета извршења имају право које спречава извршење, а у виду приговора трећег лица које се може користити све до окончања извршног поступка. Међутим, наведена одредба Закона о извршењу и обезбеђењу, као нити иједна друга одредба Закона о извршењу и обезбеђењу и Закона о парничном поступку, не спречава треће лице да поднесе тужбу због проглашења недопустивости извршења уколико се претходно није користило својим процесним средствима у извршном поступку, односно уколико претходно није изјавило приговор трећег лица и од стране извршног суда било упућено да покрене парнични поступак ради проглашења недопустивости извршења. Према ставу овог суда, упућивање трећег лица од стране извршног суда да покрене парнични поступак ради проглашења недопустивости извршења није нужан услов за дозвољеност ове тужбе, односно треће лице може да поднесе ову тужбу без обзира да ли се претходно користило процесним средствима за заштиту својих права и интереса у извршном поступку, те је овај суд укинуо побијано решење.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 538/18 од 26.01.2021. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић, самостални саветник

20. ОБРАЧУН КАМАТЕ КАО ВЕРОДОСТОЈНА ИСПРАВА

На основу обрачуна камате, као веродостојне исправе, се не може тражити и принудна наплата главног дуга у извршном поступку.

Из образложења:

Извршни поверилац је поднео предлог за извршење против извршног дужника, на основу веродостојне исправе, коју чини обрачун камате за доспела потраживања извршног повериоца, са опоменом пред утужење, ради наплате новчаног потраживања који чине одређени износ на име главнице са припадајућом законском затезном каматом која се обачунава на тај износ почев од 14.04.2017. године, до коначне исплате дуга и износ на име затезне камате која је текла од дана доспелости закључно са даном 13.04.2017. године, као и трошкова извршења колико буду износили, и то пописом, проценом и продајом покретних ствари извршног дужника, те је одређено да ће извршење спровести Јавни извршитељ.

Из одредбе члана 52. став 2. тачка 10. Закона о извршењу и обезбеђењу, произлази да се на основу обрачуна камате као веродостојне исправе не може тражити наплата потраживања на име главнице, већ само на име доспеле, а ненаплаћене камате, а што произлази и из самог назива те веродостојне исправе, који указује на врсту потраживања које се на основу ње може принудно наплатити. Неспорно је да је камата споредно потраживање и да као таква прати главно потраживање, из чега даље произлази да када се тражи наплата главног потраживања, тада се може тражити и наплата камате од доспелости, али да, насупрот томе, када се тражи наплата потраживања на основу обрачуна камате, тада главни дуг не прати посебно обрачунату камату, односно главни дуг се на основу такве веродостојне исправе не може принудно наплатити.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гжи 599/21 од 06.10.2021. године)

Сентенцу саставила: Божица Гајић, виши судијски сарадник

21. ТРОШКОВИ ИЗВРШНОГ ПОСТУПКА

Када извршни дужник покуша да пре подношења предлога за извршење испуни своју обавезу према извршном повериоцу, тражећи достављање диспозиције за плаћање, а пуномоћник извршног повериоца му не достави тражену диспозицију, извршни поверилац нема право на накнаду трошкова извршног поступка.

Из образложења:

Основано извршни дужник - Град Нови Сад - побија првостепено решење у делу у коме је одређено извршење ради наплате трошкова извршног поступка, наводећи да није имао могућност да исплату дугованих износа исплати пре подношења предлога за извршење, из разлога што се извршни поверилац није одазвао његовом позиву да достави диспозицију за плаћање. На наведену околност, извршни дужник је уз жалбу доставио допис, којим је позвао пуномоћника извршног повериоца да достави диспозицију за плаћање досуђених износа и ЈМБГ странке, а у случају подношења захтева за исплату досуђених износа на рачун пуномоћника извршног повериоца да достави оверену пуномоћ за пријем новца. Уз жалбу је достављен и извод из пријемне књиге - листа из чије садржине произлази да је допис предат од стране извршног дужника пошти истог дана када је и сачињен. Како из приложених доказа произлази да је извршни дужник покушао да пре предлога за извршење испуни своју обавезу према извршном повериоцу, с обзиром на то да се дописом обратио пуномоћнику извршног повериоца ради достављања диспозиције за плаћање, и како му пуномоћник извршног повериоца није доставио тражену диспозицију, основано се у жалби указује да извршни дужник није био у могућности да изврши своју обавезу из извршне исправе, да самим тим није дао повод за вођење извршног поступка, као и да није проузроковао трошкове извршног поступка.

Имајући у виду наведено, одлука о трошковима поступка је донета супротно одредби члана 34. став 1. ЗИО, који прописује да је извршни дужник дужан да извршном повериоцу накнади само оне трошкове који су били потребни ради вођења извршног поступка, што представља разлог који у овом делу спречава извршење у смислу одредбе члана 74. тачка 12. ЗИО. Из наведених разлога, побијано решење о извршењу је преиначено, тако што је предлог извршног повериоца за извршење одбијен за наплату трошкова извршног повериоца за састав предлога за извршење и трошкова извршног поступка пред јавним извршитељем, те је извршни поступак у том делу обустављен и укинута су све спроведене радње.

(Решење Вишег суда у Новом Саду пословни број Гжи 830/20 од 04.11.2020. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић, самостални саветник

22. ОДРЕЂИВАЊЕ ЈАВНОГ ИЗВРШИТЕЉА ЗА ПОСТУПАЊЕ У ПРЕДМЕТИМА У КОЈИМА ЈЕ КАО ИЗВРШНИ ДУЖНИК НАЗНАЧЕН ДИРЕКТНИ ИЛИ ИНДИРЕКТНИ КОРИСНИК БУЏЕТСКИХ СРЕДСТАВА

Извршни поверилац је дужан да Комори поднесе захтев за одређивање јавног извршитеља коме ће бити поднет предлог за извршење у којем је као извршни дужник назначен директни или индиректни корисник буџетских средстава, а одлуку Комора на обрасцу 2б доставља повериоцу и јавним извршитељима који су одређени да поступају по предлозима.

Из образложења:

Из списка предмета произлази да је извршни поверилац дана 27.04.2021. године путем препоручене пошиљке поднео предлог за извршење поступајућем јавном

извршитељу на основу извршне исправе - пресуде. Уз предлог, извршни поверилац је приложио и Образац 2б од 19.04.2021. године и одговор Коморе јавних извршитеља из којих произлази да је под регистрационим бројем предмета у КЈИ 2597326 од 19.04.2021. године јавни извршитељ М. У. из Новог Сада одређен за јавног извршитеља у предметној правној ствари. Ожалбеним решењем поступајући јавни извршитељ је одбацио предлог за извршење услед месне ненадлежности позивајући се на одредбу члана 300. ЗИО став 7.

Одредбом члана 2. Правилника о поступању по захтеву извршног повериоца Комори јавних извршитеља за одређивање јавног извршитеља којем се подноси предлог за добровољно намирење новчаног потраживања насталог из комуналних услуга и сродних делатности, предлог за извршење на основу веродостојне и извршне исправе ради намирења новчаног потраживања насталог из комуналних услуга и сродних делатности и предлог за извршење у којем је као извршни дужник назначен директни или индиректни корисник буџетских средстава, прописано је да пре подношења предлога за добровољно намирење новчаног потраживања насталог из комуналних услуга и сродних делатности, предлога за извршење на основу веродостојне исправе ради намирења новчаног потраживања насталог из комуналних услуга и сродних делатности, предлога за извршење на основу извршне исправе ради намирења новчаног потраживања насталог из комуналних услуга и сродних делатности, предлога за извршење у којем је као извршни дужник назначен директни или индиректни корисник буџетских средстава надлежном јавном извршитељу, извршни поверилац је дужан да Комори поднесе захтев за одређивање јавног извршитеља коме ће бити поднет предлог.

Одредбом члана 6. наведеног Правилника прописано је да захтев за одређивање јавног извршитеља коме ће бити поднет предлог за извршење у којем је као извршни дужник назначен директни или индиректни корисник буџетских средстава, подноси се у електронској форми, у .xls формату на обрасцу 1б, који је Прилог број 3 овог правилника и чини његов саставни део. Образац 1б у општем делу садржи следеће податке о извршном повериоцу, који је правно лице или предузетник: пун назив, седиште, МБР, ПИБ, назив огранка/пословне јединице уколико постоји, адресу за пријем електронске поште, као и укупан број предлога по предметном захтеву. Ако је извршни поверилац физичко лице образац 1б у овом делу, осим адресе за пријем електронске поште и укупног броја предлога по предметном захтеву, садржи и име и презиме, општину пребивалишта односно боравишта и поштански број општине извршног повериоца. Образац 1б у посебном делу садржи: референтну ознаку коју предмету додељује извршни поверилац, датум подношења захтева, висину потраживања и назив суда у поступку пред којим је настала извршна исправа и пословни број извршне исправе. Комора је дужна да одговори на захтев извршног повериоца из овог члана у року од пет дана од дана пријема захтева, водећи рачуна о томе да се јавни извршитељи одређују равномерно, према азбучном реду уписа у Именик јавних извршитеља и заменика јавних извршитеља и да је за поступање по предлогу за извршење искључиво надлежан јавни извршитељ именован за подручје суда пред којим је настала извршна исправа, односно именован за подручје привредног суда и вишег суда, основаног за подручје суда пред којим је настала извршна исправа. Ако Комора не одговори на захтев извршног повериоца у року од пет дана, извршни поверилац самостално одређује јавног извршитеља са подручја суда пред којим је настала извршна исправа. Уколико је број предлога наведених у захтеву извршног повериоца мањи од броја јавних извршитеља надлежних за поступање, одређивање јавног извршитеља по првом следећем захтеву извршног повериоца започеће од првог наредног јавног извршитеља уписаног у Именик јавних извршитеља и заменика јавних

извршитеља, после јавног извршитеља који је последњи одређен. Након одређивања јавног извршитеља коме ће бити поднет предлог за извршење у којем је као извршни дужник назначен директни или индиректни корисник буџетских средстава, Комора ће о томе обавестити извршног повериоца електронским путем на обрасцу 2б који је Прилог број 4 овог правилника и чини његов саставни део. Образац 2б садржи све податке које садрже образац 1б, као и регистрациони број предмета у Комори, име и презиме јавног извршитеља, број легитимације јавног извршитеља, датум одређивања јавног извршитеља и укупан број предлога извршног повериоца за који је одређен јавни извршитељ. Овај образац садржи и напомену у коју се уносе следећи подаци, у случајевима у којима они постоје: да је по ранијем захтеву који је садржао исти назив суда у поступку пред којим је настала извршна исправа и исти пословни број извршне исправе већ одређен јавни извршитељ, име и презиме јавног извршитеља који је одређен за поступање по предлогу из раније поднетог захтева и датум одређивања јавног извршитеља по раније поднетом захтеву. Комора образац 2б доставља и јавним извршитељима који су одређени да поступају по предлозима.

Основано се жалбом извршног повериоца указује да у конкретном случају јавни извршитељ погрешно применио одредбу члана 300. став 7. ЗИО-а. Наиме, како је извршни поверилац у складу са цитираним одредбама 2. и 6. Правилника поднео Комори јавних извршитеља образац за одређивање јавног извршитеља за поступање у предметној правној ствари и како је исти уз предлог за извршење доставио одговор Коморе из којег јасно произилази да је у предметној правној ствари јавни извршитељ одређен одлуком Коморе у личности јавног извршитеља М. У. из Новог Сада, у конкретном случају није било места одбацивању предлога за извршење из разлога месне ненадлежности јавног извршитеља. О захтеву извршног повериоца за накнаду трошкова жалбеног поступка, одлучиће се приликом одлучивања о главној ствари. Сходно изнетом, овај суд је жалбу извршног повериоца усвојио и применом чл. 401. тачка 3. ЗПП-а у вези са чланом 39. ЗИО-а укинуо побичано решење.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гжи 338/21 од 09.06.2021. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић, самостални саветник

23. ПРАВО НА ДОМ - НЕДОПУСТИВОСТ ИЗВРШЕЊА

За утврђење испуњености услова за пружање заштите права на дом према одредби члана 8. Конвенције за заштиту људских права и основних слобода неопходно најпре утврдити да ли предметна некретнина представља дом тужилаца односно да ли су са истом тужиоци остварили довољно јаку и трајну повезаност, без обзира на основ по коме је користе. Затим је потребно утврдити да ли постоји мешање државе у право на дом, што подразумева акте којима се ограничава или укида фактичка могућност коришћења простора као објекта права на дом, те ако постоји, треба разграничити да ли се ради о недозвољеном или дозвољеном мешању. Сходно развијеној пракси Европског суда, мешање ће бити допуштено ако је законито, усмерено на остварење легитимног циља и неопходно у демократском друштву. Мешање је нужно ако се исти оправдани циљ не може постићи применом блаже мере, ако постоји неодложна друштвена потреба, те ако је мешање сразмерно тој потреби.

Из образложења:

Побичаном пресудом одбијен је тужбени захтев тужилаца да суд утврди да је недопустиво извршење на стану на Булевару ослобођења 9 у Новом Саду у предмету извршења Ии- и да се исто обуставља, као и све до сада спроведене извршне радње,

што су тужени дужни трпети и признати под претњом принудног извршења.

Првостепени суд је утврдио да је извршни поверилац, овде тужена банка, поднела предлог за извршење против извршног дужника, овде тужиле С. Ј. Наведено је да је банка одобрила кредит О. Д, а да је у сврху обезбеђења плаћања обавеза из уговора о кредиту тужена Ј. С. оверила заложну изјаву на основу које је уписано заложно право извршна - вансудска хипотека у корист банке на непокретности у власништву извршног дужника. Због неуредног измиривања уговорних обавеза, банка је поднела предлог за извршење који је дозвољен решењем Основног суда у Новом Саду Ии-, а против ког је извршни дужник изјавила жалбу која је одбијена. С обзиром на то да тужиоци живе у предметном стану, да је тужилац лако ментално недовољно развијен, да је лишен радне способности, те да је тужила стара и болесна особа којој је потребан стални надзор и помоћ, а при томе немају других некретнина и не би имали где да живе у случају да некретнина буде продата у извршном поступку и они исељени из исте, сматрају да би извршењем на предметној некретнини било повређено право на дом предвиђено чланом 8. Европске конвенције за заштиту људских права и основним слобода чији је потписник Република Србија, сходно чему су поднели тужбу ради утврђења недопустивости извршења. Тужилац је водио и парницу ради утврђења ништавости заложне изјаве коју је тужена дала, али је са таквим захтевом правоснажно одбијен.

Из овако утврђених чињеница првостепени суд закључује да је тужбени захтев неоснован, јер није испуњен основни услов за усвајање приговора права на дом, будући да се извршењем не тражи исељење тужилаца из некретнине него њена принудна продаја, те да евентуална принудна продаја није еквивалент принудном исељењу.

Овај суд налази да је овакав закључак првостепеног суда погрешан и преурањен и то из следећих разлога. Најпре, када се бави питањем законских одредби које се односе на недопустивост извршења, првостепени суд се погрешно позива на одредбе члана 50. Закона о извршењу и обезбеђењу. Ово стога што се, с обзиром на датум подношења предлога за извршење 25.10.2019. године, у конкретном случају има применити Закон о извршењу и обезбеђењу („Сл. гласник РС" бр. 106/15) који је ступио на снагу 01.07.2016. године, а који питање поступка поводом приговора трећих лица и с тим у вези тужбе за недозвољеност извршења прописује члановима 108-112. Тако је чл. 108. ст.1 ЗИО прописано да треће лице које тврди да на предмету извршења има неко право које спречава извршење може јавном извршитељу поднети приговор којим захтева да се извршење утврди недозвољеним на том предмету. Члан 111. став 1. прописује да треће лице може у року од 30 дана од дана пријема решења о одбацивању или одбијању приговора да покрене парнични поступак против извршног повериоца ради утврђења да је извршење на предмету недозвољен. У конкретном предмету првостепени суд је утврдио само да су 10.02.2020. године овде тужиоци поднели приговор трећих лица, али није утврђено каква је одлука поводом приговора донета, од чега зависи испуњеност услова за подношење тужбе из чл. 111. ЗИО-а.

Надаље, погрешно првостепени суд сматра да се приговор којим се указује на повреду права на дом може истаћи само у случају да се води поступак за исељење, а не и у случају када се води извршни поступак који за предмет има продају некретнине. Ово имајући у виду одредбе чл. 193. ст. 2. и 3. ЗИО-а према којима купац стиче право својине на непокретности даном доношења закључка о предаји, а закључак о предаји непокретности садржи налог непосредном држаоцу непокретности да у одређеном року преда купцу државину непокретности. Члан 195. прописује да ако непосредни држалац непокретности не преда купцу државину непокретности у року који је одређен закључком о предаји непокретности јавни извршитељ, на предлог купца,

доноси закључак који се спроводи према одредбама о извршењу ради испражњења и предаје непокретности (чл. 354-358).

Из цитираних одредби произлази да се закључком о намирењу налаже непосредном држаоцу да преда купцу државину, што значи да у конкретном случају потенцијални купац непокретности неће морати да покреће посебан поступак за исељење тужилаца, него ће се у оквиру постојећег извршног поступка донети закључак који ће се спроводити према одредбама о извршењу ради испражњења и предаје непокретности. Из наведеног произлази да тужиоци неће имати прилику да у другом евентуалном поступку истакну постојање повреде права на дом, него то могу учинити само на начин како су и учинили, тужбом за утврђење недопуштености извршења.

Пошто је пошао од погрешног становишта, а како је напред образложено, првостепени се уопште није бавио разлозима који су релевантни за одлучивање о постојању права на заштиту дома тужилаца, чиме је починио битну повреду одредаба парничног поступка из члан 374. став 2. тачка 12. ЗПП-а и због тога је изостао квалитативни део пресуде који би овом суду омогућио да испита правилност примењеног материјалног права, што овај суд није у могућности сада да учини.

Наиме, чланом 8. Конвенције за заштиту људских права и основним слобода прописано је у ставу 1. да свако има право на поштовање свог приватног и породичног живота, дома и преписке, а у ставу 2. да се јавне власти неће мешати у вршење овог права, сем ако то није у складу са законом и неопходно у демократском друштву у интересу националне безбедности, јавне безбедности или економске добробити земље, ради спречавања нереда или криминала, заштите здравља или морала, или ради заштите права и слобода других.

Наведено подразумева да је за утврђење испуњености услова за пружање заштите права на дом у конкретном случају неопходно најпре утврдити да ли предметна некретнина представља дом тужилаца односно да ли су са истом тужиоци остварили довољно јаку и трајну повезаност, без обзира на основ по коме је користе. Затим је потребно утврдити да ли постоји мешање државе у право на дом што подразумева акте којима се ограничава или укида фактичка могућност коришћења простора као објекта права на дом, те ако постоји, треба разграничити да ли се ради о недозвољеном или дозвољеном мешању. Сходно развијеној пракси Европског суда, мешање ће бити допуштено ако је законито, усмерено на остварење легитимног циља и неопходно у демократском друштву. Мешање је нужно ако се исти оправдани циљ не може постићи применом блаже мере, ако постоји неодложна друштвена потреба те ако је мешање сразмерно тој потреби.

Имајући у виду да је првостепени суд пропустио да да разлоге у вези испуњености горе наведених услова, побијану пресуду није могуће испитати, те је применом чл. 391. ЗПП-а пресуда укинута и предмет враћен на поновни поступак. У истом ће првостепени суд отклонити наведену повреду тако што ће утврдити да ли спорна некретнина представља дом тужилаца, да ли постоји правни основ за спровођење принудне продаје непокретности која за последицу има доношење закључка од предаји непокретности која је дом тужилаца. Потом је неопходно спровести тест пропорционалности одмеравајући с једне стране интерес тужилаца да заштите свој дом и интерес туженог да оствари легитимни циљ. Велики број повреда права на дом Европски суд је утврдио управо због неспровођења теста пропорционалности, приметивши да су национални судови само испитали постојање правног основа тражене мере, чиме је питање неопходности у демократском друштву остало неодговорено (Госић против Хрватске, пара. 20-23).

Приликом поновног одлучивања првостепени суд поред свега наведеног, приликом спровођења теста пропорционалности мора водити рачуна да су у бројним предметима Европског суда у којима је утврђена повреда права на дом подносиоци захтева живели у становима у државном или друштвеном власништву и важан аспект утврђивања повреде је била чињеница да није постојао други правни интерес (McCann против УК no. 1900/04). Међутим, у конкретном случају је ситуација другачија утолико што су странке у извршном поступку приватна лица односно банка и физичко лице, па је приступ донекле другачији те би се мера прописана законом у циљу заштите права других могла сматрати нужном у демократском друштву, уколико наравно суд утврди испуњеност и свих горе побројаних услова и уколико пре свега другог утврди испуњеност процесних услова за подношење тужбе (у вези са одбијањем односно одбачајем приговора трећег лица), а на шта је напред указано.

Дакле, овај суд је с обзиром на све напред изнето усвојио жалбу тужилаца у односу на одлуку о тужбеном захтеву и применом чл. 391. ЗПП-а укинуо побијану пресуду у наведеном делу као и делу одлуке о трошковима поступка, те предмет вратио на поновни поступак у коме ће првостепени суд након отклањања битне повреде, пажљиво ценећи испуњеност свих горе наведених услова потребних за пружање заштите права на дом тужилаца донети нову одлуку о тужбеном захтеву и трошковима целокупног поступка, водећи при томе рачуна и о томе у којој фази се у тренутку пресуђења налази извршни поступак у коме се врши продаја предметне непокретности.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 5460/20 од 18.01.2021. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић, самостални саветник

24. НЕДОПУШТЕНОСТ ИЗВРШЕЊА УСЛЕД БРАЧНЕ СУТЕКОВИНЕ

У ситуацији када је тужила у поступку који је покренула излучном тужбом доказала да на предметним стварима полаже право које спречава извршење, не спорећи и право свог супруга на истим, околност да између ње и њеног супруга у погледу ствари које су предмет извршења постоји материјално - правни однос заједничара, није од значаја за пресуђење у конкретној ствари, већ евентуално њиховог међусобног односа у погледу управљања и располагања тим стварима.

Из образложења:

По становишту овог суда, првостепени суд је правилно пошао од тога да је тужила током поступка доказала да има право својине на стварима које су предмет извршног поступка који се води пред Основним судом у Новом Саду. Међутим, даље налазећи да како се те ствари (Samsung LCD TV, кожна угаона гарнитура и машина за судове Elektrolux) налазе у режиму заједничке имовине, коју је тужила стекла током заједнице живота, у браку, заједничким средствима са својим супругом М.Ђ, то је првостепени суд, уз претпоставку из члана 180. став 2, сматрао да тужила нема право да потражује односно располаже делом тих ствари које су у својини њеног супруга, те је одбио тужбени захтев у преосталом делу тих ствари, односно у ½ дела, по ставу овог суда погрешном применом материјалног права, на чега тужила основано жалбом указује.

Наиме, треће лице има право да у извршном поступку тражи излучење на одређеној ствари и извршење прогласи недопуштеним на основу тврдње и доказа да заплењена ствар не припада извршном дужнику, већ да он на тој ствари има неко стварно право које спречава извршење, што је управо релевантна чињеница у поступку по излучној тужба.

Наведено произлази из члана 108. став 1. Закона о извршењу и обезбеђењу ("Службени гласник РС", бр. 106/2015, 106/2016) којим је прописано да треће лице које тврди да на предмету извршења има неко право које спречава извршење може јавном извршитељу поднети приговор којим захтева да се извршење утврди недозвољеним на том предмету, док је одредбом члана 111. став 1. Закона о извршењу и обезбеђењу прописано да треће лице може у року од 30 дана од дана пријема правноснажног решења о одбијању приговора да покрене парнични поступак против извршног повериоца ради утврђења да је извршење на предмету недозвољено.

У конкретној правној ствари, треће лице из извршног поступка, овде тужиља поднела је тужбу ради проглашења недопустивим извршења на предметним покретним стварима које су се затекле у заједничком породичном домаћинству ње и њеног супруга, на адреси за коју је утврђено да у време пописа тих ствари ни није адреса пребивалишта и боравишта извршног дужника. У наведеном поступку извршења који се води пред истим судом, треће лице, овде тужиља, је изјавила приговор тврдећи да има право на пописаним стварима које спречавају извршење, те је упућена од стране извршног суда да покрене поступак ради утврђивања непопуштености извршења на покретним стварима који су предмет овог спора. Првостепени суд је током поступка недвосмислено утврдио да тужиља има право својине на предметним стварима, односно да заплењене ствари не припадају извршном дужнику што је у конкретном спору једина релевантна чињеница за одлучивање. Стога, како је у конкретном случају утврђено да се не ради о стварима које чине део имовине извршног дужника, то је основан захтев тужиље и за проглашење извршења недопуштеним и на преосталом делу у ½ предметних покретних ствари.

У ситуацији када је тужиља у поступку који је покренула излучном тужбом, чији је циљ пре свега заштита права својине, са степеном извесности доказала да на предметним стварима полаже право које спречава извршење, не спорећи и право свог супруга на истим, околност да између ње и њеног супруга у погледу ствари које су предмет извршења постоји материјално - правни однос заједничара, није од утицаја на став овог суда о основаности тужбеног захтева за утврђење да је недопуштено извршење на предметним покретним стварима како је то тужиља тражила. Ово стога што у датој процесној ситуацији, однос заједничара тужиље и њеног супруга у односу на права на предметним стварима није од значаја за пресуђење у конкретној ствари, већ евентуално њиховог међусобног односа у погледу управљања и располагања тим стварима, па у конкретном није било нужно да предметном излучном тужбом буде обухваћен и тужиљин супруг, како то без основа тужена жалбом указује.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 10016/20 од 19.01.2021. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић, самостални саветник

25. ПРОТИВИЗВРШЕЊЕ

Предлог за противизвршење може се поднети само ради враћања онога што је претходно принудно наплаћено у извршном поступку.

Из образложења:

Извршни поверилац је поднео предлог за извршење против извршног дужника, на основу извршне исправе - пресуде Основног суда у Новом Саду, која је преиначена пресудом Апелационог суда у Новом Саду и пресудом Врховног касационог суда, ради наплате исплаћеног износа на име трошкова поступка по укинutoј пресуди, увећано за дозволу извршења.

Предметни предлог за извршење првостепени суд је одбио, са образложењем да пресуде на основу којих је предметни предлог за извршење поднет у овом случају не представљају извршене исправе.

Наиме, предметни предлог за извршење суштински представља предлог за противизвршење, будући да истим извршни поверилац потражује износ исплаћен на име трошкова поступка по укинutoј пресуди. Међутим, имајући у виду одредбу чл. 113. ст. 1. ЗИО којом је прописано да извршни дужник може, када је извршење већ спроведено, поднети суду предлог за противизвршење, а из које произлази да се предлог за противизвршење може поднети само ради враћања онога што је претходно принудно наплаћено у извршном поступку, те чињеницу да је овде извршни поверилац добровољно исплатио овде извршном дужнику трошкове по пресуди која је потом укинута, враћање предметног износа се не може тражити на овај начин, односно, као што то и првостепени суд наводи, исто евентуално може бити предмет неког другог поступка у коме ће бити утврђено да је исто наплаћено без основа, односно да је основ сада отпао и да је извршни дужник наведено стекао без основа.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гжи 639/21 од 12.10.2021. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић, самостални саветник

26. ПОВРАЋАЈ ТАКСЕ И ПРОТИВИЗВРШЕЊЕ

Када је предлог за извршење ради наплате јавних прихода покренут по службеној дужности, повраћај таксе се остварује у истом поступку, подношењем захтева за повраћај таксе суду који је решавао у првом степену, а не путем подношења предлога за противизвршење.

Из образложења:

Одредбом члана 43. став 1. Закона о судским таксама прописано је да је противизвршење институт извршног права којим се у извршном поступку уређује остваривање захтева извршног дужника против извршног повериоца из правног односа стицања без основа до којег је дошло у том поступку (спровођењем извршења). Правилима извршног права се не може дати извршном дужнику више или друго од онога што му иначе припада по правилима одговарајућег института облигационог или стварног права. Стога се кроз институт противизвршења извршном дужнику обезбеђује правна заштита само у ситуацији када је на његов терет настало обogaћење без основа у корист извршног повериоца. Правилима извршног права је прописано да противизвршењем може да се тражи успостављање равнотеже између извршног повериоца и извршног дужника. Ово под условом да на предмету чије се враћање тражи нису наступиле промене које чине да је враћање постало немогуће.

Првостепени суд је правилно поступио када је одбацио предлог извршног дужника - противизвршног повериоца за противизвршење. Наиме, у конкретном случају се ради о поступку принудне наплате таксе, покренутом по службеној дужности у складу са одредбом члана 3. став 1. ЗИО у вези члана 40. Закона о судским таксама, а који поступак представља специфичан, једностраначки поступак, који покреће сам суд, за разлику од извршног поступка који је двостраначки и који покреће на основу предлога извршног повериоца. Противизвршење је институт извршног права којим се у извршном поступку уређује остваривање захтева извршног дужника против извршног повериоца из правног односа стицања без основа до којег је дошло у поступку спровођења извршења. Сходно томе, имајући у виду да је у конкретном случају предлог за извршење ради наплате јавних прихода покренут по службеној дужности, то и повраћај таксе противизвршни поверилац остварује у истом поступку,

подношењем захтева за повраћај таксе суду који је решавао у првом степену, сходно цитираној одредби члана 43. Закона о судским таксама, а не путем подношења предлога за противизвршење, како то правилно закључује и првостепени суд.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гжи 610/21 од 06.10.2021. године)

Сентенцу саставила: Маја Унковић, виши судијски сарадник

27. ПРАВНА СУКЦЕСИЈА ИЗВРШНОГ ДУЖНИКА БРИСАНОГ ИЗ АПР-а

Чланови друштва које је престало да постоји у поступку принудне ликвидације нису правни следбеници тог друштва по сили закона, већ исти само одговарају за обавезе друштва, тако да извршни поверилац мора да покрене посебан поступак у којем ће тражити да се утврди да је члан брисаног извршног дужника правни следбеник тог друштва, да је обавеза извршног дужника пренета на њега као стицаоца обавезе, те да се у катастру изврши упис правног следбеника као новог власника на непокретностима које су биле у власништву брисаног друштва, а на којима се спроводи извршење.

Из образложења:

У досадашњем току поступка, извршни поверилац је првостепеном суду поднео предлог за извршење против извршног дужника М. И. доо Нови Сад, ради наплате новчаног потраживања и то јавном продајом непокретности. Решењем првостепеног суда дозвољено је предложено извршење и утврђени су трошкови извршног повериоца. Јавни извршитељ је донео решење којим је прекинуо спровођење извршења у овој правној ствари до окончања поступка принудне ликвидације извршног дужника. Одређен наставак извршног поступка, те је извршни поступак против извршног дужника обустављен и укинута су све спроведене извршне радње.

Извршни поверилац је поднео предлог за наставак поступка и промену извршног дужника у којем је, између осталог, навео да како је чланом 548. Закона о привредним друштвима прописано да имовина привредног друштва, након спроведеног поступка принудне ликвидације, аутоматски постаје имовина чланова друштва, у овом случају јединог члана М. П. са уделом од 100%, на основу члана 156. ЗИО предложио је да Јавни извршитељ настави поступак извршења према новом извршном дужнику М. П.

Јавни извршитељ је донео решење којим је одредио наставак извршног поступка (став 1) и одбио предлог повериоца из поднеска од 15.06.2020. године (став 2) налазећи да је исти неоснован у целости, с обзиром на то да је решењем о извршењу одређено извршење против извршног дужника који је решењем АПР-а обрисано из регистра привредних друштава, те да правни следбеник наведеног привредног друштва није одређен. Виши суду у Новом Саду је одбио жалбу извршног повериоца и потврдио решење Јавног извршитеља у побијаном делу, позивајући се на одредбе члана 545. став 2. и 548. став 1. Закона о привредним друштвима, наводећи да се нису стекли услови да се покрене поступак у односу на члана брисаног привредног друштва, имајући у виду, да извршни поверилац није доставио исправе подобне да се наведено лице као једини члан брисаног привредног друштва означи као правни следбеник брисаног извршног дужника. Након тога, јавни извршитељ је донео ожалбено решење, којим је обустављен извршни поступак против извршног дужника и укинута су спроведене извршне радње.

Овај суд налази да је побијано решење у свему исправно и законито. Наиме, чланови друштва које је престало да постоји у поступку принудне ликвидације нису правни следбеници тог друштва по сили закона, већ исти само одговарају за обавезе друштва, тако да извршни поверилац мора да покрене посебан поступак у којем ће тражити да се утврди да је члан брисаног извршног дужника (означен од стране

извршног повериоца) правни следбеник тог друштва, да је обавеза извршног дужника пренета на њега као стицаоца обавезе, те да се у катастру изврши упис правног следбеника као новог власника на непокретностима које су биле у власништву брисаног друштва а на којима се спроводи извршење. На основу наведеног, а како се ради о фази извршног поступка у којој се спроводи извршење након доношења решења о извршењу то произлази да би се спровођење извршења могло наставити по предлогу повериоца у односу на члана брисаног привредног друштва само под условом да је обавеза извршног дужника брисаног друштва прешла на његовог члана и да је о том прелазу достављен доказ, што би у конкретном случају била правноснажна одлука којом је утврђено да је обавеза извршног дужника из извршне исправе прешла на његовог члана, као и да је у катастру извршена промена власништва на некретнинама са брисаног извршног дужника на његовог члана, као правног следбеника и новог извршног дужника. Како извршни поверилац није издејствовао правноснажну одлуку као доказ да је лице означено као једини члан брисаног друштва правни следбеник овде брисаног извршног дужника, овај суд налази да је јавни извршитељ правилном применом одредбе члана 129. став 1. тачка 4. ЗИО-а обуставио поступак.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гжи 226/21 од 28.04.2021. године)

Сентенцу саставила: Божица Гајић, виши судијски сарадник

28. ЗАХТЕВ ЗА ОТКЛАЊАЊЕ НЕПРАВИЛНОСТИ

Захтев за отклањање неправилности може поднети само уколико се ради о неправилностима у фази поводом спровођења извршења, али не и против решења суда и јавног извршитеља.

Из образложења:

Извршни поверилац поднео је захтев за отклањање неправилности против решења Вишег суда у Новом Саду, којим је Виши суд у Новом Саду као другостепени суд одлучивао о жалби извршног дужника изјављеној против решења Јавног извршитеља.

Одредбом члана 148. став 1. Закона о извршењу и обезбеђењу прописано је да странка и учесник у поступку могу захтевати да се отклоне неправилности које су настале у току и поводом спровођења извршења.

Одредбом члана 148. став 3. Закона о извршењу и обезбеђењу прописано је да се захтев за отклањање неправилности не може поднети против решења суда и јавног извршитеља.

Из цитираних законских одредби произлази да се захтев за отклањање неправилности може поднети само уколико се ради о неправилностима у фази поводом спровођења извршења и када у тој фази поступка није донета одлука, што овде није случај, имајући у виду да је донета одлука, затим да се захтев свакако не може поднети против решења суда и јавног извршитеља, а у конкретном случају је донета одлука суда и то другостепеног суда (која је постала правноснажна даном доношења), из ког разлога произлази да странка или учесник у поступку не може поднети захтев за отклањање неправилности, односно не може се користити овим правним институтом у конкретном случају. Из наведених разлога захтев за отклањање неправилности извршног повериоца је недозвољен. Такође, овај суд посебно истиче да се захтев за отклањање неправилности може сматрати и жалбом на другостепену одлуку у ком случају би исти свакако требало одбацити применом одредби члана 389. став 1. ЗПП-а у вези са чланом 39. ЗИО и члана 79. став 1. ЗИО.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гжи 303/21 од 16.06.2021. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић, самостални саветник

29. ИЗВРШЕЊЕ ДРУГОГ ПОТРАЖИВАЊА НА ИСТОЈ НЕПОКРЕТНОСТИ

После уписа најстарије забележбе решења о извршењу не може се водити посебан извршни поступак ради намирења неког другог потраживања на истој непокретности, већ нови извршни поверилац ступа у већ покренути извршни поступак, а право на намирење стиче уписом забележбе решења о извршењу којим је ступио у извршни поступак.

Из образложења:

Побијаним решењем Основног суда одбачен је предлог за извршење као неуредан из разлога што је извршни поверилац предложио да извршење спроведе јавни извршитељ Д. Н. из Зрењанина, а исти није именован за јавног извршитеља за подручје Вишег суда у Новом Саду, на који начин је поступио супротно чл. 63. ЗИО према коме је извршни поверилац дужан да у предлогу назначи месно надлежног јавног извршитеља да спроведе извршење. Извршни поверилац у жалби образлаже да је поступио у складу са чл. 157. ЗИО, односно да је правилно означио извршитеља из Зрењанина, будући да се на непокретностима које су предмет извршења већ спроводи један извршни поступак пред овим извршитељем.

Овакав жалбени навод не може се прихватити као основан будући да извршни поверилац није поступио у складу са чл. 157. ЗИО, а како то у жалби тврди. Наиме, наведеним чланом је прописано да се после уписа најстарије забележбе решења о извршењу не може водити посебан извршни поступак ради намирења неког другог потраживања на истој непокретности. Нови извршни поверилац ступа у већ покренути извршни поступак, а право на намирење стиче уписом забележбе решења о извршењу којим је ступио у извршни поступак. Приступање извршном поступку могуће је до доношења закључка о додељивању непокретности купцу. О приступању извршном поступку јавни извршитељ обавештава извршног повериоца чија је забележба решења о извршењу најстарија и извршне повериоце који су већ приступили извршном поступку.

Из извода из листа непокретности који је извршни поверилац доставио произлази да је на предметној непокретности у Г листу уписана забележба закључка јавног извршитеља Д. Н. из Зрењанина о спровођењу извршења одређеног решењем о извршењу Основног суда у Бечеју. Из наведеног произлази да, сходно чл. 157. ЗИО након 15.11.2018. године, не може да се води посебан извршни поступак ради намирења потраживања овде извршног повериоца који за предмет има исту непокретност. Дакле, не ради се о томе да је у новом извршном поступку који се покреће потребно означити истог извршитеља који већ спроводи извршење на непокретности, већ нов извршни поступак није ни дозвољено покренути, него извршни поверилац мора да ступи у већ покренути извршни поступак, у овом случају поступак који спроводи извршитељ Д. Н. на основу решења о извршењу Основног суда у Бечеју.

Из свега наведеног следи да извршни поверилац није ни могао поднети предметни предлог Основном суду у Новом Саду, сходно чему је правилно одлучио исти суд када је предлог одбацио, али не из разлога што је означен месно ненадлежни јавни извршитељ, већ из разлога што уопште није дозвољено покретање посебног извршног поступка ради намирења неког другог потраживања на истој непокретности која је већ предмет извршења у другом поступку који је у току, а у коме још увек није донет закључак о додељивању непокретности купцу.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гжи 94/21 од 01.03.2021. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић, самостални саветник

30. ПРЕДЛОГ ЗА ОДРЕЂИВАЊЕ ПРИВРЕМЕНЕ МЕРЕ У ИЗВРШНОМ ПОСТУПКУ

Ако је предлог за одређивање привремене мере поднет пре, у току или после парничног или другог поступка у коме се одлучује о основаности потраживања чије се обезбеђење тражи или истовремено покретањем поступка, о предлогу одлучује суд који у првом степену одлучује о основаности потраживања, а не суд у посебном извршном поступку.

Из образложења:

Побијаним решењем Основног суда у Новом Саду одбачен је предлог извршног повериоца за одређивање привремене мере.

Супротно жалбеним наводима, имајући у виду стање у списима, правилно је првостепени суд одбацио предлог за одређивање привремене мере, из разлога што је исти требало да буде поднет у парничном поступку у коме се одлучује о основаности потраживања чије се обезбеђење тражи, а не у овом поступку. Првостепени суд је правилно закључио да се у конкретном случају мора применити одредба члана 448. став 1. Закона о извршењу и обезбеђењу, којом одредбом је прописано да ако је предлог за одређивање привремене мере поднет пре, у току или после парничног или другог поступка у коме се одлучује о основаности потраживања чије се обезбеђење тражи или истовремено покретањем поступка, о предлогу одлучује суд који у првом степену одлучује о основаности потраживања, те се из тих разлога о предложеној привременој мери не може одлучивати у посебном поступку који од стране извршног повериоца покренут подношењем предлога за одређивање привремене мере, већ се такав предлог мора поднети парничном суду који води поступак у коме се тражи заштита права на које се односи привремене мера.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гжи 271/21 од 12.05.2021. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић, самостални саветник

31. ПРИВРЕМЕНА МЕРА

Привременом мером се не може обезбеђивати потраживање садржано у евентуалном тужбеном захтеву, јер такво потраживање постаје релевантно тек у случају неоснованости потраживања из примарног захтева.

Из образложења:

У ситуацији када су постављени примарни и евентуални захтев, нема места одлучивању о привременој мери којом се обезбеђује потраживање из евентуалног захтева. Наиме, сагласно одредби члана 197. став 2. ЗПП, о евентуалном захтеву суд одлучује тек по доношењу одбијајуће одлуке о примарном захтеву, у ком смислу евентуални захтев не може бити предмет разматрања, па ни оцене вероватности потраживања из истог све док суд не одбије примарни захтев. У случају тужбе са примарним и евентуалном захтевом одлука о примарном захтеву има приоритет, јер од те одлуке зависи и одлука о евентуалном захтеву, која се неће донети уколико се усвоји примарни захтев. У том смислу не може се обезбеђивати ни потраживање садржано у евентуалном захтеву, јер такво потраживање постаје релевантно тек у случају неоснованости потраживања из примарног захтева. Како је првостепени суд одлучивао

и о обезбеђењу потраживања из евентуалног захтева, то цела одлука има недостатака због којих се не може испитати, те се не може се проверити ни правилност примене чл. 449. Закона о извршењу и обезбеђењу, а чиме је ожалбена одлука захваћена битном повредом одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 12. ЗПП-а, из ког разлога је овај суд жалбу тужених усвојио, а побијану одлуку укинуо и предмет вратио првостепену суду на поновни поступак.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 12599/21 од 06.10.2021. године)

Сентенцу саставила: Маја Унковић, виши судијски сарадник

ОБЛИГАЦИОНО ПРАВО

32. ПРЕКИД ЗАСТАРЕЛОСТИ

Достављањем опомене јавног предузећа, не прекида се ток застарелости, сходно одредби члана 114. став 1. Закона о пореском поступку и пореској администрацији, јер јавно предузеће не врши овлашћења у административном поступку, већ вршећи своју регистровану комерцијалну делатност наплаћује накнаду за пружене услуге, па се слање опомене дужнику новчане обавезе не може сматрати радњом у смислу члана 114. цитираног закона и не доводи до прекида застарелости.

Из образложења:

У првостепеном поступку је утврђено да су у периоду од 2010. године до 2012. године камиони туженог користили аутопут. Возачи када имају новца плате путарину, а када немају, дају изјаву да ће платити предузеће за које раде, те су инкасанту на аутопуту, на наплатној рампи попунили и потписали изјаву да ће платити износ путарине и трошкова у року од 8 дана, а који износ је требало да буде наплаћен од фирме чији је власник овде тужени. Првостепени суд је у целости одржао на снази платни налог Основног суда у Новом Саду чије је издавање тражило јавно предузеће, овде тужилац.

При разматрању жалбених навода туженог, правилно супротстављених ставу првостепеног суда заузетом у побијаној одлуци да је само упућивање опомена туженом довело до прекида застарелости потраживања, овај другостепени суд је пошао од тога да је тужилац, тужбом са предлогом за издавање платног налога тражио да се обавезе тужени да му по основу неплаћене путарине по опомена исплати износ главног дуга, са законском затезном каматом од дана опомена, као и камату на јавне приходе обрачунату до дана опомена. У тужби наводи да се ради о износима по изјавама возача датим на лицу места на наплатним станицама којима се потврђује постојање дуга према тужиоцу. Тужени је истакао приговор застарелости потраживања суштински наводећи да је од дана доспелости обавеза по изјавама на основу којих је издата опомена па до дана угужења протекло више од 5 година, по Закону о пореском поступку и пореској администрацији, а на коју упућује члан 26. Закон о јавним путевима. Наиме, члана 17. Закона о јавним путевима, прописана је обавезе плаћања накнаде за употребу јавног пута, а чланом 21. истог закона да су средства наплаћена по основу члана 17. односно накнаде за употребу државних путева се сматрају приходом јавног предузећа који врши ту наплату, те имајући у виду одредбе Закона о буџетском систему, наведени приходи имају карактер јавних прихода. Сходно члана 26. Закона о јавним путевима, у погледу наплате накнада утврђених овим Законом, контроле, камата, повраћаја, застарелости, казни и осталог што није уређено истим законом, примењују се одредбе закона којим се уређује порески поступак и пореска администрација. Из тих разлога се приговор застарелости наплате потраживања има ценити сходно одредбама члана 114. став 1. Закона о пореском поступку и пореској администрацији, како у погледу прописаног рока застарелости, тако и у погледу осталих одредби, а на које упућује поменути члан 26. Закона о јавним путевима. Са тим у вези, чланом 114. д) став 1. Закона о пореском поступку и пореској администрацији, прописано је да се застарелост прекида сваком радњом Пореске управе предузетом против пореског дужника у циљу утврђивања и наплате пореза и споредног пореског давања, односно радњом пореског обвезника предузетом у циљу остваривања права на повраћај, порески кредит, рефакцију и рефундацију, као и намирење доспелих обавеза путем прокњижавања и повраћаја споредних пореских давања. Такође, одредбом поменутог члана у ставу 2. је прописано да се после прекида

застарелости, застарелост почиње тећи изнова, а време које је протекло пре прекида не рачуна се у рок застарелости. Дакле, у административном поступку пореских органа исти имају овлашћење да предузимају радње ради наплате пореза и споредног пореског давања, сходно одредбама Закона о пореском поступку и пореској администрацији, у ком случају до прекида застарелости долази радњом пореских органа предузетом против пореског дужника ради наплате потраживања, доношењем решења о принудној уплати, а које порески органи имају овлашћења донети сходно поменути одредбама Закона о пореском поступку и пореској администрацији. Одредба члана 26. Закона о јавним путевима, упућује на примену одредби Закона о пореском поступку и пореској администрацији, не само у погледу наплате накнада утврђених законом, већ управо и у односу на застарелост.

Достављањем опомене јавног предузећа, овде тужиоца, не долази до прекида застарелости потраживања наплате путарине, у смислу члана 114. д) Закона о пореском поступку и пореској администрацији. Ово стога што Јавно предузеће које врши наплату путарине није управни орган који има овлашћења да у циљу утврђивања и наплате пореза, односно других давања доноси решења о одређивању принудне наплате, па се опомена коју ЈП ради наплате накнаде за употребу јавног пута, у вршењу своје комерцијалне делатности, доставља дужнику ове новчане неплаћене обавезе, и не може се сматрати радњом у смислу члана 114. д) цитираног закона. Достављањем опомене, не прекида се ток застарелости, сходно цитираној одредби поменутог закона, јер ЈП не врши овлашћења у административном поступку, већ вршећи своју регистровану комерцијалну делатност наплаћује накнаду за пружене услуге, па се слање опомене дужнику новчане обавезе не може сматрати радњом у смислу члана 114. цитираног закона и не доводи до прекида застарелости, како то основано тужени жалбом сугерише.

С тим у вези, делимично су основани жалбени наводи туженог да је првостепени суд погрешном применом материјалног права у целости одржао на снази платни налог Основног суда у Новом Саду. Наиме, чланом 114. став 1. Закона о пореском поступку и пореској администрацији, који се на предметно потраживање има применити, прописано је да право Просеке управе на утврђивање и наплату пореза и споредних пореских давања застарева за 5 година од дана када је застарелости почела да тече.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 2635/18 од 01.06.2021. године)

Сентенцу саставила: Милица Кривокапић, виши судијски сарадник

33. НАКНАДА ШТЕТЕ НАСТАЛЕ УСЛЕД РЕТЕНЦИЈЕ

У случају када поверилац доспелог потраживања у чијим се рукама налази нека дужникова ствар задржи ствар док му не буде исплаћено потраживање, нема места заснивању одговорности повериоца према дужнику у смислу члана 154. став 1. Закона о облигационим односима због изгубљене добити коју би дужник остварио употребом задржаних ствари.

Из образложења:

Тужилац, који је са предузетничком радњом дуже време пословао у пословним просторијама које му је тужени издао у закуп, је захтев за накнаду штете засновао на наводима да му је тужени онемогућавањем поседа на предметном пословном простору и задржавањем машина причинио материјалну штету која се огледа у изгубљеној добити и штети на машинама.

Имајући у виду да је утврђено да је тужени стављањем катанца на улазну капију и променом браве на хали одузео тужиоцу државину над закупљеним пословним

простором и да му од тада није дозволио коришћење истог, суд је закључио да је тужени оваквим поступањем (конклюдетна радња) у ствари раскинуо закуподавни однос са тужиоцем у смислу одредбе члана 582. ЗОО-а, којом је прописано да ако купац и после опомене закуподавца употребљава ствар противно уговору или њеној намени или запушта њено одржавање, те постоји опасност знатне штете за закуподавца, закуподавац може отказати уговор без давања отказног рока, као и у смислу одредбе чл. 584. ст. 1 ЗОО, а којом је прописано да закуподавац може отказати уговор о закупу ако купац не плати закупнину ни у року од 15 дана пошто га је закуподавац позвао на плаћање. Тужени је имао право на раскид закуподавног односа са тужиоцем, из разлога што је тужилац неплаћањем трошкова струје и гаса запустио одржавање предметне непокретности, услед чега је могла настати знатна штета за туженог, као закуподавца, као и из разлога што није извршио уплату закупнина које је дуговао, ни након што га је тужени позвао да то учини. При томе из утврђених околности је било очигледно да тужилац више неће моћи да испуњава обавезу плаћања закупнине.

Осим тога, парничне странке су сагласно члану 6. став 2. Уговора о закупу, уговориле да уколико закупопримац након истека рока закупа или отказног рока не напусти пословни простор добровољно, да овлашћује закуподавца да може да га без његовог икаквог даљег питања или одобрења депоседира из истог и да са тим у вези да промени браву, а да се закупопримац се одриче сваког права на подизање тужбе ради сметања поседа. У том смислу, како у наведеном поступању туженог нема противправности, то онда значи да нема места заснивању одговорности туженог према тужиоцу у смислу члана 154. став 1 Закона о облигационим односима због тога што је тужени одузео државину тужиоцу над предметним пословним простором и тиме га онемогућио да у њему обавља производну делатност.

Противправности нема ни у вршењу радње задржавања тужиочевих машина од стране туженог. Одредбом члана 286. став 1. Закона о облигационим односима прописано је да поверилац доспелог потраживања у чијим се рукама налази нека дужникова ствар има право задржати је док му не буде исплаћено потраживање. Применом наведене одредбе, суд налази да је тужени у конкретном случају имао и има право да врши радњу задржавања машина тужиоца, с обзиром на то да је утврђено да он према тужиоцу има доспело потраживање у виду неисплаћених закупнина. Према томе, пошто је задржавање тужиочевих машина од стране туженог у складу са одредбом члана 286. став 1. Закона о облигационим односима, то онда значи да ни у погледу истакнутог захтева за накнаду штете на машинама нема законских услова за заснивање одговорности туженог према тужиоцу у смислу одредбе члана 154. став 1. Закона о облигационим односима због тога што је тужени задржавањем машина спречио тужиоца да послује и остварује добит.

Осим услова постојања противправности, тужилац није доказао ни постојање штете, у смислу одредбе чл. 155. ЗОО-а. Наиме, тужилац потражује накнаду обичне штете насталу на машинама услед њиховог задржавања и изгубљене добити настале онемогућавањем поседа на предметном пословном простору, међутим, тужилац у току поступка није доказао постојање ових видова штете. Сагледавајући ове чињенице, али чињеницу да је тужени због неплаћања закупнина од стране тужиоца имао законски основ да задржи машине тужиоца, односно оствари право ретенције, суд налази да тужилац не може потраживати накнаду штете која је евентуално проистекла због неадекватног чувања машина, а с обзиром на то да је тужилац испуњењем својих обавеза као купац - плаћањем закупнина које је дуговао туженом могао да врати посед машина и на тај начин спречи настанак евентуалне штете. У погледу захтева тужиоца за накнаду штете због изгубљене добити, на основу утврђених чињеница да је радња тужиоца, према завршним рачунима, пословала са губитком у годинама које су

претходиле затварању предметног простора, суд је извео закључак да тужилац није претрпео штету у виду изгубљене добити, па је самим тим његов захтев и у том делу неоснован. Полазећи од изложеног, суд је у целости одбио тужбени захтев тужиоца као неоснован.

(из пресуде Вишег суда у Новом Саду посл. бр. П. 228/13 од 23.03.2021. године, која је потврђена пресудом Апелационог суда у Новом Саду посл. бр. Гж 1620/21 од 07.07.2021. године)

Сентенцу саставила: Бранка Станковић, судија Вишег суда у Новом Саду

34. НАКНАДА ШТЕТЕ ЗБОГ ПОВРЕДЕ УСТАВОМ ЗАЈЕМЧЕНОГ ПРАВА

О праву и висини накнаде штете због утврђене повреде неког Уставом зајемченог права, може се једино и искључиво одлучивати у поступку по уставној жалби пред Уставним судом, под условом да је такав захтев благовремено постављен.

Из образложења:

У конкретном случају, тужилац је тужбу против тужене Републике, ради накнаде штете, поднео дана 07.06.2018. године. У тужби је наведено да је одлуком Уставног суда посл. бр. Уж.** маја 2018. године усвојена тужиочева уставна жалба и утврђено да је пресудом Вишег суда у Суботици повређено право подносиоца уставне жалбе на правично суђење зајамчено одредбом из члана 32. став 1. Устава. Тужилац је предложио да суд обавезе тужену да му због повреде наведених уставних права, на име накнаде нематеријалне штете због претрпљених душевних болова, исплати тражени износ, као и да му накнади трошкове парничног поступка, све са законском затезном каматом.

Ожалбеном пресудом, првостепени суд је делимично усвојио тужбени захтев, уз образложење да је у конкретној правној ствари одлуком Уставног суда утврђено да је тужиоцу повређено право на правично суђење, будући да се у конкретном случају ради о ситуацији у којој је поступањем суда тужилац доведен у неправичан положај због чега је исти трепоо душевне болове услед повреде права на правично суђење загарантованог Уставом РС, као и да одредба члана 89. став 3. Закона о Уставном суду, којом је прописано да ће тај суд одлуком којом се усваја уставна жалба одлучити и о захтеву подносиоца уставне жалбе на накнаду штете, не искључује слободу избора подносиоца уставне жалбе да захтев за накнаду штете поднесе у уставној жалби или да се обрати парничном суду за накнаду штете на основу одлуке Уставног суда којом је утврђено да му је повређено право на правично суђење.

Наиме, овакав став првостепеног суда се не може прихватити, с обзиром на то да је члан 90. Закона о уставном суду, којим је било прописано да одлука Уставног суда којом се усваја уставна жалба представља правни основ за подношење захтева за накнаду штете пред надлежним органом, престао да важи 4. јануара 2012. године, када је ступио на снагу Закон о изменама и допунама Закона о Уставном суду ("Службени гласник РС", број 99/11), те одлука Уставног суда којом се усваја уставна жалба није више правни основ за подношење захтева за накнаду штете пред надлежним органом, већ Уставни суд, сагласно одредби члана 89. став 3. Закона, одлуком, којом усваја уставну жалбу, одлучује и о захтеву подносиоца уставне жалбе за накнаду материјалне, односно нематеријалне штете, када је такав захтев постављен. Сходно наведеном, о праву и висини накнаде штете због утврђене повреде неког Уставом зајемченог права, може се једино и искључиво одлучивати у поступку по уставној жалби пред Уставним судом, под условом да су испуњене процесне претпоставке, односно да је такав захтев благовремено постављен. Другим речима, само постојање усвајајуће одлуке Уставног

суда, не значи да "аутоматски" постоји и основ за накнаду штете која се може остварити пред редовним судом.

Из наведених разлога, овај суд је жалбу тужене усвојио, а побијану пресуду укинуо и тужбу одбацио, сходно члану 391. став 2. ЗПП, којим је прописано да ако је у поступку пред првостепеним судом учињена повреда одредаба из члана 374. став 2. тачка 2. тог закона, другостепени суд ће да укине првостепену пресуду и одбаци тужбу.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 657/19 од 17.08.2021. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић, самостални саветник

35. УГОВАРАЊЕ ПРОМЕНЉИВЕ КАМАТНЕ СТОПЕ

Уговарањем да ће се камата, као битан елемент уговора, мењати према актима банке и променама камате на банкарском тржишту без закључивања посебног анекса овог Уговора, без ближе одређених и дефинисаних параметара на основу којих ће се каматна стопа мењати, уговорена је неодредива уговорна обавеза, што исту уговорну обавезу чини ништавом.

Из образложења:

Побијаном пресудом тужбени захтев је усвојен и утврђено је да су одредбе Уговора о наменском рачуну за пословање са Виза класик револвинг кредитном картицом тип "В" ништаве у делу у ком се утврђује да се обрачун камате врши у складу са актима банке, што је тужени дужан да трпи.

Из утврђеног чињеничног стања произилази да је тужиља као корисник са туженом као банком закључила Уговор о наменском рачуну за пословање са Виза класик револвинг кредитном картицом тип "В", којим је у члану 1. и 2. предвиђено да је предмет уговора отварање наменског рачуна и кредитни лимит који се кориснику одобрава за коришћење Виса класик револвинг кредитне картице тип "В" у износу од 100.000,00 динара. Чланом 5. став 1. уговора је прописано да тужени на искоришћени део кредитног лимита обрачунава камату по променљивој каматној стопи, која у моменту закључења Уговора износи 1,5% месечно, а утврђује се у складу са актима банке, док се обрачун камате врши конформном методом. Даље је предвиђено да се свака измена висине каматне стопе аутоматски примењује, без потребе за закључењем анекса. Чланом 6. став 2. уговора је предвиђено да уколико корисник не измири своју обавезу у складу са претходним ставом, тужени на износ доспелих, а неизмирених обавеза зарачунава камату у висини утврђеној актима банке и задржава право блокирања и одузимања картице.

Одредбом члана 103. ЗОО прописано да је уговор који је противан принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима ништав ако циљ повређеног правила не упућује на неку другу санкцију или ако закон у одређеном случају не прописује шта друго. Члан 105. ЗОО прописује да ништавост неке одредбе уговора не повлачи ништавост и самог уговора, ако он може опстати без ништаве одредбе, и ако она није била ни услов уговора ни одлучујућа побуда због које је уговор закључен. Члан 46. став 3. ЗОО прописује да уговорна обавеза мора бити могућа, допуштена и одређена или одредива, а члан 47. ЗОО да кад је предмет обавезе немогућ, недопуштен, неодреден или неодредив, уговор је ништав.

Супротно жалбеним наводима, првостепени суд је правилном применом цитираних законских одредаба утврдио да су одредбе члана 5. став 1 и члана 6. став 2. Уговора о наменском рачуну за пословање са Виса класик револвинг кредитном картицом тип "В" ништаве у делу у ком се утврђује да се обрачун камате врши у складу са актима банке, без закључивања посебног анекса уговора. Наиме, пословна политика

банке и њени интерни акти нису мерљиви критеријуми, а сам уговор закључен између парничних странака не садржи ближе прецизиране елементе или начин промене и формирања каматне стопе банке, па је правилно становиште првостепеног суда да овако уговорена каматна стопа није одредива. Из наведених разлога, уговарањем да ће се камата, као битан елемент уговора, мењати према актима банке и променама камате на банкарском тржишту без закључивања посебног анекса овог Уговора, без ближе одређених и дефинисаних параметара на основу којих ће се каматна стопа мењати, уговорена је неодредива уговорна обавеза, што сходно одредби члана 47. ЗОО исту уговорну обавезу чини ништавом.

Поред тога, уговорне клаузуле уговора о кредиту и општи услови пословања банке не могу бити у супротности са општим начелима ЗОО, његовим императивним нормама и добрим пословним обичајима, а нарочито са начелом равноправности парничних странака из члана 11, начелом савесности и поштења из члана 12, начелом једнаке вредности давања из члана 15. и начелом поступања у складу са добрим пословним обичајима из члана 21. став 1. ЗОО. Како уговорна клаузула којом се висина каматне стопе на кредит утврђује према пословној политици банке и њеним интерним актима зависи од воље само једне уговорне стране, правилно је становиште првостепеног суда да се овако уговореном каматом нарушавају начело једнаке вредности узајамних давања, начело савесности и поштења, начело равноправности, као и добри пословни обичаји. Уговарањем права банке да мења каматну стопу према својим општим условима и одлукама, корисник кредита се ставља у неравноправан положај у односу на банку, што се не може правдати пословном политиком банке, а исту уговорну одредбу чини супротном одредбама Закона о облигационим односима, што повлачи и одговарајуће санкционисање.

Имајући у виду наведено правилан је закључак првостепеног суда да су одредбе члана 5. став 1. и члана 6. став 2. Уговора о наменском рачуну за пословање са Виза класик револвинг кредитном картицом тип "В" ништаве у делу у ком се утврђује да се обрачун камате врши у складу са актима банке. Ради се о апсолутној ништавости у смислу члана 103. ЗОО, о којој је суд дужан да води рачуна по службеној дужности, с тим што, у смислу члана 105. истог закона, ништавост поједине одредбе уговора не повлачи ништавост и самог уговора, ако он може опстати без ништаве одредбе, и ако она није била услов уговора, ни одлучујућа побуда због које је уговор закључен.

Како је услед измене кредитне обавезе утврђене одредбама члана 5. став 1. и члана 6. став 2. Уговора тужена наплатила тужиљи већу кредитну обавезу, првостепени суд је правилном применом одредбе члана 210. ЗОО обавезао тужену да тужиљи врати износ који је на име више обрачунатне кредитне обавезе исплаћен.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 3346/18 од 18.01.2021. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић, самостални саветник

36. РЕШАВАЊЕ РЕКЛАМАЦИОНОГ ЗАХТЕВА

У периоду од две године, колико траје гаранција, право је потрошача да бира да ли ће трговац несаобразност робе односно квар отклонити поправком или заменом, с тим што је у периоду од шест месеци након куповине робе за поправку потребна изричита сагласност потрашача.

Из образложења:

Из чињеничног утврђења првостепеног суда произлази да је тужиља предметни миксер купила од туженог дана 24.12.2015. године, а да је дана 16.03.2017. године изјавила рекламацију из разлога што наставак на миксеру није радио, којом приликом

је изричито захтевала поврат новца односно купопродајне цене или замену за нов производ, о чему је сачињен рекламациони записник бр. 705, те потврда о пријему рекламације. Рекламациони записник са предметним миксером дана 17.03.2017. године је достављен овлашћеном сервису којом приликом је утврђено у чему се састоји нефункционалност производа, услед чега је и поред тога што је тужила недвосмислено саопштила да жели замену за нов производ, рекламација отклоњена поправком, о чему је обавештена.

Из изнетих норми Закона о заштити потрошача, који је *lex specialis* и примарно се има применити у конкретном спору, произлази да је у периоду од две године, колико траје гаранција, право потрошача да бира да ли ће трговац несаобразност робе односно квар отклонити поправком или заменом, с тим што је у периоду од шест месеци након куповине робе за поправку потребна изричита сагласност потрошача.

У конкретном случају тужила је имала право да бира да ли ће се отклањање квара на предметном миксеру, односно рекламациони захтев решити тако што ће бити замењен неисправни део или ће јој бити предат нов миксер. Како се тужила изјаснила, још пре него што је тужени извршио поправку миксера, да не жели поправку, већ замену, то је продавац био у обавези да поштује такав избор потрошача, а у смислу наведених законских одредби. Другостепени суд налази да се рок од шест месеци прописан чланом 52. став 8. Закона о заштити потрошача на који се одговором на жалбу тужени позива, није прописан као рок у коме потрошач може бирати између решавања рекламације поправком или заменом са новом ствари уместо купљене. Овај рок је прописан као период након куповине у коме је за оправку ствари нужна изричита сагласност купца - потрошача и протеком истог продавац никако не стиче право да купцу наметне поправку ствари као начин решавања рекламације, па су овакви наводи туженог без основа.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 593/18 од 10.11.2020. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић, самостални саветник

37. УСТУПАЊЕ НАСЛЕДНОГ ДЕЛА

Располагање наследним уделом у корист лица ван наследничке заједнице је или ништаво (уколико је предузето пре правноснажности решења о наслеђивању и без сагласности осталих заједничара) или је са одложеним правним дејством (уколико је предузето после правноснажности решења, а пре развргнућа сувласничке заједнице).

Из образложења:

У овој правној ствари тужбом је тражено испуњење уговора о уступању потраживања. Овај суд је нашао да наведени уговор по својој суштини представља уговор о уступању наследног дела у смислу члана 231. Закона о наслеђивању. Иако уговор није као такав изричито насловљен, из његове садржине проистиче несумњив закључак да је исти за предмет имао уступање права тужене по основу наследног дела у заоставштини њеног пок. супруга. При тумачењу спорних одредби не треба се држати дословног значења употребљених израза, већ треба истраживати заједничку намеру уговарача и одредбу тако разумети како то одговара начелима облигационог права утврђеним законом (члан 99. став 2. ЗОО). Штавише, свој став о основаности захтева тужбе и дозвољености описаног уговарања, и сâм тужилац темељи на одредби члана 231. Закона о наслеђивању, уподобљујући уговорни однос странака уговору у преносу/уступању наследног дела.

Међутим, наведени уговор о уступању потраживања није сачињен у форми коју као битну и обавезну прописује Закон о наслеђивању и због тога не производи правно

дејство. Из члана 231. став 2. Закона о наслеђивању произлази да уговор о преносу наследног дела (без изузетка) мора бити закључен у облику јавнобележнички потврђене (солемнизоване) исправе, што у конкретном неспорно није случај. Цитирана законска одредба ступила је на снагу дана 23.01.2015. године, као дана ступања на снагу Закона о изменама и допунама Закона о наслеђивању ("Службеном гласнику РС", бр. 6/2015 од 22.1.2015. године) и била је на снази у тренутку сачињења спорног уговора. Притом, Закон о наслеђивању предвиђа наведену форму за све уговоре о преносу/уступању наследног дела без изузетка, односно без обзира на то да ли су исти закључени између санаследника или између наследника и трећег лица. Једина специфичност коју цитирана одредба прописује када је у питању уступање удела у корист трећег у односу на прераспodelу удела унутар заједнице огледа се у дејству извршеног уступања, тј. у томе што је пре деобе, уступање наследног дела са пуним дејством могуће искључиво унутар наследничке заједнице, односно између санаследника међусобно чиме се односи у заједници упрошћавају. Насупрот томе, истоврсни уговор закључен са лицем ван наследничке заједнице производи пуно правно дејство тек након извршене деобе, и то искључиво утолико што за наследника ствара обавезу да по извршеној деоби преда свом саговорачу оно што је у коначници добио од ствари и права из заоставштине, чиме овај не стиче удео, нити право на деобу заоставштине већ само облигационо право. Међутим, описана разлика у дејству између уступања удела унутар и ван наследничке заједнице никако не утиче на обавезу поштовања наведене форме без обзира да ли се наследни део уступа санаследнику или трећем лицу. Интенција законодавца није била да са аспекта форме раздваја располагања наследним уделима унутар од располагања ван наследничке заједнице, већ искључиво да правно дејство потоњих располагања суспендује до ликвидирања те заједнице. Штавише, уколико је поменута форма нужна код прераспodelе удела унутар наследничке заједнице, утолико је пре неопходна код располагања уделом у корист трећег лица, које од стране јавног бележника мора бити поучено о томе да уговор не производи правно дејство тренутком његовог закључења. Из наведених разлога суд је закључио да уговор није закључен у законом прописаној форми, без обзира на то што је закључен са лицем изван наследничке заједнице, те без обзира на то што спорним уговором тужилац није стекао сâм удео у заоставштини, већ само право да од тужене потражује оно што по основу тог удела тужена стекне у поступку коначног развргнућа.

Осим тога, закључак о ништавости уговора произлази и из чињенице да у тренутку када је поменуто располагање предузето, решење о наслеђивању несумњиво није донето, па самим тим није постало ни правноснажно. Наиме, почев од тренутка делације па до правноснажности решења о наслеђивању санаследници имају положај заједничара који заоставштином управљају и располажу заједнички и споразумно. Иако вангрунтовни власници, њихови удели у неподељеној заједници ствари и права нису, ма и идеално, опредељени све до тренутка правноснажности решења о наслеђивању. Располагање неодређеним уделом у заоставштини у корист трећег лица предузето пре тог тренутка, без сагласности осталих заједничара, представља ништав правни посао. Наведено је последица доследног настојања законодавца да очува целовитост наследничке заједнице према споља све до њеног развргнућа, те правне немогућности да наследници као заједничари самостално отуђују своје неодређене уделе у заоставштини. Тек по правноснажности оставинског решења заједничари постају сувласници, опредељивањем до тада неодређених наследних удела, чиме се за њих отвара могућност да располажу наследним делом и ван заједнице. Дејство таквог располагања ефектуираће се, међутим, тек по развргнућу сувласничке заједнице када трећа лица од санаследника стичу право да траже тачну одређену ствар или право, о чему је већ било речи. Дакле, не само да уступање наследног дела трећем лицу не

производи пуно правно дејство пре деобе, већ такво располагање уопште није ни дозвољено уколико је извршено пре правноснажности решења о наслеђивању и без сагласности санаследника као заједничара. Тачније, располагање наследним уделом у корист лица ван наследничке заједнице је или ништаво (уколико је предузето пре правноснажности решења о наслеђивању и без сагласности осталих заједничара) или је са одложеним правним дејством (уколико је предузето после правноснажности решења, а пре развргнућа сувласничке заједнице). У сваком случају, да би треће лице стекло право да потражује уступљени, опредмеђени део од наследника, потребно је не само да је поступак развргнућа окончан, него и да је сâмо располагање предузето након правноснажности оставинског решења и то у форми солемнизоване исправе. Примењено на околности конкретног случаја, све и да је тужена у крајњем исходишту добила одређене ствари и права из заоставштине на име свог наследног дела, из наведених разлога захтев тужбе ни у том случају не би био основан. Све што је наведено за уступање неопредељеног наследног удела вреди и када је у питању уступање права на потраживање његове, у новцу или на други начин, опредмеђене противвредности. Као што уступање неопредељеног наследног удела трећем лицу пре правноснажности оставинског решења није правно могуће, исто тако ни право стицаоца да од уступиоца потражује конкретне ствари и права, деобом проистекле из удела уступљеног пре правноснажности решења не ужива правну заштиту, без обзира што је у међувремену дошло до развргнућа наследничке заједнице.

Из утврђења да је тужена располагала новчаном противвредношћу неопредељеног удела у заоставштини даље проистиче и да предмет уговора није био одређен, нити је био у довољној мери одредив у смислу члана 50. Закона о облигационим односима. Штавише, из уговора проилази да је и само својство наследника на страни тужене, односно њено право на удео у заоставштини неизвесно и условно, јер су уговорне стране предвиделе да тужена према тужиоцу неће сносити никакву одговорност за случај да јој не буде признато својство наследника. Дакле, постојање, природа и обим наследног дела тужене у заоставштини нису у довољној мери идентификовани да би предмет уговора био одредив у смислу члана 50. Закона о облигационим односима. Све наведено односи се и на обавезу овде тужиоца као пријемника уступљеног наследног дела. Тако, међу странкама је уговорено да је на име уступљеног наследног дела овде тужилац у обавези да и даље плаћа све трошкове поступака пред швајцарским органима из чега даље произлази да ни његова уговорна обавеза није адекватно опредмеђена и позната. Ово утолико пре што је уговором предвиђено и то да тужена не одговара за испуњење властите уговорне обавезе у случају да противвредност њеног наследног дела буде мања од збира трошкова које је тужилац дужан плаћати у перспективи и износа од 2.500 евра плаћеног јој приликом потписивања уговора. Без обзира што позитивно законодавство начелно дозвољава продају спорног права (члан 461. ЗОО), због свих специфичности права на удео у заоставштини о којима је било речи, његово уступање је условљено поштовањем додатних ограничења, што формалноправних, што материјалноправних.

Следом свега наведеног, суд је нашао да је предметни Уговор о уступању потраживања ништав правни посао, и то како због непоштовања законом прописане форме за његово закључење, тако и због недозвољености уступања (новчане противвредности) удела у заоставштини трећим лицима пре правноснажности решења о наслеђивању и без сагласности осталих наследника. Такав правни посао не производи правно дејство, због чега уговорне стране не могу тужбом тражити његово испуњење, нити раскид уговора због евентуалног неиспуњења уговорних обавеза, те враћање по том основу.

*(из пресуде Вишег суда у Новом Саду посл. бр. П. 810/19 од 04.02.2021. године,
која је потврђена пресудом Апелационог суда у Новом Саду посл. бр. Гж 815/21 од
01.07.2021. године)*

Сентенцу саставио: Марко Прентовић, судија Вишег суда у Новом Саду

СТВАРНО ПРАВО

38. САВЕСНОСТ ДРЖАВИНЕ КАО УСЛОВ ЗА СТИЦАЊЕ СВОЈИНЕ ОДРЖАЈЕМ

Поред протеча времена, за стицање својине одржајем потребно је и постојање савесности која мора да постоји све време и која се огледа у постојању оправданог уверења држаоца да непокретност држи и користи као власник.

Из образложења:

Тужилац у овој правној ствари заснива тужбени захтев за утврђење права својине на згради трговине на тврдњама да је предметну некретнину стекао путем одржаја, јер се преко 30 година налази у мирном, савесном, фактичком и непрекидном поседу исте, а да савесност државине произлази из чињенице што је предметни објекат унет у Програм приватизације предузећа и да је као такав представљао капитал предузећа у моменту приватизације, на основу чега је формирана приватизациона цена приликом продаје друштвеног предузећа.

На основу чињеница утврђених у овом поступку, суд је становишта да је тужбени захтев неоснован, односно да тужилац није стекао право својине на предметном локалу путем одржаја, јер нису испуњени неопходни законски услови прописани одредбом члана 28. став 4. Закона о основама својинскоправних односа. Наиме, тужилац од момента закључивања Уговора о продаји друштвеног капитала методом јавне аукције од 28.01.2009. године и ступања у посед истих, нема савесну државину, с обзиром на то да из самог Програма приватизације предузећа из јуна 2008. године, који је саставни део уговора, произлази да је спорна некретнина у друштвеној својини и да је као корисник уписан Град Нови Сад. Како савесност државине, подразумева да држалац не зна или не може знати да ствар коју држи није његова, а сагласно одредби члана 72. став 2. Закона о основама својинско-правних односа, то се не може сматрати да је тужилац имао савесну државину на предметним парцелама. Претходни период је ирелевантан, имајући у виду да се право својине по основу одржаја није могло стећи на непокретности у друштвеној својини све до доношења Закона о изменама и допунама Закона о основама својинско-правних односа ("Сл. гласник РС", број 29/96), а почев од 1996. године па до 2009. године, од када је тужилац у државини предметног земљишта, није протекло време за ванредан одржај у случају евентуалног постојања савесне државине, правног претходника тужиоца, за коју такође суд сматра да није постојала.

Поред изнетог указује се и да чињеница да је предметна некретнина ушла у попис имовине према програму приватизације, не значи да то представља доказ о праву својине, односно праву коришћења субјекта приватизације над истом, имајући у виду да је Уредбом о продаји капитала и имовине јавном аукцијом у члану 59. став 1 тачка 5, прописано да уз програм приватизације, субјект приватизације обавезно прилаже документацију која је саставни део програма приватизације, између осталог оверене фотокопије извода из земљишних књига, односно имовинско-правну документацију за непокретности на којима субјект приватизације има право својине или трајно право коришћења. Како уз програм приватизације није приложена јавна исправа којом би се доказало право субјекта приватизације на предметној непокретности, то се не може сматрати да је тужилац куповином друштвеног капитала стекао закониту државину на истој, с обзиром на то да је предмет приватизације сходно одредби члана 3. став 1. Закона о приватизацији друштвени, одосно државни капитал у предузећима и другим правним лицима.

Иако се савесност државине претпоставља, сходно одредби члана 72. став 3. Закона о основама својинскоправних односа, суд налази да је у току поступка доказано да је тужиоцу на основу документације из поступка приватизације морало бити познато да субјекат приватизације исту само користи, односно да је тужилац знао или морао знати да је у питању била друштвена својина на којој је као корисник био уписан Град Нови Сад, а како је поред протеча времена за стицање својине одржајем потребно и постојање савесности која мора да постоји све време и која се огледа у постојању оправданог уверења да непокретност држи и користи као власник, што овде није био случај, суд је одбио тужбени захтев тужиоца, као неоснован.

(из пресуде Вишег суда у Новом Саду посл. бр. П. 117/19 од 25.01.2021. године, која је потврђена пресудом Апелационог суда у Новом Саду посл. бр. Гж 1155/21 од 23.09.2021. године)

Сентенцу саставила: Бранка Станковић, судија Вишег суда у Новом Саду

ПОРОДИЧНО ПРАВО

39. ЗАЈЕДНИЧКО ВРШЕЊЕ РОДИТЕЉСКОГ ПРАВА

У пресуди којом се брак разводи и утврђује заједничко вршење родитељског права, суд не обавезује ни једног од родитеља да у одређеном износу доприноси издржавању деце, јер се подразумева да у погледу издржавања постоји споразум родитеља.

Из образложења:

Побијаним решењем одбачена је тужба малолетних тужилаца ради измене одлуке о висини издржавања. Из списка предмета произлази да је правноснажном пресудом Основног суда у Новом Саду разведен брак између И.В. и С.В. и утврђено је да ће родитељско право над млт. децом родитељи заједнички вршити, а да ће пребивалиште млт. деце бити код мајке. Такође, обавезан је С.В. да на име свог дела доприноси за издржавање млт. деце уплаћује одређене месечне износе на текући рачун И.В, те је регулисан лични контакт између оца и млт. деце.

Према одредби члана 75. Породичног закона родитељи родитељско право врше заједнички и споразумно када воде заједнички живот (став 1) и када не воде заједнички живот ако закључе споразум о заједничком вршењу родитељског права и ако суд процени да је тај споразум у најбољем интересу детета (став 2).

Заједничко вршење родитељског права подразумева да увек постоји договор родитеља око свих питања из садржине родитељског права, а оно у смислу одредбе члана 68. став 1. и 2. Породичног закона чини право и дужност родитеља да се старају о детету, с тим што старање о детету обухвата: чување, подизање, васпитавање, образовање, заступање, издржавање те управљање и располагање имовином детета. Заједничко вршење родитељског права подразумева сагласност родитеља о свим питањима, тако да све дужности у подједнакој мери терете оба родитеља, оба родитеља имају подједнаку одговорност за подмирење свих потреба детета и оба родитеља имају у пуном обиму сва права и дужности из корпуса родитељског права. Уколико нема договора родитеља о неком од питања везаних за дете односно за обавезе родитеља према детету, нема ни споразума о заједничком вршењу родитељског права.

С обзиром на овакву свеобухватност споразума о заједничком вршењу родитељског права, која се дакле односи и на издржавање, произлази да се у пресуди којом се брак разводи и утврђује заједничко вршење родитељског права не обавезује ни један од родитеља да у одређеном износу доприноси издржавању деце, јер се подразумева да у погледу издржавања постоји споразум родитеља. Овај суд се не може упуштати у правилност и законитост правноснажне пресуде којом је таква обавеза утврђена, али исто тако не може дозволити одлучивање по захтеву за измену пресуде у делу који није ни требао бити обухваћен истом.

У конкретном случају родитељи не воде заједнички живот и постоји споразум о заједничком вршењу родитељског права на основу кога је донета правоснажна пресуда. Међутим, несумњиво је да више нема споразума међу родитељима у погледу издржавања, што указује да фактички више нема ни споразума о заједничком вршењу родитељског права, из чега произилази да би се, уколико постоји потреба да тужени у већој мери доприноси издржавању малолетне деце, најпре морала тражити измена пресуде којом је утврђено заједничко вршење родитељског права, па тек уколико суд утврди да постоје услови за самостално вршење родитељског права од стране једног родитеља, могло би се тражити обавезивање родитеља са којим деца не живе да у одређеном износу доприноси њиховом издржавању.

Иако првостепени суд није у потпуности ваљано образложио своју одлуку о одбачају тужбе, чињеница је да је правилно одлучио да такву тужбу треба одбацили будући да је иста недозвољена.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж2 51/21 од 20.10.2021. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић, самостални саветник

40. ЗАХТЕВ ЗА ВРАЋАЊЕ ДЕТЕТА

Хашка конвенција инсистира на успостављању ранијег фактичког стања које је постојало пре противправног одвођења или задржавања детета и његово враћање у место његовог "уобичајеног боравка". Основном циљу Хашке конвенције супротстављена је заштита "најбољег интереса детета", који се цени у сваком појединачном случају.

Из образложења:

Основни циљ Хашке конвенције је да обезбеди хитан повратак деце која су незаконито одведена или задржана у некој од држава уговорница тј. враћање те деце у државу из које су противправно одведена, као и да обезбеди да се права на старање и виђење са дететом по закону једне од држава уговорница стварно поштују у другој држави уговорници, односно Хашка конвенција инсистира на успостављању ранијег фактичког стања које је постојало пре противправног одвођења или задржавања детета и његово враћање у место његовог "уобичајеног боравка". Основном циљу Хашке конвенције супротстављена је заштита "најбољег интереса детета", што произлази из Преамбуле Хашке конвенције према којој су "државе уговорнице у снажном уверењу да је интерес деце од прворазредног значаја у односима који се тичу родитељског права". Међутим, како је принцип "најбољег интереса детета" широк појам који се цени у сваком појединачном случају, у Хашкој конвенцији је предвиђена ситуација у којој надлежни орган државе којој је упућен захтев може одбити издавање налога за враћање детета и поред тога што је утврђено да се ради о незаконитом одвођењу или задржавању. Према Хашкој конвенцији одбијање захтева је могуће у случају да постоји озбиљна опасност да би повратак изложио дете физичкој опасности или психичкој трауми или га на други начин довео у неповољан положај (члан 13. став 1 тачка б); када дете одређеног узраста и степена зрелости одбија повратак (члан 13. став 2), ако би повратак представљало кршење основних принципа заштите људских права и основних слобода државе којој је упућен захтев (члан 20).

Имајући у виду стање у спису, те садржину одредаба 12. и 13. Конвенције о грађанскоправним аспектима међународне отмице деце, овај суд је нашао да је побијана одлука правилна, те да се првостепени суд, супротно жалбеним наводима, позвао на одредбе релевантних прописа приликом одлучивања.

Имајући у виду све околности случаја, неће бити у "најбољем интересу" млт. Л. издавање налога за његово враћање у државу "уобичајеног боравка". Такође, у конкретном случају утврђено је да се млт. Л. интегрисао у нову средину, због чега циљ Хашке конвенције - повратак млт. Л. у државу из које је одведен ради одлучивања о праву на старање, не може више да буде постигнут и у том случају више не важи претпоставка да је земља "уобичајеног боравка" у најбољој позицији да реши спор, а ово из разлога што је у конкретном случају утврђено да млт. Л. живи у стабилној породичној средини, па ће са аспекта заштите његових најбољих интереса у овом случају бити најцелисходније да и остане у новој средини, будући да се на исту привикао, те би и по становишту овог суда налагање његовог враћања у Аустралију

било стресно, а исте последице би имало и одвајање од мајке и промена животних околности.

Правилно је првостепени суд утврдио да није од пресудног значаја на који је начин дошло до задржавања млт. Л. у Србији, међутим, неспорно је да је млт. Л. уз сагласност предлагача и у његовом договору са мајком, овде противником предлагача одведен из Аустралије. Међутим и да поред тога што је млт. Л. без потпуне сагласности предлагача задржан у Србији, првостепени суд је правилно нашао да није у најбољем интересу млт. Л. да буде враћен у Аустралију, а о чему се изјаснио и вештак специјалиста медицинске психологије.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 6729/20 од 09.10.2020. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић, самостални саветник

ВАНБРАЧНИ ПОСТУПАК

41. УТВРЂИВАЊЕ ПОСТОЈАЊА ВАНБРАЧНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ

За мериторну одлуку суда у погледу основаности предлога предлагача за утврђење постојања ванбрачне заједнице није од значаја да ли је пок. страна испунила услове за пензију, већ суд треба да се бави само испитивањем чињеница које се тичу постојања или непостојања ванбрачне заједнице у смислу одредби Породичног закона, а не и у смислу испуњености даљих услова за остваривање права на породичну пензију.

Из образложења:

Побијаним решењем одбијен је предлог предлагача којим је тражио да суд утврди постојање ванбрачне заједнице између предлагача и сада покојне Д.М. у периоду од 01.02.2017. године до 23.07.2019. године, у смислу члана 4. став 1. Породичног закона.

Првостепени суд одбија предлог предлагача са образложењем да, иако се заједница предлагача и пок. Д, у смислу одредби Породичног закона, може сматрати ванбрачном заједницом, те да су испуњени услови из чл. 4. Породичног закона за постојање ванбрачне заједнице, будући да је исказима сведока потврђено да се ради о трајнијој заједници живота која је функционисала као заједница живота ванбрачних партнера у правом смислу те речи, иста се не може ванбрачном заједницом у смислу одредбе чл. 28. Закона о пензијском и инвалидском осигурању, као и да није јасно зашто предлагач тражи утврђење постојања ванбрачне заједнице у смислу одредби Закона о пензијском и инвалидском осигурању, када из предлога и исказа сведока произлази да покојна Д. није стекла право на пензију.

Овакав став првостепеног суда се не може прихватити. Наиме, у овом поступку за одлуку суда није од значаја чињеница да ли је пок. Д. стекла право на пензију или не, будући да предлагач у овом поступку тражи утврђење постојања ванбрачне заједнице, која је неспорно постојала, а што је и утврђено у првостепеном поступку. Тачно је да је предлагач свој правни интерес за покретање овог поступка образложио позивајући се на члан 28. Закона о пензијском и инвалидском осигурању. Ово је искључиво суду од значаја у смислу дозвољености покретања оваквог поступка, тј. постојања правног интереса предлагача да поднесе предметни предлог да се утврди постојање ванбрачне заједнице. Међутим, за даље поступање суда, а пре свега за мериторну одлуку суда у погледу основаности наведеног предлога предлагача исто није од значаја. У конкретном случају суд се бави само испитивањем чињеница које се тичу постојања или непостојања ванбрачне заједнице у смислу одредби Породичног закона, а не и у смислу испуњености даљих услова за остваривање права на породичну пензију. Дакле, члан 27. и члан 28. Закона о пензијском и инвалидском осигурању прописују услове који морају бити испуњени за остваривање права на породичну пензију, како услови који се односе на чланове породице умрлог осигураника, односно корисника права, тако и услови који се односе на умрлог осигураника, односно корисника права. На суду је само да у оваквом поступку утврди да ли је постојала ванбрачна заједница, што је само један од предуслова из члана 27. и 28. Закона о пензијском и инвалидском осигурању, док ће о постојању и испуњености свих осталих услова за стицање права на породичну пензију предлагача, одлучивати други надлежни орган у одговарајућем поступку спроведеном према наведеном Закону, уколико му буде поднет захтев, који ће и на крају одлучити о томе да ли је или није подносилац захтева оставарио право на породичну пензију.

Имајући у виду напред наведено, а применом члана 401. став 1. тачка 3. ЗПП у вези са чланом 30. став 2. Закона о ванпарничном поступку, овај суд је преиначио побијану одлуку, те утврдио постојање ванбрачне заједнице, како је тражено предлогом.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 8303/20 од 24.08.2021. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић, самостални саветник

42. ЛИШАВАЊЕ ПОСЛОВНЕ СПОСОБНОСТИ

Постојање разлога за лишење пословне способности може се утврдити само вештачењем од стране стручних лица, који ће дати налаз и мишљење о стању менталног здравља и способности тог лица за расуђивање.

Из образложења:

Побијаним решењем одбијен је предлог ради лишења пословне способности противника предлагача.

Наиме, имајући у виду стање у спису, одлука првостепеног суда ваљано је утемељена у образложењу да се постојање разлога за лишење пословне способности може утврдити само вештачењем од стране стручних лица, имајући у виду пре свега императивну одредбу члана 38. ст. 1. Закона о ванпарничном поступку, којом је прописано да лице према коме се поступак за лишење пословне способности води мора бити прегледано од најмање два лекара одговарајуће специјалности, који ће дати налаз и мишљење о стању менталног здравља и способности тог лица за расуђивање. И поред постојања приложене медицинске документацији, суд нема стручног знања да исту тумачи и цени, те сагледава стање менталног здравља противника предлагача, како то налажу правила медицинске струке, док вештачење представља релевантан доказ за утврђивање и разјашњење чињеница од стране вештака као стручног лица за одређену област, у смислу одредбе члана 259. ЗПП и један је од неизоставних услова потребних за доношење одлуке о лишењу пословне способности. Осим тога, имајући у виду одредбу чл. 36. став 1. и 3. Закона о ванпарничном поступку, обавеза је суда и да лично саслуша лице према коме се поступак води, при чему се рочиште одржава у здравственој установи, у којој је лице смештено, изузев ако би то могло да буде штетно по његово здравље или ако саслушање уопште није могуће, с обзиром на душевно или физичко стање тог лица, у ком правцу процену с аспекта медицинске струке опет не може дати суд. Дакле, имајући у виду наведено, а у ситуацији када се противник предлагача налази хоспитализован у иностранству, исправна је одлука првостепеног суда да у овом тренутку нема места усвајању захтева предлагача.

(решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 651/21 од 26.01.2021. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић, самостални саветник

43. ОСТАВИНА

У поступку расправљања заоставштине не испитује се и не утврђује постојање и висина дугова заоставштине.

Из образложења:

Побијаним решењем Основног суда у Новом Саду одређено је да заоставштину иза пок. Ж. Б, бив. из Беочина чини дуг од 65.802,61 динара на рачуну код "Societe generale bank Србија" АД Београд, на име оставитеља (као пасива). По правном основу законског наслеђа на наслеђе иза оставитеља позвани су наследници првог наследног

реда и то: С. С, кћи оставитеља и Ж. Б, син оставитеља. На заоставштини описаној у ставу 1 изреке решења по правном основу законског наслеђивања, за наследнике су оглашени Ж. Б, син, у ½ дела и С. С, кћи, у ½ дела.

Одредбом члана 222 Закона о наслеђивању прописано је да наследник одговара за оставиочеве дугове до висине вредности наслеђене имовине.

Имајући у виду стање у списима предмета, као и цитирану законску одредбу, основано се жалбом истиче да је није било места доношењу побијаног решења, те је исто незаконито. Наиме, одредбама члана 1. став 1. и 2. Закона о наслеђивању прописано је да се наслеђује заоставштина и да заоставштину чине сва наслеђивању подобна права која су оставиоцу припадала у тренутку смрти, те сходно томе, јасно произлази да заоставштину не чине и обавезе оставиоца. Такође, одредбом члана 122. Закона о ванпарничном поступку одређена је садржина решења о наслеђивању, а из које одредбе јасно произилази да исто не садржи дуговање оставиоца. Надаље, одредбом члана 222. Закона о наслеђивању јасно је указано да је потребно да постоји наслеђе, односно заоставштина, да би наследници могли да одговарају за дугове оставиоца. С обзиром на све наведено, имајући у виду да из стања у списима произлази да иза оставиоца није остала имовина која би чинила заоставштину, погрешно је првостепени суд у изреку ожалбеног решења унео дуг оставитеља, будући да се у поступку расправљања заоставштине не испитује и не утврђује постојање и висина дугова заоставштине.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 3732/18 од 07.10.2020. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић, самостални саветник

44. УТВРЂИВАЊЕ ТРЖИШНЕ ВРЕДНОСТИ ЕКСПРОПРИСАНЕ НЕПОКРЕТНОСТИ

Процена Пореске управе представља обавезну полазну основу за утврђивање висине накнаде, међутим, у ситуацији када суд одреди и спровођење вештачења, процена Пореске управе се изједначава са осталим исправама на основу којих се утврђује висина накнаде за земљиште изузето из поседа предлагача.

Из образложења:

Одредбом члана 42. став 1. Закона о експропријацији одређено је да се накнада за експроприсано пољопривредно земљиште и грађевинско земљиште одређује у новцу, према тржишној цени таквог земљишта ако законом није друкчије прописано, док је ставом 2. истог члана прописано да процену тржишне вредности (цену) из става 1. тог члана врши орган надлежан за утврђивање пореза на пренос апсолутних права на непокретностима. Одредбама чланова 56-62. Закона о експропријацији уређен је поступак одређивања накнаде за експроприсану непокретност у поступку који се спроводи пред надлежним органом управе који је спровео и сам поступак експропријације, те се висина накнаде одређује споразумом. Уколико до споразума не дође, у складу са чланом 61. Закона општинска управа доставља правноснажно решење о експропријацији надлежном општинском суду, ради одређивања накнаде.

Дакле, уколико странке не постигну споразум око накнаде у управном поступку, поступак се наставља пред судом, у ванпарничном поступку, према одредбама чл. 132 - 140. Закона о ванпарничном поступку. Из наведеног произлази да се одређивање накнаде за експроприсану непокретност врши у складу са оба наведена закона.

Према чл. 136. Закона о ванпарничном поступку, суд ће одредити рочиште да би кориснику експропријације и ранијем сопственику дао могућност да се изјасне о

облику и обиму, односно висини накнаде, као и доказима о вредности непокретности који се прибављају по службеној дужности. Сходно наведеном, суд по службеној дужности прибавља процену тржишне вредности (цене) од органа који је надлежан за утврђивање пореза на пренос апсолутних права на непокретностима, заказује рочиште, па уколико на тако утврђену вредност нека од странака има примедбе, на ову околност изводи друге доказе, у складу са предлозима странака или по службеној дужности.

Из свега наведеног произлази да процена Пореске управе представља обавезну полазну основу за утврђивање висине накнаде, те да се без ње не може спроводити овакав поступак. Међутим, у ситуацији када иста буде дата, те када нека од странака сматра да је таква процена превисоко или прениско опредељена, па предложи вештачење, односно када тако нешто сматра суд, па одреди спровођење вештачења по службеној дужности, процена Пореске управе се изједначава са осталим исправама на основу којих се утврђује висина накнаде за земљиште изузето из поседа предлагача. У том случају ће се висина предметне накнаде одредити према слободној оцени суда, у оквиру предложених износа, ценећи сваки од изведених доказа засебно, те све њих као једну целину.

С обзиром на наведено, а супротно жалбеним наводима противника предлагача, правилно је првостепени суд утврдио тржишну вредност, на основу налаза вештака ангажованог у овој правној ствари, који је узео у обзир процену Пореске управе, те све релеватне карактеристике експроприсаног земљишта, како би се исто могло упоредити са истим или сличним земљиштем, које је послужило за поређење вредности и цене. Вештак је тако утврдио тржишну цену узимајући у обзир и локацију и врсту земљишта, као и остале карактеристике које утичу на тржишну вредност, због чега овај суд сматра да је првостепени суд накнаду за предметно земљиште утврдио на ваљан начин, сходно цитираним законским одредбама, те да сви жалбени наводи противника предлагача којима се тврди супротно, нису основани, где пре свега они којима се иде за тим да је првостепени суд требало да предлагачу досуди накнаду за експроприсану непокретност сагласно процени Пореске управе.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 1584/20 од 03.03.2021. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић, самостални саветник

СУЂЕЊЕ У РАЗУМНОМ РОКУ

45. ПРЕДПРОЦЕСНЕ РАДЊЕ

Предпроцесне радње које су предузете пре подношења тужбе нису део судског поступка, због чега се не могу сматрати релевантним ни за оцену постојања повреде права предлагача на суђење у разумном року.

Из образложења:

Неосновано предлагач у жалби указује да првостепени суд није имао у виду да се приговор ради убрзања поступка и заштите права на суђење у разумном року односи на период од обраћања туженој у септембру 2017. године до доношења решења о приговору у јуну 2021. године. Наиме, из садржине побијаног решења произлази да је првостепени суд о приговору предлагача одлучио на основу целокупне, детаљне хронологије предметног поступка почев од подношења тужбе 24.10.2018. године до дана доношења побијаног решења од 10.06.2021. године, да је имао у виду све процесне радње које су у том периоду предузимане, и чињенице о самом току поступка, у контексту понашања странака и суда. С друге стране, предпроцесне радње које су предузете у периоду од обраћања предлагача туженој у септембру 2017. године до дана подношења тужбе од 24.10.2018. године нису део судског поступка, нити се тичу поступања суда, због чега се не могу сматрати релевантним ни за оцену постојања повреде права предлагача на суђење у разумном року.

(из решења Вишег суда у Новом Саду, пословни број Ржг 17/21 од 19.07.2021. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић, самостални саветник

46. ПРИГОВОР РАДИ УБРЗАЊА ПОСТУПКА И ОДЛУКЕ ДОНЕТЕ У ПОСТУПКУ

Приликом одлучивања о приговору ради убрзања поступка, суд се не може упуштати у разлоге суда који спроводи поступак поводом којег је поднет приговор, којима се тај суд руководио приликом доношења одлуке, а која се тиче правних питања самог поступка.

Из образложења:

Нису основани жалбени наводи предлагача којима указује да је њихово право на суђење у разумном року у предметном парничном поступку повређено из разлога што је суд донео пресуду због изостанка, иако за то нису били испуњени законски услови, па је и другостепени суд такву пресуду укинуо. Наиме, првостепени суд је у побијаном решењу имао у виду овај навод предлагача, као и чињеницу да је донета и укинута пресуда због изостанка. Првостепени суд дао разлоге због чега сматра да овај навод предлагача није основан, а које разлоге прихвата и овај суд. Приликом одлучивања о приговору ради убрзања поступка, суд се не може упуштати у разлоге суда који спроводи поступак поводом којег је поднет приговор, којима се тај суд руководио приликом доношења одлуке, која се тиче правних питања самог поступка, а све сходно члану 5. став 2. Закона о заштити права на суђење у разумном року. Дакле, како је навео и првостепени суд у побијаном решењу, наведена околност може да буде само предмет разматрања у поступку по жалби на одлуку донету у конкретном парничном поступку.

(из решења Вишег суда у Новом Саду, пословни број Ржг 28/21 од 22.09.2021. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић, самостални саветник

47. УТВРЂИВАЊЕ ПРАВНОГ СУКЦЕСОРА ПРЕМИНУЛЕ СТРАНKE

Не постоји обавеза суда да утврђује ко су наследници странке која је преминула, с обзиром на то да је потребан предлог противне стране која ће означити наследнике и предложити суду да их позове да преузму поступак.

Из образложења:

Разлог на којем подносиоци приговора истрајавају у жалби, приписујући га кривици суда, је чињеница да су након прекида поступка тужиоци покушавали да дођу до података о законским наследницима иза пок. тужених, али им никада нису достављена решења о наслеђивању, док је суд у цитираном парничном предмету затражио решења о наслеђивању од суда и јавног бележника, те да су достављена решења којима се утврђују наследници иза пок. тужених, али суд никада није обавестио тужиоце о овој чињеници, нити им је доставио наведена решења, нити је одредио наставак поступка.

Одредбом чл. 222. став 1. тачка 1. Закона о парничном поступку прописано је да суд утврђује прекид поступка кад странка умре, док је одредбом чл. 225. став 1. истог закона прописано да поступак који је прекинут из разлога наведених у члану 222. тачка 1) до 5) овог закона наставиће се кад наследник или старалац заоставштине, нови законски заступник, стечајни управник или правни следбеници правног лица преузму поступак или кад их суд на предлог противне стране позове да то учине.

Дакле, цитирана одредба чл. 225. став 1. ЗПП-а, јасно прописује да ће се поступак наставити кад наследник или старалац заоставштине преузму поступак или кад их суд на предлог противне стране позове да то учине. Из наведеног произлази да не постоји обавеза суда да утврђује ко су наследници странке која је преминула, с обзиром на то да је потребан предлог противне стране која ће означити наследнике и предложити суду да их позове да преузму поступак.

Осим тога, по оцени овог суда, чињеница да је првостепени суд ипак мимо својих обавеза поступао, и прибавио податке о законским наследницима, такође не може довести до закључка да је дошло до повреде права на суђење у разумном року, с обзиром на то да је подносилац приговора могао увидом у списе предмета утврдити све релевантне чињенице.

(из решења Вишег суда у Новом Саду, пословни број Ржг 11/21 од 20.05.2021. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић, самостални саветник

48. СТРУКТУРА КАПИТАЛА СТЕЧАЈНОГ ДУЖНИКА

Република Србија одговора за материјалну штету насталу због потпуног или делимичног неизвршења правноснажних и извршних судских одлука, односно у стечају утврђених потраживања запослених из радног односа која су без њихове кривице остала неизвршена и у поступку стечаја вођеном над стечајним дужником са већинским друштвеним или државним капиталом, уз услов да је претходно утврђена повреда права на суђење у разумном року.

Из образложења:

Побијаном пресудом тужбени захтев је делимично усвојен и обавезана је тужена Република Србија да тужиљи на име накнаде имовинске штете због повреде права на суђење у разумном року исплати досуђени износ. Према становишту првостепеног суда одговорност тужене Републике Србије је објективна и огледа се у томе што органи стечајног поступка нису предузимали или су неблаговремено и неадекватно

предузимали потребне радње у циљу намирења утврђеног потраживања тужиље, те да услед таквог поступања постоји узрочно-последична веза између радњи тужене и штете коју тужилца трпи.

Имајући у виду наведено, основано се жалбом тужене указује да побијана одлука има недостатака због којих се не може испитати, јер недостају разлози о битним чињеницама који се тичу основа одговорности тужене Републике Србије за исплату новчане накнаде.

Наиме, чланом 31. Закона о заштити права на суђење у разумном року прописано је да странка може да поднесе тужбу против РС за накнаду имовинске штете изазване повредом права на суђење у разумном року, те да суд поред одредаба којима се уређују облигациони односи примењује и мерила за оцену трајања суђења у разумном року, док је ставом 3. овог члана предвиђено да је одговорност РС за имовинску штету изазвану повредом права на суђење у разумном року објективна. Поред наведеног, Врховни касациони суд је у свом закључку усвојеном на седници Грађанског одељења одржаној дана 02.11.2018. године изнео да Република Србија одговора за материјалну штету насталу због потупног или делимичног неизвршења правноснажних и извршних судских одлука, односно у стечају утврђених потраживања запослених из радног односа која су без њихове кривице остала неизвршена и у поступку стечаја вођеном над стечајним дужником са већинским друштвеним или државним капиталом, уз услов да је претходно утврђена повреда права на суђење у разумном року.

Полазећи од изнетог, побијана одлука је донета уз битну повреду одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 12. ЗПП која се састоји у томе што у првостепеној пресуди нису наведени разлози о битним чињеницама у погледу структуре капитала стечајног дужника Европа осигурање ад Београд, а имајући у виду да од структуре капитала стечајног дужника зависи пасивна легитимација тужене Републике Србије, с обзиром да иста одговара за накнаду имовинске штете изазване повредом права на суђење у разумном року, у случају када је имовина стечајног дужника у већинској државној или друштвеној својини. Имајући у виду претходно наведено, жалба тужене је усвојена, па је првостепена пресуда у побијаном усвајајућем делу укинута и предмет враћен првостепеном суду на поновни поступак.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гжрр 196/21 од 05.04.2021. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић, самостални саветник

КРИВИЧНО ПРАВО

КРИВИЧНО ПРАВО - МАТЕРИЈАЛНО

1. КАЗНА ДОЖИВОТНОГ ЗАТВОРА (чл. 44а КЗ)

Услови за изрицање казне доживотног затвора прописани су у чл. 44а КЗ: да се ради о најтежим кривичним делима или најтежим облицима тешких кривичних дела, затим, да је лице у време извршења кривичног дела навршило 21 годину живота, те да се не ради о случајевима за које закон предвиђа да се казна може ублажити, односно да не постоји неки од основа за ослобођење од казне.

Из образложења:

Од олакшавајућих околности суд је ценио само животну доб окривљеног, која међутим, у односу на бројне готово искључиво отежавајуће околности нема одлучујућ значај. Наиме, и оштећена, која је била изразито неагресивна током свих 10 година њихове везе, лојална, привржена окривљеном чак и насупрот саветима своје породице, имала разумевања и за његове пороке и непримерена понашања, је била млада, од само 25 година, завршила факултет, радила у Градској управи и имала цео живот пред собом. Окривљени јој је из безобзирне освете, задовољавајући своје себичне психолошке побуде, то одузео, желећи да је казни што је решила да заврши њихову везу и да јој несразмерним злом врати за зло које је он сматрао да му је она причинила када је одлучила да живот даље гради без њега и далеко од њега. Он је због тога, месец и по дана након што су дефинитивно прекинули контакте, а за које време је по сопственом исказу свакодневно мислио на њу, не могавши да прихвати чињеницу да је она везу завршила, из Херцег Новог, дошао у Нови Сад, како каже на аутобуској станици „да нешто заврши“, а то је и учинио. Завршио је живот Б.Б. Након што се 25.12. увече лично уверио да је она срећна, да нема емоција према њему те да је овог пута, одлука о раскиду везе трајна, он је сачекао сутрадан када се враћала са посла, при том је са собом понео нож и тим ножем је избо по врату и грудном кошу. Ова околност, свирепост начина извршења је цењена као нарочито отежавајућа приликом одлуке о казни, јер су код оштећене објективно наступиле ове последице, на начин да је оштећена око 10 минута, све док није избугила свест, трпела болове високог интензитета који превазилазе уобичајене болове, као и да је осећала "глад за ваздухом" због удисања крви, а и окривљени их је у субјективном смислу био свестан. Како начин извршења, односно свирепост у поступању, прелази обележје квалификованог облика кривичног дела тешко убиство из безобзирне освете, односно како постоје две квалификаторне околности, а само једна је довољна за постојање тешког облика кривичног дела убиство, исто представља отежавајућу околност.

Као отежавајућу околност суд је ценио и ранији живот окривљеног. Наиме, окривљени је осуђен пресудом Основног суда у Х.Н. због продуженог кривичног дела тешка крађа које се састојало из 13 радњи извршења извршених у кратком периоду од само 10-так дана (од 26.09.-06.10.2018.године). Суд је посебно ценио упорност и решеност окривљеног у противправном понашању где после ових извршених дела, 25.12.2019.године прво врши разбојништво у кладоници (назив и адреса), а сутрадан, 26.12.2019.године тешко убиство. Имајући у виду да је ова пресуда суда у Х.Н. којом је осуђен на казну затвора донета 04.12.2020.године, а окривљени већ за 20 дана, 24.12.2019.године одлучује да дође у Нови Сад да би са Б.Б. завршио ствари - на један или други начин, да 25.12. врши разбојништво, а 26.12.2019.године тешко убиство оштећене, то је окривљени правоснажност пресуде из Х. Н. 09.01.2020.године, дочекао у притвору поводом овог кривичног поступка. Из јасних разлога, тамо изречену казну није издржао, али све ове околности, као и сама казна која му је тамо изречена у трајању од 7 месеци затвора, говоре да окривљени није особа на коју се може поправно

утицати блажим казнама. Наиме, ни чињеница да је истом осуђен због 13 радњи извршења тешке крађе у продужењу, у саизвршилаштву, на њега није утицала да своје понашање уподоби законским прописима већ напротив, његово противправно понашање прогресивно расте у деструктивном смислу и предузима све теже облике извршења кривичних дела сада и са елементима насиља, све до најтежег кривичног дела на крају.

Узимајући у обзир све наведено и ценећи даље личност окривљеног као неког ко апсолутно нема емпатију нити осећај кривице и кајања, ко ставља своје потребе пре свих, не марећи за социјалне норме којих је свестан, нити за права и жеље других па и оних најближих, ово велико судско веће је неподељеног мишљења и дубоког уверења да се ниједном блажом мером казне не може остварити сврха кажњавања. Ово веће које је поред наведеног, имало и непосредни увид у држање и понашање окривљеног, који ни трепнуо није када је репродукован снимак надзорне камере у маркету на коме се оштећена Б.Б. последњи пут види млада, лепа и жива...па чак није показао ни уважавање према породици жртве иако су им породичне куће у Х.Н. у истој улици на 200 метара, сматра да се ради о изузетно опасном учиниоцу, који не преза ни од чега како би задовољио своје потребе, нагоне и жеље, те да се казном од 20 година или блажом не могу и неће остварити ни циљеви специјалне ни генералне превенције. Како су дела извршена након ступања на снагу измена Кривичног законика, то је недвосмислена одлука овог суда да је окривљеном нужно и потребно изрећи најтежу - казну доживотног затвора.

У контексту одредбе Кривичног законика која прописује одмеравање казне и спрам држања окривљеног након извршења кривичног дела, те односа према последицама свог дела и оштећеним лицима, говори у прилог уверења суда да окривљени ни на који начин није ни покушао да ублажи, пошто у конкретном случају објективно није могуће да отклони последице свог противправног понашања. Ценаћи степен његове кривице, као и напред наведене отежавајуће околности, суд је претходно, за свако извршено кривично дело у реалном стицају, утврдио појединачне казне и то:

- за кривично дело тешко убиство из чл.114 ст.1 тач.5 КЗ - казну доживотног затвора - ценећи на првом месту испуњеност услова за утврђивање ове најстроже казне и то да се ради о једном од најтежих кривичних дела у Кривичном законнику, као и да се конкретно ради о најтежем облику тешког кривичног дела, с обзиром да су се у радњама и свести окривљеног стекла два обележја, а само једно је довољно за квалификовани облик кривичног дела убиство (тешко убиство) и то психолошка побуда из које је дело извршено - безобзирна освета и истовремено свиреп начин извршења као отежавајућа околност. Затим, окривљени је у време извршења кривичног дела имао 28 и по година живота (дакле преко 21 годину живота), а у конкретном случају не ради се о ситуацији за коју закон предвиђа да се казна може ублажити (члан 56. став 1. тачка 1) нити постоји неки од основа за ослобођење од казне. Све напред наведено, са посебним освртом на неподељено уверење петочланог судског већа да је окривљени А.А. изузетно опасан извршилац, за кога суд налази да је оправдано и неопходно утврдити ову најтежу казну, јер се блажом мером затворске казне, од 20 година или блажом, не би остварили циљеви првенствено специјалне превенције. Уверење је суда да би окривљени у случају да се нађе на слободи, представљао реалну опасност, те да се имајући у виду његово понашање, држање и саму структуру личности, те да је потпуно очуване свести извршио ово најтеже кривично дело, било којом блажом мером казне на окривљеног не би у у довољној мери утицало да више не врши кривична дела.

- за кривично дело разбојништво из чл.206 ст.1 КЗ - казну затвора у трајању од 3 године - ценећи са једне стране као отежавајућу околност да је већ осуђиван за

имовинска кривична дела, а да је сада ово и са елементима насиља, а са друге стране да је у конкретном случају према оштећеној радници кладионице применио претњу, а не непосредну силу како би остварио противправну имовинску корист. Међутим, претња коју је применио била је ножем, дужине сечива 19 цм, а укупне дужине 33 цм, што је код оштећене створило страх високог интензитета. Суд је ценио и висину износа овако прибављене имовинске користи од 11.300,00 динара, па налази да је 3 године затвора права мера казне за ово кривичо дело.

Имајући у виду све наведено, суд је применом одредбе чл.60 ст.2 тач.1 КЗ, окривљеног А.А. осудио на казну доживотног затвора, јер је дубоког уверења да се према окривљеном сврха кажњавања може постићи само овом казном. Суд налази да ће се казном доживотног затвора изреченом у конкретном случају, поред свега напред наведеног наведеног, у правој мери изразити друштвена осуда због вршења кривичних дела, утицати на јачање морала и обавезе поштовања закона, а истовремено остварити и захтеви праведности и сразмерности између учињеног дела и тежине кривичне санкције.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду, посл. бр. К 114/20 од 24.03.2021.године, потврђена пресудом Апелационог суда у Новом Саду, посл. бр. КЖ1 442/21 од 05.07.2021. године)

Сентенцу саставила: Ивана Јосифовић, судија Вишег суда у Новом Саду

2. ИСПУЊЕНОСТ УСЛОВА ЗА СУДСКУ РЕХАБИЛИТАЦИЈУ ЗА ЛИЦА КОЈА СУ ВИШЕ ПУТА ОСУЂИВАНА

(чл. 100. КЗ у вези чл. 99. ст. 2 КЗ)

Лице које је више пута осуђивано суд може дати рехабилитацију само ако су испуњени услови из чл. 98 и 99 КЗ у погледу сваког кривичног дела за које је осуђено. При оцени да ли ће у сваком случају дати рехабилитацију, суд ће узети у обзир околности из чл. 99 ст. 2 овог Законика.

Из образложења:

Имајући у виду цитиране законске одредбе, правилно је првостепени суд одбио молбу за рехабилитацију. Наиме, првостепени суд је ценио да је осуђени, између осталог, учинио више кривичних дела против здравља људи и више кривичних дела против јавног реда и мира, у континуитету, у кратком периоду од 2000. године до 2004. године, па је с обзиром на природу и значај дела нашао да нису испуњени услови за рехабилитацију из чл. 99 ст. 2. КЗ, односно да се у конкретном случају не може говорити о томе да је осуђени Ј. Б. својим владањем заслужио рехабилитацију.

(Решење Апелационог суда у Новом Саду, посл. бр. КЖ2 1585/21 од 02.11.2021. године, којим је одбијена као неоснована жалба браниоца осуђеног, изјављена против решења Вишег суда у Новом Саду, посл. бр. КВ. 154/21 од 22.09.2021. године)

Сентенцу саставио: Славиша Гаврић, виши судијски сарадник

3. КРИВИЧНО ДЕЛО УБИСТВО

(чл. 113. КЗ)

Тежина телесних повреда које је задобила оштећена, не представља одлучну чињеницу за постојање намере окривљеног да оштећену лиши живота, односно за постојање кривичног дела убиства у покушају из чл. 113 у вези чл. 30 Кривичног законика.

Из образложења:

Имајући у виду изведене и анализиране доказе, неприхватљиви су наводи одбране да окривљени критичном приликом није имао намеру да оштећену лиши

живота, као и да се на основу задобијених повреда не може извести закључак да је окривљени хтео да лиши живота оштећену. Наиме, имајући у виду да је на основу свих изведених доказа утврђено да је окривљени критичног дана након свађе са оцем, отишао бициклом на аутобуско стајалиште, знајући да оштећена долази радничким аутобусом, а да оштећену, која има подржавајући однос према његовој супрузи доживљава као "кривца" за распад брачне заједнице, да конфликтан однос са оштећеном датира од њеног иселјавања из породичне куће заједно са бившом супругом, да је одмах вербално напао по изласку из аутобуса, да је исту више пута ударио затвореном шаком у пределу главе, као и ногама у пределу леђа, услед чега је оштећена пала на земљу, те да је и након што је оштећена успела да се подигне, истој шрафцигером задао више убода у задњи део врата, у пределу леве лопатице и у пределу десног рамена, по оцени суда несумњиво је да је окривљени поступао у намери да је лиши живота, да је био свестан забрањености радњи које предузима, да је био свестан свог дела и хтео његово извршење, а како је дело остало у покушају суд га је огласио кривим за кривично дело убиство у покушају. Наиме, несумњиво је да је оштећена критичном приликом задобила тешке телесне повреде, али је исто тако несумњиво да је окривљени употребио средство подобно да тело тешко повреди и здравље тешко наруши, односно да је окривљени у конкретном случају употребио оруђе-шрафцигер дужине шилка око 15цм и да је исто било усмерено на витални део тела оштећене, односно да су констатоване повреде код оштећене (убодне ране задње стран врата, убодне ране у пределу леве лопатице, две убодне ране у пределу десног рамена и вишеделног прелома горњег крајка десне надлактице кости са померањем коштаног уломака) настале четворочиним контактирањем повредног оруђа са повређеним пределима тела и то на деловима тела где се налазе витални органи, односно да се у конкретном случају и то са једне стране, у пределу врата где су констатоване убодне ране налазе велики артеријски крвни судови, чијим повређивањем живот може бити угрожен, а са друге стране убодну рану у пределу задње стране леђа-леве лопатице у чијој пројекцији се налази витални орган-плућа, са пратећим крвним судовима. Дакле, несумњиво је да је окривљени предузео радње којима су остварени елементи предметног кривичног дела, а околност што до смрти оштећене није дошло резултат је других чинилаца, а не воље окривљеног из ког разлога се у конкретном случају никако не може радити о некој другој правној квалификацији кривичног дела.

(Пресуда Апелационог суда у Новом Саду КЖ1- 498/21 од 14.09.2021. године, којом је потврђена пресуда Вишег суда у Новом Саду К-168/20 од 20.04.2021. године)

Издвојила из судске праксе Вишег суда у Новом Саду: Сања Ћетојевић

4. КРИВИЧНО ДЕЛО ТЕШКО УБИСТВО

(чл. 114. ст. 1 т. 5 КЗ)

Не може се говорити о правној квалификацији из оптужнице да се ради о кривичном делу тешко убиство из чл.114 ст.1 тач.1 и 5 КЗ, већ о кривичном делу тешко убиство из чл.114 ст.1 тач.5 КЗ, а околност да је ово квалификовано убиство које је било у основи мотивисано безобзирном осветом, фактички извршено на свиреп начин, суд је ценио као отежавајућу околност.

Из образложења:

Суд је утврдио да је психолошка побуда из које је окривљени извршио кривично дело - безобзирна освета, у жељи да оштећеној Б.Б. врати несрезмерним злом због зла које је сматрао да му је нането раскидом дугогодишње емотивне везе, те да та основна побуда из које је кривично дело извршено управо указује на обележје кривичног дела тешко убиство из безобзирне освете из члана 114. ст.1 тач.5 КЗ (као облика тзв. квалификованог убиства), док начин извршења, односно да је исто учињено на свиреп

начин представља отежавајућу околност коју је суд ценио при одмеравању казне. Наиме, у ситуацији када су кривичноправним радњама окривљеног остварене две квалификаторне околности (безобзирна освета и свиреп начин) која, свака за себе, делу дају обележја кривичног дела тешко убиство, фактички се ради о једном кривичном делу по принципу алтернативитета, као виду привидног идеалног стицаја. Овај суд је става да је квалификаторна околност - безобзирна освета претежнија и да је представљала побуду из које је дело извршено, а што уосталом произлази из свих изведених доказа. Освета је безобзирна када и по објективним и по субјективним нормама нашег друштва чини ту освету очигледно безобзирном, ценећи да и значење израза "без обзира" указује да се нешто чини не марећи за све друге околности догађаја. У овом случају, као безобзирна освета јавља се очигледна несразмера између зла које се наноси - лишење живота, у односу на зло које окривљени сматра да му је нането - раскид емотивне везе. При том, од значаја за утврђивање безобзирности извршења дела са циљем освете, јављају се и околности да је окривљени одлучио да оштећену Б.Б. лиши живота у поподневним часовима, око 15,50 часова, у делу града са стамбеним зградама, продавницама, локалима, где је у то време много пролазника, радни је дан, људи се враћају са посла, предновогодишње расположење, опуштеност, и то испред њене зграде у којој живи, не марећи да ли ће наићи неко од њој блиских особа. Оштећена је са већ задатим повредама пала испред случајних пролазника, сведока В.В. и Г.Г. који су тада имали 20 и 19 година, при том не марећи ни да ли ће можда туда наићи деца и видети призоре од којих се никада неће опоравити, не марећи да је претходно са њом био у маркету и пред продавачицом и 4 надзорне камере виђен са њом, дакле "без обзира" на све, решен да свој наум оствари. Да јој се безобзирно освети несразмерним злом за зло које је сматрао да му је нанела, што је после десет година потпуно неагресивног и лојалног понашања, одлучила да га остави и живот настави без њега.

Суд је као неспорно утврдио да је окривљени под наведеним околностима и из наведених психолошких побуда, стављајући своје потребе и жеље испред туђих, оштећену осам пута ударио шаком и огребао ноктима у пределу главе, четири пута повукао оштрицу ножа преко њених руку и шака и четири пута убо у пределу виталног дела тела - врата и грудног коша чиме јој је нанео повреде у виду: огуљотине коже десног чеоног предела, огуљотине коже у пределу носа, огуљотине коже у пределу леве обрве, огуљотине коже десног јагодичног предела, огуљотине коже левог јагодичног предела, огуљотине коже изнад горње усне, огуљотине коже у пределу десног угла усана, крвног подлива доње усне са десне стране, убодне ране испод десне кључне кости, убодне ране средишњег предела врата, убодне ране левог поткључног предела, убодне ране десне дојке, резне ране спољашње стране леве надлактице, резне ране задње стране левог ручја, резне ране леве надланице и резне ране левог кажипрста, које у моменту nanoшења својим збирним дејством имају карактеристике тешке телесне повреде опасне по живот од којих је оштећена у 16,03 часова преминула. У објективном смислу је утврђено да је оштећена у периоду од око десет минута трпела болове високог интензитета који превазилазе уобичајене болове, као и "глад за ваздухом" услед удисања крви. Како nanoшење оваквих повреда захтева ниво схватања на конкретном нивоу, то је и у субјективном смислу, окривљени морао да има увид у степен патњи код оштећене и морао је тога бити свестан од момента задавања таквих повреда у виталне делове тела, иако није био присутан тих десетак минута у којима је оштећена интензивно патила јер је побегао са лица места. Ове чињенице говоре у прилог уверења суда о свирепости као отежавајућој околности приликом извршења кривичног дела тешко убиство из безобзирне освете, која је пак била основна психолошка побуда. Из тих разлога суд није прихватио правну квалификацију из

оптужнице да се ради о кривичном делу тешко убиство из чл.114 ст.1 тач.1 и 5 КЗ, већ о кривичном делу тешко убиство из чл.114 ст.1 тач.5 КЗ, а околност да је ово квалификовано убиство које је било у основи мотивисано безобзирном осветом, фактички извршено на свиреп начин, суд је ценио као отежавајућу околност.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду, посл. бр. К 114/20 од 24.03.2021. године, потврђена пресудом Апелационог суда у Новом Саду, посл. бр. КЖ1 442/21 од 05.07.2021. године)

Сентенцу саставила: Ивана Јосифовић, судија Вишег суда у Новом Саду

5. УМИШЉАЈ КОД КРИВИЧНОГ ДЕЛА ТЕШКА ТЕЛЕСНА ПОВРЕДА У САИЗВРШИЛАШТВУ ИЗ ЧЛ. 121 СТ. 1 У ВЕЗИ ЧЛ. 33 КЗ

(чл. 121. ст. 1 у вези чл. 33 КЗ)

Ако у извршењу кривичног дела тешка телесна повреда из чл. 121 ст. 1 КЗ учествују окривљени као саизвршиоци, услед претходно постигнутог договора да нападну и истуку оштећеног, код истих постоји јединствен умишљај за извршење кривичног дела тешка телесна повреда из чл. 121 ст. 1 КЗ.

Из образложења:

С обзиром на чињеницу да је код окривљених, постојао договор да нападну и истуку оштећеног, код истих је постојао јединствен умишљај, а сваки од окривљених је понаособ пристао на радњу извршења оног другог у оквиру договора да туку оштећеног, с обзиром да је из видео записа видљиво да сви излазе из аутомобила и задају ударце оштећеном, а тиме су пристали и на последицу коју је други нападач у тим оквирима проузроковао, те није од значаја ко је од окривљених нанео тешку телесну повреду оштећеном, па самим тим постоји кривична одговорност сваког од окривљених за наступелу последицу, без обзира на то колики је допринос сваког од окривљеног повредама које је задобио оштећени.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду посл. бр. КЖ1 129/21 од 09.06.2021. године, којом је потврђена пресуда Основног суда у Новом Саду, посл. бр. К 1499/20 од 24.03.2021. године)

Сентенцу саставила: Биљана Делић, судија Вишег суда у Новом Саду

6. ПОКУШАЈ КРИВИЧНОГ ДЕЛА ПРИНУДЕ

(чл. 135. КЗ у вези чл. 30 КЗ)

Покушај кривичног дела принуда постоји до момента док принуђени не започне понашање на које се принуђава, у ком моменту наступа последица овога дела.

Из образложења:

С обзиром на чињеницу да покушај кривичног дела принуда постоји до момента док принуђени не започне понашање на које се принуђава, у ком моменту наступа последица овога дела, код оваквих кривичних дела извршилац је у потпуности предузео радњу извршења (такозвани свршени покушај), а изостанак последице није у сфери воље учиниоца, већ зависи од других околности, а у овом конкретном случају последица је изостала због понашања оштећених.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду, посл. бр. КЖ1 199/20 31.05.2021. године, којом је преиначена пресуда Основног суда у Новом Саду, посл. бр. К 110/18 од 19.06.2020. године)

Сентенцу саставила: Биљана Делић, судија Вишег суда у Новом Саду

7. НАМЕРА ОМАЛОВАЖАВАЊА КОД КРИВИЧНОГ ДЕЛА УВРЕДА

(чл. 170. КЗ)

Када је увредљива изјава дата, између осталог, у одбрани неког права или заштити оправданих интереса, под условом да се из начина изражавања види да то није учињено у намери омаловажавања, постојаће основ за искључење постојања овог кривичног дела.

Из образложења:

Основано се жалбом браниоца окривљеног побија првостепена пресуда у погледу примене материјалног права на утврђено чињенично стање, с обзиром да другостепени суд налази да у току првостепеног поступка на основу правилно изведених доказа, из правилно утврђеног чињеничног стања, није утврђено да се у радњама окривљеног стичу сви битни елементи кривичног дела увреде из чл. 170 став 1 КЗ. У својој пресуди првостепени суд детаљно образлаже утврђено чињенично стање, ценећи чињеницу да окривљени није спорио да је изговорио инкримисане речи, само је спорио умишљај ка извршењу дела и разлоге зашто је наведено изговорио, те зашто је у целости прихватио исказ приватне тужиље у својству сведока. Наведено је првостепени суд довео у везу са изведеним материјалним доказима, који су такође у целости прихваћени од стране првостепеног суда. Међутим, из овако изведених доказа у току поступка, по ставу другостепеног већа, не произилази да је окривљени предметном приликом починио кривично дело које му се ставља на терет, јер у склопу животног догађаја који се одиграо и за који је првостепени суд потпуно извео све расположиве доказе, не произилази умишљај окривљеног ка извршењу овог кривичног дела. С обзиром на чињеницу да је овде окривљени, а у поступку који се водио пред Основним судом у Новом Саду, у циљу заштите својих интереса у наведеном поступку на предметном главном претресу, бранећи своје легитимне правне интересе, а на шта правилно указује бранилац окривљеног, изговорио предметне речи на рочишту, али не у намери омаловажавања приватне тужиље, него како би се одбранио од оптужбе у кривичном поступку који се против њега водио, и то управо због речи које у себи садрже реч „криминалац“, односно прецизно речено због изјаве да је приватна тужиља "вођа организоване криминалне групе и да има око 57 некретнина, која је стекла криминалним радњама", то је немогуће и изнети своју одбрану и доказати своју невиност без употребе наведеног, па је сходно томе правилан став браниоца окривљеног и по ставу овог већа, да радња окривљеног која је предмет оптужног акта нема обележје кривичног дела увреде. Инкриминисане речи које је окривљени навео предметном приликом, представљају начин заштите својих правних интереса и своје одбране по предметној оптужби, а наведене речи по налажењу другостепеног суда немају вредносни значај са становишта појма, части и угледа другог лица и по ставу овог суда предметна изјава, у склопу целокупног кривичног поступка који је вођен и по којој оптужби је вођен, објективно није могла проузроковати код приватног тужиоца осећање омаловажавања њене личности, односно, окривљени је тиме хтео само да докаже истинитост тврдње наведене у оптужби против себе, па је самим тим искључена противправност из чл. 14 ст.2 КЗ-а, те тиме у радњама окривљеног и нема кривичног дела увреде из члана 170 ст.1 КЗ-а.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду, посл. бр. КЖ1 192/21 од 22.07.2021. године, којом је преиначена пресуда Основног суда у Новом Саду, посл. бр. К 662/18 од 09.02.2021. године)

Издвојила из судске праксе Вишег суда у Новом Саду: Сања Ћетојевић

8. КРИВИЧНО ДЕЛО ЗЛОУПОТРЕБА ПОЛОЖАЈА ОДГОВОРНОГ ЛИЦА

(чл. 234. КЗ)

Адвокат не може уговором о заступању искључити примену императивних норми Закона о адвокатури, и тако избећи своју евентуалну кривичноправну одговорност за кривично дело злоупотреба положаја одговорног лица из чл. 234 КЗ.

Из образложења:

Суд не сумња да су се уговорне стране сагласиле око одредаба истог на наведени начин, тако што су, између осталог навеле да оптужена није дужна да проверава податке о непокретности, нити идентитет странака, као и да не сме да директно контактира купце непокретности, што све оптужена сматра кључним аргументом своје одбране.

Међутим, суд сматра да овако изражена слободна воља странака прекорачује границе и сврху због које је установљена, те осим што је супротна начелима и одредбама самог Закона о облигационим односима, она је у колизији са императивним одредбама Закона о адвокатури. Стога, овај уговор о заступању, као уосталом и било који други диспозитивни уговор из области приватног права, не може да искључи обавезу вршења позива на начин који је прописан когентним прописима, који регулишу обављање неке делатности (у овом случају адвокатуре).

Конкретно, Законом о адвокатури ("Службени лист СРЈ", бр. 24/98, 26/98, 11/2002, који је важио у време извршења дела) је одредбом члана 15 став 2 прописано да је адвокат дужан да странци савесно пружа правну помоћ у складу са законом, статутом и Кодексом професионалне етике адвоката.

Такође, прописано је да је, код састављања исправа и двостраним правним пословима, адвокат заступник обе странке и дужан је да савесно штити њихове интересе, без обзира која му се од њих прва обратила и која плаћа награду (параграф 77 Кодекса професионалне етике адвоката, Сл. Лист АПВ 6/96, који је важио у време извршења дела).

Одредбе уговора о заступању од 06.03.2005. године, посебно одредбе члана 2, 5 и 6, су формулисане супротно наведеним когентним прописима, као и самој сврси ангажовања адвоката ради састављања уговора, и њиховим читањем се стиче утисак да су исте формулисане, не као одредбе које дефинишу права и обавезе уговорних страна, већ као одредбе о искључењу одговорности за извршену услугу (до апсурдне мере, у којој адвокат практично себи чланом 2 уговора даје дозволу да уноси апсолутно непроверене податке и о непокретности и о купцима, дакле "на часну реч"). Такве одредбе о искључењу одговорности су широко заступљене у англосаксонском праву, међутим апсолутно непримењиве у континенталном праву, на начин на који одбрана то покушава да представи. Уговор није закон за уговорне стране, како оптужена каже, уколико је у супротности са важећим принудним прописима, као што је већ горе образложено. Аутономија воље је ограничена принудним прописима, јавним поретком и моралом, како је изричито прописано одредбом члана 10 Закона о облигационим односима.

Суд дакле цени да су наводи одбране, који се односе на ограничавање њених права и обавеза уговором о заступању ирелевантни за овај кривични поступак, и без утицаја на обим њених професионалних обавеза, с обзиром да она не може умањити своје професионалне обавезе као адвоката да савесно пружа правну помоћ (посебно на обавезу да заштити обе уговорне стране приликом пружања правне помоћи састављања уговора), злоупотребљавајући и прекорачујући начело аутономије воље приликом склапања уговора о заступању. Уношењем одредбе којом се забрањује контактирање са супротном странком (чл. 2 став 3 уговора о заступању) и одредби којом се ослобађа дужности да врши проверу власништва непокретности или идентитета странака (чл. 2

став 5 и 6 уговора о заступању) у једном облигационом уговору какав је уговор о заступању, који представља део приватног права, не може се искључити њена обавеза да поступа у складу са одредбама Закона о адвокатури и Кодекса професионалне етике адвоката, који представљају принудне прописе, којим се регулише обављање једне делатности, и чије одредбе су сви адвокати дужни да примењују.

Стога, став суда је да постоји одговорност оптужене К.З. за помагање осуђеном Л.Д. у извршењу кривичног дела из члана 234 став 3 у вези става 1 Кривичног законика, тако што је окривљена као адвокат – пуномоћник предузећа ДОО "S С." Нови Сад, по основу уговора о заступању од 06.03.2005.године, помогла оптуженом Л.Д. у извршењу кривичног дела, тако што је дана 30.06.2009.године сачинила уговор о купопродаји стана бр.1 у поткровљу, на локацији у Новом Саду, у ул. Т. бр.11, који је оптужени Лакић Драган у својству одговорног лица предузећа ДОО "S. С." закључио са оштећеном М. В. и у који је унела неистините податке да је оптужени Л.Д. власник стана, иако је знала да је исти стан у власништву М.В., те је на тај начин створила услове оптуженом Л.Д. да изврши продају наведених станова оштећеној М.В. за купопродајну цену од 33.000 евра, од које је оштећена уплатила износ од 20.000 евра, што у динарској противвредности износи 1.894.310,00 динара чиме је извршила кривично дело злоупотреба положаја одговорног лица у помагању из члана 234 став 3 у вези става 1 Кривичног законика, а у вези са чланом 35 Кривичног законика.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду, посл. бр. К.3/18 од 25.11.2020. године, потврђена пресудом Апелационог суда у Новом Саду, посл. бр. КЖ1 188/21 од 15.06.2021. године и пресудом Врховног касационог суда у Београду, посл. бр. К33 1025/21 од 30.09.2021. године)

Сентенцу саставила: Надежда Јовеш Грбић, виши судијски сарадник

9. ПРОДУЖЕНО КРИВИЧНО ДЕЛО ЗЛОУПОТРЕБА ПОЛОЖАЈА ОДГОВОРНОГ ЛИЦА

(чл. 234. ст. 3 у вези ст. 1 у вези чл. 61 КЗ)

Уколико се ради о ситуацији у којој је окривљени једним а не јединственим умишљајем обухватио своју противправну одлуку да свим радницима којима дугује зараде за одређени период, уопште не исплати зараде, не може се говорити о постојању продуженог кривичног дела из чл. 234 ст. 3 у вези ст. 1 КЗ

Из образложења:

Наиме, супротно оптужници ВЈТ којом се окривљени терети да је извршио продужено кривично дело злоупотреба положаја одговорног лица из чл.234 ст.3 у вези са чл.1 у вези са чл.61 КЗ, овај суд налази да се у радњама и свести окривљеног не стичу елементи продуженог кривичног дела, с обзиром да суд налази да је окривљени једним а не јединственим умишљајем обухватио своју противправну одлуку да свим радницима којима дугује зараде за период од 01.04.2004.године па надаље, уопште не исплати зараде. Суд не може да прихвати став тужиоца да је окривљени имао посебан умишљај да не исплати зараду оштећеном Б.Б, ошт. В.В., ошт. Г.Г., ошт. Д.Д. и тако даље (петнаесторица оштећених), и то за сваки појединачан износ доспеле месечне зараде, већ да је његов умишљај био усмерен на прибављање противправне имовинске користи у укупном износу за цео посматрани период. Ово произилази управо из утврђених чињеница да су радници исплаћени за сав онај период у ком им је Ђ.Ђ. непосредно предавао новац за зараде (јануар – март 2004.године) јер су последње исплате у готовини од ИМР-а Ђ.Ђ. извршене у априлу 2004.године, а ИМР у наредном периоду, почев од 04.05.2004.године готов новац на име зарада радницима исплаћује на руке управо само окривљеном. Од тада ниједан динар и ниједан евро није исплаћен радницима од стране окривљеног иако је за то примао уплате. Дакле, да је окривљени

имао појединачно опредељене умишљаје у односу на сваку појединачну месечну зараду сваког од радника, било би логично за претпоставити да се могло догодити да у односу на неког појединог радника ипак одлучи да исплати зараду, бар делимично. То се није догодило, чак ни у односу на ошт. С.С. који је једини, али годину дана касније и то сукцесивно, обештећен.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду, посл. бр. К 117/17 од 27.05.2020. године, потврђена пресудом Апелационог суда у Новом Саду, посл. бр. КЖ1 674/20 од 07.10.2020. године)

Сентенцу саставила: Ивана Јосифовић, судија Вишег суда у Новом Саду

10. КРИВИЧНО ДЕЛО НЕОВЛАШЋЕНО ДРЖАЊЕ ОПОЈНИХ ДРОГА (чл. 246а КЗ)

Сама количина дроге одузете од окривљеног, коју суд сматра мањом, као и околност да је иста била запакована у две кесе, не представља доказ да је дрога била набављена ради даље продаје.

Из образложења:

На основу утврђеног чињеничног стања, суд је нашао да се у радњама окривљеног стичу сва битна обележја кривичног дела неовлашћено држање опојних дрога из чл. 246а ст. 1 Кривичног законика, а да не постоје елементи кривичног дела неовлашћено стављање у промет опојних дрога из чл. 246 ст. 1 КЗ-а, које му је оптужницом стављено на терет, јер током поступка није изведен, ни предложен, ниједан доказ на околност да је окривљени опојну дрогу држао у намери да је даље продаје. Суд није прихватио правну квалификацију Вишег јавног тужилаштва, које тврди да се у радњама окривљеног стичу сви елементи кривичног дела неовлашћено стављање у промет опојних дрога из чл. 246 ст. 1 КЗ-а, а који став ВЈТ базира на чињеници количине пронађене марихуане - укупне нето тежине 96,42 грама, упаковане у два пакетића од пластичне кесе, чиме сматра да је неспорно доказано да је окривљени држао предметну опојну дрогу ради даље продаје. Сама количина, коју овај суд сматра мањом количином, те околност да је иста запакована у две кесе, саме по себи и у склопу осталих утврђених чињеница, не представљају доказ на околност намере продаје, већ евентуално врло слабе индиције. Начин паковања опојне дроге, који се односи на 2 пакетиће од пластичне кесе у којима налази опојна дрога марихуана, у одсуству других доказа, нису одлучне чињенице из којих би се извео закључак да је окривљени наведену дрогу набавио ради даље продаје. Наиме, код окривљеног нису пронађени предмети који би указивали на намеру продаје опојне дроге или чињеницу да је извршио продају дроге (вагице, новац), нити више телефона који би му евентуално служили за комуницирање са купцима, а што је иначе карактеристично за продавце наркотика, нити је током поступка од стране оптужбе предложен и саслушан ниједан купац који је купио дрогу управо од окривљеног или који би евентуално потврдио да се окривљени бави продајом наркотика. Због свега наведеног, суд је става да је окривљени опојну дрогу држао за своју личну употребу, што потврђује и налаз и мишљење вештака неуропсихијатра. Имајући у виду чл. 15 ст. 2 ЗКП-а, на основу ког је искључиви терет доказивања навода из оптужнице на тужилаштво, односно да је тужилац тај који је дужан да докаже све своје тврдње које износи у оптужби, суд је става да у току поступка није изведен, нити предложен ниједан доказ оптужбе, на основу ког би се извео закључак да је држање опојне дроге извршено ради даље продаје. У конкретном случају на основу изведених доказа није утврђено да је умишљај окривљеног био усмерен на продају дроге, а што је неопходно да би постојало кривично дело из чл. 246 ст. 1 КЗ-а.

(Пресуда Апелационог суда у Новом Саду, посл. бр. КЖ1 325/21 од 19.05.2021. године, којом је потврђена пресуда Вишег суда у Новом Саду, посл. бр. К 182/18 од 18.02.2021. године)

Издвојила из судске праксе Вишег суда у Новом Саду: Сања Ћетојевић

11. ПРАВНА ЗАБЛУДА КОД КРИВИЧНОГ ДЕЛА НЕДОЗВОЉЕНА ПРОИЗВОДЊА, ДРЖАЊЕ, НОШЕЊЕ И ПРОМЕТ ОРУЖЈА И ЕКСПЛОЗИВНИХ МАТЕРИЈА

(чл. 348. КЗ)

Код кривичног дела из чл. 348 КЗ посебну пажњу треба обратити на могућност примене института (отклоњиве или неотклоњиве) правне заблуде због насумичног временског важења и спорадичног доношења Наредби о легализацији оружја МУП-а, које искључују противправност кривичног дела недозвољена производња, држање, ношење и промет оружја и експлозивних материја из члана 348 КЗ.

Из образложења:

У односу на само кривично дело, суд је утврдио да је окривљени поступао са директним умишљајем, јер је био свестан свога дела и хтео је његово извршење, при чему је имао свест о забрањености дела, али је био у погрешном убеђењу да постоје околности које искључују противправност његовог дела.

Наиме, суд је размотрио наводе одбране којим се позива на постојање неотклоњиве индиректне правне заблуде у конкретном случају, и исте делимично уважио, јер сматра да окривљени јесте био у правној заблуди, али да је иста била отклоњиве природе. Тачни су наводи браниоца из завршне речи да је Министарство унутрашњих послова у 4 наврата (2003, 2016, 2017. и 2020. године) доносило Наредбе о легализацији оружја, у којима је произвољно одређивало периоде у којима се оружје било које категорије може предати МУП, без обавезе власника оружја да доказује порекло, и без страха од кривичног гоњења, јер је истим наредбама прописано да у наведеном року власник оружја неће одговарати за неовлашћено држање и ношење оружја. Дакле, у одређеним периодима је била искључена противправност кривичног дела из члана 348 КЗ за држаоце оружја који добровољно предају оружје надлежним органима.

Неспорно је да је окривљени био у убеђењу да наведена наредба МУП и даље на снази, јер је исти сам дошао у полицију и рекао да жели да преда оружје које му је остало из рата, јер је чуо од свог пријатеља, који је тако предао своје оружје и за држање истог није кривично гоњен, да се то може урадити, а што је неспорно према стању у списима и садржају кривичне пријаве и записника о увиђају. Окривљени је дакле несумњиво био убеђен да постоје околности - наредба полиције, које искључују противправност дела недозвољено држање оружја (што он зна да је иначе забрањено, како сам каже у својој одбрани), и које је прописано као кривично дело у члану 348 КЗ, односно окривљени је несумњиво био у правној заблуди поводом постојања околности које искључују противправност његовог дела.

Међутим, спорно је да ли је правна заблуда у којој је био окривљени, отклоњиве или неотклоњиве природе.

Одредбом члана 29 став 2 КЗ је прописано да је правна заблуда неотклоњива ако учинилац није био дужан и није могао да зна да је његово дело забрањено.

Ставом 3 истог члана је прописано да учиниоцу који није знао да је дело забрањено, али је то био дужан и могао да зна, казна се може ублажити.

Разматрајући критеријум прописан чланом 29 КЗ да ли је учинилац могао и био дужан да зна да је његово дело забрањено, суд је имао у виду више фактора. Пре свега,

суд је имао у виду наводе одбране, које у потпуности цени као тачне, да је окривљени особа старије животне доби, која има само основно образовање, да он не живи у Србији задњих неколико година, да не користи интернет, и да је уопштено, особа од које се може очекивати исподпросечна обавештеност и познавање правних прописа ове земље. Такође, с обзиром на произвољност интервала у ком МУП доноси наведене Наредбе о легализацији оружја, суд налази да није лак задатак за грађанина да благовремено буде упознат са чињеницом у којим временским периодима постоје околности које искључују противправност кривичног дела из чл. 348 КЗ.

Међутим, суд је ценио и изјаву окривљеног да је он знао да је држање оружја забрањено, те да је несумњиво морао постојати протек времена, од бар годину и по дана, између момента кад је његов пријатељ предао оружје и кад је он отишао у полицију да преда оружје (фебруар 2019), обзиром да је рок за добровољну предају оружја по последњој Нареди за легализацију оружја истекао 01.10.2017. године. Имајући у виду ове две чињенице, свест окривљеног да је држање оружја иначе забрањено, као и протек времена од бар 18 месеци од кад је његов пријатељ предао оружје, суд налази да је окривљени без већих потешкоћа могао, телефонским путем, да се распита у локалној ПУ или удружењу ветерана, или општинској канцеларији за бесплатну правну помоћ, или чак да затражи правни савет код адвоката, да ли се и даље може добровољно предати оружје, без страха од кривичног гоњења.

Иако окривљени ретко долази у Србију, његова одлука да 20 година након што је дошао у Србију са оружјем које је добио у рату, без икакве претходне провере или консултације са били ким, у нерадан дан - недељу (03.02.2019. године) оде у полицију и пријави оружје, указује да та одлука није донета уз промишљеност и пажњу која се може очекивати од просечног грађанина, чак ни оног са основним образовањем. Имајући у виду велико животно искуство окривљеног, које има особа његове животне доби, која је преживела два рата као учесник и као избеглица, и који је држављанин две државе, у којима успешно остварује своја права и обавезе (нпр, окривљени је сам које су нпр. његове обавезе за струју у Р. Хрватској и која је граница потрошње струје на коју мора да пази, затим да је оставрио социјалну помоћ у Р. Хрватској, као и да у Србију долази управо да измири порез и продужи регистрацију кола), за очекивати је било да окривљени на неки начин провери (временски застарелу) информацију добијену од свог пријатеља, да се може предати оружје, а да се за то не одговара.

Стога, по мишљењу овог суда окривљени је био дужан и могао да (са)зна да је његово дело забрањено, односно да тренутно није на снази Наредба о легализацији оружја.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду, посл. бр. К 98/19 од 23.03.2021. године, потврђена пресудом Апелационог суда у Новом Саду, посл. бр. КЖ1 423/21 од 09.06.2021. године,)

Сентенцу саставила: Надежда Јовеш Грбић, виши судијски сарадник

12. ПРЕТПОСТАВКЕ ЗА ПРЕМЕШТАЈ ОСУЂЕНОГ У РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ РАДИ ИЗВРШЕЊА СТРАНЕ КРИВИЧНЕ ПРЕСУДЕ

(чл. 68. Закона о међународној правној помоћи у кривичним стварима)

Поред претпоставки из чл. 7 Закона о међународној правној помоћи у кривичним стварима, за премештај осуђеног у Републику Србију ради извршења стране кривичне пресуде, потребно је да је испуњена и једна од претпоставки из чл. 68 Закона о међународној правној помоћи у кривичним стварима.

Из образложења:

Поред тога, одредбом члана 68 Закона о међународној правној помоћи у кривичним стварима, предвиђено је да се премештај осуђеног у Републику Србију ради

извршења стране кривичне пресуде може извршити ако су испуњене претпоставке предвиђене чланом 7. овог закона и једна од следећих претпоставки: да ће извршење кривичне санкције у Републици Србији побољшати изгледе за друштвену рехабилитацију осуђеног или да је осуђени сагласан са премештајем. С обзиром да осуђени очигледно није сагласан са премештајем, веће је имало у виду и да стање у списима предмета не указује на то да ће извршење кривичне санкције у Републици Србији побољшати изгледе за друштвену рехабилитацију осуђеног, с обзиром да исти нема развијене социјалне контакте у Републици Србији, нити контакте било које друге врсте, те узимајући у обзир и да је и сам осуђени изјавио да у Аустрији постоје бољи затворски услови и да не пристаје на извршење казне затвора у Републици Србији.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, посл. бр. КР 20/21 од 09.06.2021. године, којим је одбијена молба Савезног министарства за устав, реформе, дерегулацију и правду Републике Аустрије, за трансфер – премештај осуђеног К. А. из Републике Аустрије у Републику Србију)

Сентенцу саставио: Славиша Гаврић, виши судијски сарадник

13. КРИВИЧНО ДЕЛО ТЕШКО ДЕЛО ПРОТИВ БЕЗБЕДНОСТИ ЈАВНОГ САОБРАЋАЈА

(чл. 297. ст. 2 у вези чл. 289. ст. 1 Кривичног законика и чл. 77. ст. 3 Закона о безбедности саобраћаја на путевима)

Сви возачи на аутопуту су у обавези да у ноћним условима вожње возе под дугим светлима, и у ситуацији кад постоји долазећи саобраћај из супротног смера, осим у случајевима дефинисаним одредбом чл. 77 став 3 тачка 2-7 ЗОБС (ако омета возача испред, постојање магле, вожња у тунелу, постојање уличне расвете, ако је возило заустављено, ако омета управљача шинског возила или пловила).

Из образложења:

Наиме, одредбом чл. 7 став 1 тачка 5 ЗОБС, аутопут је дефинисан као пут са физички одвојеним коловозним тракама за саобраћај из супротних смерова, а одредбом члана 7 став 1 тачка 73 ЗОБС мимоилажење дефинисано као пролажење учесника у саобраћају поред другог учесника у саобраћају који долази из супротног смера, док су одредбама 51 и 52 ЗОБС дефинисане обавезе возача приликом вршења радње мимоилажења. Из ових одредби недвосмислено произлази да на аутопуту не може доћи до радње мимоилажења, јер је он по дефиницији пут који има физички одвојене коловозне траке за саобраћај из супротних смерова. Иако је пракса да већина возача махом користи кратка светла на аутопуту, што је констатовано и вештак, такво поступање је и даље противно одредби чл. 77 став 2 ЗОБС.

Тиме је окривљени, поступајући противно одредби чл. 77 ст. 2 Закона о безбедности саобраћаја на путевима, јер није имао упаљена дуга светла, крећући се недозвољеном брзином за аутопут од 140 км/х, што је противно чл. 44 ст.1 тач.1 Закона о безбедности саобраћаја на путевима, која није била прилагођена видљивости под обореним светлима у ноћним условима вожње, што је противно чл. 42 ст. 1 Закона о безбедности саобраћаја на путевима, услед чега је предњим десним делом возила којим је управљао налетео на задњи леви део теретног возила марке „Там“ регистарске ознаке ХХ 060- ХХ, којом приликом је сувозач у путничком возилу рег. броја ХХ 633 ХХ, сад пок. оштећена Ж. М. задобила тешке телесне повреде опасне по живот у виду раздерине десног чеоног предела главе, вишеструких раздерина десне стране лица, нагњечења предње стране грудног коша, нагњечења у пределу оба рамена, нагњечења у пределу предње стране оба колена, разорења мозга и прелома крова и базе лобање од којих је на лицу места преминула, а путник у теретном возилу марке „Там“ регистарске ознаке ХХ 060- ХХ оштећени Ж.П. задобио тешке телесне повреде у виду нагњечења

левог чеонотеменог предела главе, вишеструких огуљотина у пределу грудног коша и трбуха, огуљотина у пределу левог рамена, делимичног ишчашења левог доњевиличног зглоба и прелома пете кости доручја леве шаке, иако је био свестан да управљајући возилом на описани начин може изазвати саобраћајну несрећу пристао на исту, али је олако држао да смртна последица код другог лица неће наступити, при чему је био свестан да је његово дело забрањено, чиме је извршио кривично дело тешко дело против безбедности јавног саобраћаја из чл. 297 ст. 2 у вези чл. 289 ст. 1 Кривичног законика.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду, посл. бр. К 7/18 од 08.02.2021. године, потврђена пресудом Апелационог суда у Новом Саду, посл. бр. КЖ1 412/21 од 09.06.2021. године и пресудом Врховног касационог суда у Београду, посл. бр. К33 1021/21 од 28.09.2021. године)

Сентенцу саставила: Надежда Јовеш Грбић, виши судијски сарадник

14. КРИВИЧНО ДЕЛО ИЗ ЧЛ. 98 СТ. 2 У ВЕЗИ СТ. 1 ЗАКОНА О ТАЈНОСТИ ПОДАТАКА

(чл. 98. ст. 2 у вези ст. 1 Закона о тајности података)

Да би постојало кривично дело из чл. 98 ст. 2 у вези ст. 1 Закона о тајности података, мора постојати документ, односно податак са ознаком "строго поверљиво".

Из образложења:

Суд сматра да Више јавно тужилаштво није доказало постојање кривичног дела из става 1. оптужног предлога, чак штавише, да није доказало ни да је лице С.В. било под мером тајног надзора комуникације из чл. 166 ЗКП, што је такође битан елемент постојања кривичног дела које се окривљеној ставља на терет. Наиме, у предложеним доказима и достављеној документацији се не налази наредба судије за претходни поступак Вишег суда у **, број Кпп.пов.*/19, од 19.06.2019. године, за коју је у оптужном предлогу наведено да је предметном наредбом према С. В. одређено спровођење тајног надзора и снимање комуникација. Даље, суд није прихватио, из горе наведених разлога, документ на страни 30-32 регистратора, које је ВЈТ предложило као "транскрипт разговора", а других доказних предлога ВЈТ на околности постојања кривичног дела из тачке 1 оптужног предлога није било.

Суд је приметио да окривљена и сви сведоци узимају "здрово за готово" чињеницу да је С.В. под мером тајног надзора комуникације, али да се из исказа сведока М.М. и одбране окривљене са сигурношћу једино може утврдити да је постојао предлог за одређивање мере тајног надзора комуникације према С.В, јер једини документ који у исказима спомињу јесте "предлог за одређивање мере".

Међутим, да би постојало кривично дело из чл. 98 ст. 2 у вези ст. 1 Закона о тајности података, мора постојати документ, односно податак са ознаком "строго поверљиво", а писани документ са таквом ознаком, који је у оптужном предлогу под тачком 1 означен "наредба судије за претходни поступак Вишег суда у **, број Кпп.пов.*/19, од 19.06.2019. године" није достављен, нити предложен као доказ у току целог трајања овог кривичног поступка. Дакле, у спису не постоје писани докази који би потврдили да је С.В. био под мером тајног надзора комуникације, нити шта је приликом трајања те мере утврђено, ако је под истом био, нити да ли је против С.В. покренут кривични поступак као резултат те мере. Постоји уверење сведока С.В. и других сведока у поступку да је био под мером, али по његовом сопственом исказу он за ту меру није сазнао од окривљене, већ од неког полицијског службеника. Међутим, како није доказано постојање документа којим је одређена мера тајног надзора комуникације према С.В. из тачке 1 оптужног предлога (означен као наредба судије за

претходни поступак Вишег суда у **, број Кпп.пов.***/19, од 19.06.2019. године), не може постојати ни дело које се окривљеној ставља на терет. Осим тога, у току поступка није доказано, нити писаним доказима, нити исказима сведока, да је окривљена пренела С.В. да је против њега одређена наводна мера тајног надзора комуникације.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду, посл. бр. К 22/20 од 22.02.2021. године, потврђена пресудом Апелационог суда у Новом Саду, посл. бр. КЖ1 305/21 од 27.05.2021. године,)

Сентенцу саставила: Надежда Јовеш Грбић, виши судијски сарадник

КРИВИЧНО - ПРОЦЕСНО ПРАВО

15. НАЧЕЛО IN DUBIO PRO REO

(чл. 16. ст. 5. ЗКП)

Пресуду или решење које одговара пресуди, суд може засновати само на чињеницама у чију је извесност уверен. Сумњу у погледу чињеница од којих зависи вођење кривичног поступка, постојање обележја кривичног дела или примена неке друге одредбе кривичног закона, суд ће у пресуди или решењу које одговара пресуди, решити у корист окривљеног.

Из образложења:

Суд није могао да прихвати део исказа сведока Р.Б. и сведока Љ.А. у погледу навода да је сведок Р.Б. препознала окривљеног, јер су ове изјаве сведока супротне са писаном документацијом - записником о препознавању лица од 08.12.2017. године, коју је суд ценио и прихватио у целости, и на ком је на другој страни констатовано да је сведок препознала лице под редним бројем 1, уредно потписано управо на страни 2 од стране сведока Љ.А. и Р. Б, заменика ОЈТ и браниоца по службеној дужности, адвоката С. Г. Иако се генерални опис починиоца кривичног дела које је стављено окривљеном на терет тачком 2 оптужнице, поклапа са окривљеним, на самом записнику о препознавању лица, 12 дана након критичног догађаја, констатовано је да сигурност са којом је сведок препознала лице под редним бројем 1 износи 80%, а месец дана након самог догађаја, на саслушању пред ВЈТ сведок са потпуном сигурношћу идентификује лице под редним бројем 4. Иако суд не сумња у личну увереност оба сведока да је она извршила препознавање лица под редним бројем 4, овде другоокривљеног, суд сматра да њихово сећање у том погледу није поуздано, у светлу чињеница констатованих на записнику о препознавању лица, који наводе нижи степен сигурности иако је временски ближе критичном догађају, затим редни број 1 препознатог лица, који идентификује друго лице а не овде другоокривљеног, наведен баш на страни где су се ова два сведока потписала, те чињеницу да ПУ није поступила по захтеву суда за доставу снимака са сигурносних камера, које је прибавила од оштећеног д.о.о. "Микромаркет".

Овај суд, ценећи све изведене доказе појединачно и у међусобној вези, као логичку целину, није стекао уверење у извесност чињенице да је другоокривљени лице које је сведок Р.Б. препознала приликом вршења радње препознавања дана 08.12.2017. године, нити у извесност чињенице да је он починио кривично дело које му се тачком 2 оптужнице ставља на терет, те га је применом члана 16 став 5 ЗКП, ослободио кривичне одговорности за кривично дело наведено под тачком 2 оптужнице.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду, посл. бр. К 167/18 од 30.06.2021.године, потврђена пресудом Апелационог суда у Новом Саду, посл. бр. КЖ1 806/21 од 27.10.2021. године)

Сентенцу саставила: Надежда Јовеш Грбић, виши судијски сарадник

16. СНИМАК СА ВИДЕО-НАДЗОРНЕ КАМЕРЕ КАО ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(чл. 82. ЗКП)

Прегледање снимка са видео-надзорне камере од стране суда на главном претресу је доказ прибављен на законит начин.

Из образложења:

Супротно жалбеним наводима браниоца окривљеног, овај суд налази да је наведени видео-цд снимак прибављен на законит начин, с обзиром да се по налажењу другостепеног суда, претресање уређаја на основу наредбе суда односи на уређаје за које се сумња да садрже електронске доказе о извршеном кривичном делу, а не на уређаје који бележе податке о евентуалном извршиоцу кривичног дела, јер су програмирани да бележе све што се догађа на одређеном простору. Овде се ради о видео надзору којем је искључива сврха заштита људи и имовине и откривање евентуалних извршилаца кривичних дела, па је прегледање снимка са видео-надзорне камере у конкретном случају доказ прибављен на законит начин.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду, посл. бр. КЖ1 129/21 од 09.06.2021. године, којом је потврђена пресуда Основног суда у Новом Саду, посл. бр. К 1499/20 од 24.03.2021. године)

Сентенцу саставила: Биљана Делић, судија Вишег суда у Новом Саду

17. НЕЗАКОНИТИ ДОКАЗИ

(чл. 84. ЗКП)

Докази прикупљени по основу предузетих радњи полиције, а које имају обележје посебне доказне радње тајног праћења и снимања предвиђене у чл. 171 ЗКП-а, могу се сматрати законитим доказима само ако их је одредио судија за претходни поступак образложеном наредбом.

Из образложења:

На првом месту, искази ових сведока указују да су они као оперативци Групе за борбу против дрога ПУ Нови Сад у дужем трајању од више месеци, како они наводе, опсервирани окривљене А.А, Б.Б. и В.В. Радње које у исказима наводе да су предузимали у току трајања те опсервације у свему представљају обележја посебне доказне радње тајног праћења и снимања предвиђене у чл. 171 ЗКП-а. У тој одредби је прописано да ако су испуњени услови из члана 161. ст. 1. и 2. овог законика, на образложени предлог јавног тужиоца суд може одредити тајно праћење и снимање осумњиченог ради: 1) откривања контаката или комуникације осумњиченог на јавним местима и местима на којима је приступ ограничен или у просторијама, осим у стану; 2) утврђивања истоветности лица или лоцирања лица или ствари, с тим да места или просторије из става 1. тачке 1) овог члана, односно превозна средства других лица могу бити предмет тајног надзора и снимања само ако је вероватно да ће осумњичени ту бити присутан или да користи та превозна средства. Међутим, у чл. 172 ЗКП-а је прописано да посебну доказну радњу из члана 171. овог законика одређује судија за претходни поступак образложеном наредбом, која садржи податке о осумњиченом, законски назив кривичног дела, разлоге на којима се заснива сумња, означење просторија, места или превозног средства, овлашћење за улазак и постављање техничких уређаја за снимање, начин спровођења, обим и трајање посебне доказне радње. Даље је прописано да тајно праћење и снимање може трајати три месеца, а због неопходности даљег прикупљања доказа може се продужити највише за три месеца. Ако је реч о кривичним делима из члана 162. став 1. тачка 1) овог законика тајно праћење и снимање може се изузетно продужити још највише два пута у трајању од по три месеца. Спровођење праћења и снимања се прекида чим престану разлози за његову примену. У чл. 162 ст. 2 је предвиђено и кривично дело неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога (члан 246 ст. 1 до 4 Кривичног законика). Даље је у чл. 173 ЗКП-а прописано да се о спровођењу тајног праћења и снимања сачињавају дневни извештаји који се заједно са прикупљеним снимцима достављају судији за претходни поступак и јавном тужиоцу, на њихов захтев.

Дакле, имајући у виду садржину и циљ радњи које су ови сведоци као ОСЈ предузимали у односу на окривљене А.А, Б.Б. и В.В, суд је става да би се такве радње законито могле извршавати само и искључиво уз постојање образложене наредбе судије за претходни поступак, која у конкретном случају није издата, а у списима предмета нема трага о томе да је уопште од тада поступајућег заменика тужиоца и захтевано да исту затражи од суда нити је ВЈТ такав предлог ставио судији за претходни поступак. Из тог разлога, суд оцењује као основане приговоре бранилаца именованих окривљених да овакви докази не могу бити сматрани законитим доказима и да се на истима не може засновати судска одлука. Наиме, са ваљаним разлогом је ЗКП јасно ограничио и прописао услове за предузимање ових посебних доказних радњи, како из разлога заштите права лица у кривичном поступку, тако и у циљу заштите права свих лица на приватност изузев онда када постоје основи сумње да је неко лице учинило кривично дело из чл. 162 ЗКП, или изузетно ако постоје основи сумње да припрема неко од тих кривичних дела, уз додатни услов да се на други начин не могу прикупити докази за кривично гоњење или би њихово прикупљање било знатно отежано, а да ли су сви ти услови испуњени у сваком конкретном случају одлучује судија за претходни поступак када по предлогу јавног тужиоца издаје наредбу.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду, посл. бр. К 88/19 од 11.06.2020. године, потврђена пресудом Апелационог суда у Новом Саду, посл. бр. КЖ1 719/20 од 04.11.2020. године)

Сентенцу саставила: Ивана Јосифовић, судија Вишег суда у Новом Саду

18. ПРЕДМЕТ ВЕШТАЧЕЊА

(чл. 113. ЗКП)

Правна питања не могу бити предмет вештачења.

Из образложења:

Суд је ценио и у већем делу прихватио исказа вештака С. Н. дат на главном претресу, осим у делу исказа у ком је вештак навео да би упаљена дуга светла сметала возачима из супротног смера, јер је тај део исказа контрадикторан сам себи, с обзиром да је вештак навео да је заслепљивање дугим светлима, у ситуацији кад су возила у истој траци и крећу се у истом смеру, субјективно, те да њему лично не смета. Суд сматра да је идентично и питање да ли возачима у супротној траци сметају упаљена дуга светла, односно да је то исто субјективно питање, зависи од сваког индивидуалног возача, а и није од значаја за овај предмет, јер нечији субјективни осећај да му сметају светла, није разлог да се вози под обореним светлима, у ситуацији кад Закон (ЗОБС) изричито прописује вожњу под дугим светлима. Даље, суд није прихватио део исказа вештака дат на главном претресу дана 28.10.2019. године, у ком се вештак изјашњавао о одредби чл. 77 ст. 2 ЗОБС, у ком је навео да су возачи у обавези да искључе дуга светла на аутопуту код долазећег саобраћаја, јер се у конкретном случају ради о тумачењу правне одредбе, односно о правном питању, а које се у складу са чл. 113 ЗКП не може вештачити.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду, посл. бр. К 7/18 од 08.02.2021. године, која је потврђена пресудом Апелационог суда у Новом Саду, посл. бр. КЖ1 412/21 од 09.06.2021. године и пресудом Врховног касационог суда у Београду, посл. бр. К33 1021/21 од 28.09.2021. године)

Сентенцу саставила: Надежда Јовеш Грбић, виши судијски сарадник

19. ПОСЕБНИ СЛУЧАЈЕВИ ВЕШТАЧЕЊА - АНТРОПОЛОШКО ВЕШТАЧЕЊЕ

(чл. 113. ст. 1. ЗКП)

Упоређење лика окривљеног који је снимљен камером са видео надзора, може се утврдити једино на основу антрополошког вештачења.

Из образложења:

Наиме, првостепени суд није могао вршити упоређење фотографија са ликом окривљеног који је присутан на главном претресу, обзиром да суд нема стручна знања за наведено упоређење, нити суд може закључивати да је управо окривљени снимљен испред стоматолошке ординације, већ је ову чињеницу могао утврдити једино на основу компетентног вештачења које би утврдило идентитет овога лица, односно првостепени суд је био дужан да одреди антрополошко вештачење и на позудан начин утврди да ли је окривљени лице које је снимљено камером са видео надзора испред горе наведене стоматолошке ординације.

(Решење Вишег суда у Новом Саду посл. бр. КЖ1 95/21 од 30.07.2021. године, којим је укинута пресуда Основног суда у Новом Саду посл. бр. К 1688/18 од 28.01.2021. године)

Сентенцу саставио: Славиша Гаврић, виши судијски сарадник

20. ФОРМА И САДРЖАЈ ПРЕПИСА СНИМАКА КОМУНИКАЦИЈЕ, ТЗВ. ТРАНСКРИПАТА (чл. 170. ЗКП)

Извештај о тајном надзору комуникације и препис добијених снимака комуникације мора садржати обавезне елементе прописане одредбом чл. 170 ст. 1 и 4 ЗКП да би били прихваћени као веродостојан доказ у поступку.

Из образложења:

Суд је ценио писани доказ на страни 30-32 истражног списка, који је предложен као доказ од стране ВЈТ и наведен међу изведеним доказима као "транскрипт разговора између С.В. (069/***_****) и Д. В. (061/***_****), број комуникације 8***** од 25.06.2019. године" али исти није прихватио из разлога што исти не представља транскрипт ни по својој форми ни по садржини, односно транскрипт наведене комуникације број 8***** од 25.06.2019. године не постоји у спису. Наиме, документ на страни 30-32 истражног списка - регистратора, у ком регистратору су пописани и садржани сви докази приложени од стране Вишег јавног тужилаштва (предметни "транскрипт" се налази у делу означеном као "Докази 2", који се односе на доказе у вези кривичног дела из тачке 1 оптужног предлога) представља само (конфузно и нејасно) препричавање предметног разговора, наводно између С.В. и његове супруге, а који документ не садржи ознаку институције у којој је сачињен, не садржи ни датум, ни број предмета, ни број разговора, нити ознаку решења којим је наложена мера тајног надзора комуникације, као ни ознаку какав документ је у питању (транскрипт, службена белешка или слично), а по својој садржини представља препричавање разговора, а не транскрипт у виду управног говора, што иначе транскрипт разговора јесте - документ у ком се јасно види која особа је изговорила које речи, дословно преписано на основу аудио снимка, од речи до речи, редоследом којим су речи изговорене, уз јасно именовање особе која их је изговорила.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду, посл. бр. К 22/20 од 22.02.2021. године, потврђена пресудом Апелационог суда у Новом Саду посл. бр. КЖ1 305/21 од 27.05.2021. године)

Сентенцу саставила: Надежда Јовеш Грбић, виши судијски сарадник

21. МЕРА ЗАБРАНЕ ПРИЛАЖЕЊА, САСТАЈАЊА ИЛИ КОМУНИЦИРАЊА СА ОДРЕЂЕНИМ ЛИЦЕМ И ПОСЕЂИВАЊА ОДРЕЂЕНИХ МЕСТА У ПОСТУПКУ ПРЕМА МАЛОЛЕТНИЦИМА

(чл. 197. и 198. ЗКП)

Мера забране прилажења, састајања или комуницирања са одређеним лицем и посеђивања одређених места, уз испуњеност околности које закон прописује, може предложити у припремном поступку према малолетницима само јавни тужилац.

Из образложења:

Наиме, сходно применом чл. 198 ст. ЗКП, предлог за обезбеђивање присуства, у конкретном случају малолетног, и за несметано вођење кривичног поступка, у виду одређивања мере забране прилажења, састајања или комуницирања са одређеним лицем и посеђивања одређених места, уз испуњеност околности које закон прописује, може ставити, у предметној фази поступка-припремни поступак, само јавни тужилац, а након потврђивања оптужнице о наведеној мери одлучује и суд по службеној дужности. Права оштећеног у кривичном поступку су јасно прописана чл. 50 ЗКП-а, и у глави VIII ЗКП, која се односи на мере за обезбеђивање присуства окривљеног, односно у датој ситуацији малолетног, и за несметано вођење кривичног поступка, та права оштећеног се не проширују, јер оштећени, у датом поступку није странка. Једино је у предметној фази поступка јавни тужилац овлашћен да стави тај предлог у складу са ЗКП.

Насупрот наводима пуномоћника, чл. 198 ст. 2 ЗКП, не оставља никакав правни вакуум/празнину, нити судска пракса празнину на коју указује пуномоћник може да попуни на начин да ће оштећеном дати право које му не припада по закону, нити се право оштећеног прописано чл. 50 ст.1 т. 2 ЗКП-а које се односи на указивање чињеница и предлагање доказа које су од важности за предмет доказивања, може изједначити са предметним предлогом, јер се ради о две различите процесне ситуације.

Дакле, ако меру није предложио тужилац, а поступак се води за кривично дело које се гони по службеној дужности, пре доношења одлуке затражиће се мишљење јавног тужиоца. Овде се мисли на процесне ситуације када меру предложи окривљени, односно малолетни и његов бранилац, као процесну алтернативу притвору, односно када о мери одлучује суд по службеној дужности.

На крају, веће указује да када веће одлучује по жалби која је изјављена на решење, имајући у виду чл. 468 ЗКП-а не постоји законска могућност сходне примене одредбе чл. 449 ЗКП-а, односно одржавања претреса пред другостепеним већем, на које се позива пуномоћник.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, посл. бр. Квм 25/21 од 02.04.2021. године, којим је одбијена жалба пуномоћника оштећеног, изјављена против решења Вишег суда у Новом Саду, посл. бр. Ким 66/20 од 19.03.2021. године)

Сентенцу саставила: Наташа Николић, судија Вишег суда у Новом Саду

22. НОВЕ ЧИЊЕНИЦЕ И ПРЕТЊА КАО ОСОБИТА ОКОЛНОСТ КОД ОДРЕЂИВАЊА ПРИТВОРА

(чл. 211. ст. 1 т. 3 ЗКП)

Чињенице које су биле познате тужиоцу у моменту предлагања притвора, а на које није указивано, не могу представљати нове чињенице на основу којих би притвор према малолетном или окривљеном био поново одређен након укидања притвора, нити претња, која није обухваћена чињеничним описом кривичног дела може представљати особиту околност да ће малолетник или окривљени учинити кривично дело којим прети.

Из образложења:

У поднетом предлогу за одређивање притвора од дана 26.08.2021. године, ВЈТ у Новом Саду понавља законски основ за одређивање притвора прописан чл. 211 ст. 1 т. 3

ЗКП-а, наводећи кумулативно, да постоје особите околности да ће млт. у кратком временском периоду довршити покушано кривично дело и учинити кривично дело којим прети, позивајући се на нове чињенице које ВЈТ нису биле познате приликом предлагања притвора дана 31.07.2021. године. Са посебном пажњом веће је ценило наводе ВЈТ да су се појавиле нове чињенице и да исте ВЈТ нису биле раније познате.

На првом месту, тужилаштво у жалби наводи да суд приликом доношења побијаног решења није довољно ценио чињеницу да је млт. претио оштећеном дан пре критичног догађаја да ће неког избости и да је наведено потврђено исказима сведока. С наведеним у вези, веће указује да било каква претња од стране млт. према било коме, па ни према сведоку оштећеном, није обухваћена чињеничним описом предметног кривичног дела за које је млт. основано сумњив. Тужилаштво се тако позива на чињенице које нису предмет актуелног поступка у делу његовог објективног идентитета (где малолетног Х.Ш. не терети за било какве претње) и тако мимо законских одредби проширује чињеничне наводе, а да млт. није пружена прилика да се на исто у својој одбрани изјасни. Сходно наведеном, не може ни да се позива на претњу када предлаже разлог за одређивање притвора на основу чл. 211 ст. 1 т. 3 ЗКП-а, односно да постоји основана бојазан да ће у кратком временском периоду млт. учинити кривично дело којим прети, када тужилаштво млт. ставља на терет да је основано сумњив да је покушао да лиши живота сведока оштећеног тако што му је задао ударац оштицом ножа у предео десне стране грудног коша и да је сведок оштећени тада задобио лаку телесну повреду, те је на описани начин тужилаштво контадикторно само себи. Исказе сведока оштећеног, као и других сведока, у делу у којем се наводе чињенице које су претходиле предметном догађају ће евентуално, уколико и у мери коју сматра потребном, ценити судеће веће након спроведеног доказног поступка.

Надаље се у жалби тужилаштво позива на Извештај ЦСР Града Новог Сада од 24.08.2021. године и парцијално наводи само делове истог у којем се описује понашање млт. и неке, углавном негативне, околности које се тичу његове личности, те се пренебрегава чињеница да је наведени Извештај достављен и на друге околности и то: његовог узраста, чињеница потребних за оцену његове зрелости, средину у којој и прилике под којима малолетник живи, као и да се у Извештају наводи да је млт. изразио кајање и да је забринут за безбедност своје породице и да се плаши освете. Надаље се у жалби тужилаштво позива на Извештај ЦСР Града Новог Сада од дана 24.08.2021. године и парцијално наводи само делове истог у којем се описује понашање млт. и неке, углавном негативне, околности које се тичу његове личности, те се пренебрегава чињеница да је наведени Извештај достављен и на друге околности и то; његовог узраста, чињеница потребних за оцену његове зрелости, средину у којој и прилике под којима малолетник живи, као и да се у Извештају наводи да је млт. изразио кајање и да је забринут за безбедност своје породице и да се плаши освете. Међутим, све што је садржано у Извештају ЦСР Града Новог Сада биће од значаја евентуално уколико се након спроведеног доказног поступка утврди кривица млт. Х.Ш. за кривично дело за које је основано сумњив и то приликом доношења одлуке већа о кривичној санкцији у чију сврху је Извештај и достављен, а не за доношење одлуке о притвору, јер је за сада према млт. валидна презумпција невиности. Чак када би се при другачијем мишљењу наведени Извештај у процесном смислу код одређивања притвора прихватио као релевантан, он свакако при датом стању ствари, сам по себи не би био довољан да се према млт. одреди притвор, јер разлози за одређивање притвора и према Уставном суду Р. Србије и Европском суду за људска права морају бити релевантни и довољни, дакле кумулативни.

И на крају се тужилаштво у жалби позива на поступак који се према млт. води због кривичног дела из чл. 138 ст.1 КЗ-а. У наведеном правцу веће је извршило увид у

спис овога суда посл. бр. КИМ-183/21 те је утврдило да је исти формиран дана 23.08.2021. године поводом захтева за покретање припремног поступка ВЈТ у Новом Саду посл. бр. КТМ-145/21 од 19.08.2021. године према млт. Х.Ш. због основане сумње да је извршио кривично дело угрожавање сигурности из чл. 138 ст.1 КЗ-а дана 01.05.2021. године, а по кривичној пријави ПУ Нови Сад, Група за сузбијање малолетничке деликвенције и насиља у породици КУ број 2755/21 од 10.05.2021. године. Након тога, веће је извршило провере у писарници ВЈТ у Новом Сада када је утврђено да су наведену кривичну пријаву исти запримили дана 02.06.2021. године и да је истог дана предмет у ВЈТ добио посл. бр. КТМ-145/21. Имајући наведено у виду, чињеница да је према млт. Х. Ш. поднета кривична пријава због кривичног дела угрожавање сигурности из чл. 138 ст, КЗ-а, за тужилаштво не може бити нова чињеница, јер је тужилаштво за исту знало, с обзиром да је кривичну пријаву према млт. за наведено кривично дело примило готово непуна два месеца пре него што је дана 31.07.2021. године ставило предлог за одређивање притвора према млт. Шта више, предмет је у тужилаштву добио број и заведен је под посл. бр. КТМ-145/21, под којим се и даље води. С позивом на наводне нове чињенице које то фактички нису, не може се прихватити предлог тужилаштва за одређивање притвора да постоји основана бојазан да ће млт. у кратком временском периоду довршити покушано кривично дело, јер је наведени законски основ већ предлаган и одбијен. Следом свега изнетог, по мишљењу овог већа тужилаштво у поднетој жалби није дало суду конкретне и довољно јаке разлоге због којих би овај суд донео другачије решење у односу на првостепену одлуку, јер чињенице наведене у жалби на које тужилаштво указује делом нису законите чињенице, нису меродавне у овој фази поступка и нису нове чињенице, а разлози за притвор који се према млт. изузетно одређује, морају бити најјачег могућег интензитета када се о њему одлучује, што у конкретној ситуацији више није случај.

Сем тога, веће налази за сходно да посебно укаже да тужилаштво поновни предлог за одређивање притвора према млт. по раније предлаганом и правноснажно одбијеном законском основу (на које ВЈТ није изјављивало жалбу) са позивањем на наводне нове чињенице, ставља два дана након што је притвор млт. укинут и исти пуштен на слободу. С тим у вези суд указује на стандарде Европског суда за људска права који захтева извесност окривљеног, а тим пре млт. у погледу његових права, и да је приликом лишавања слободе важно осигурати остварење начела правне сигурности, што је било пресудно приликом доношења предметне одлуке већа, јер се млт. не може држати у неизвесности да према њему може бити одређен притвор с позивом на чињенице које су тужилаштву биле познате од раније, млт. нису предочене. С друге стране, предмет разматрања могла је бити основаност тих чињеница, да се на исте благовремено указало, али не и у датој процесној ситуацији када би другачија одлука већа била на штету млт. и супротна разлозима правичности.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, посл. бр. КВМ 71/21 од 02.09.2021. године, којим је одбијена жалба ВЈТ у Новом Саду, изјављена против решења Вишег суда у Новом Саду посл. бр. КИМ 160/21 од 27.08.2021. године)

Сентенцу саставила: Наташа Николић, судија Вишег суда у Новом Саду

23. ДИСЦИПЛИНСКИ ПРЕСТУПИ ПРИТВОРЕНИКА

(чл. 221. ЗКП)

За дисциплинске преступе које учини док је у притвору, притвореник не може бити кажњен пре него што буде обавештен о дисциплинском преступу који му се ставља на терет, односно пре него што му се достави дисциплинска пријава, пре него што му је пружена прилика да изнесе своју одбрану, а то може да учини

једино у дисциплинском поступку пред судом и пре него што суд свестрано испита случај.

Из образложења:

Поступајући по предметној пријави, по налажењу овог већа, суд је правилно спровео дисциплински поступак, у току којег је притвореник обавештен о дисциплинском преступу који му се ставља на терет, те је изнео своју одбрану у присуству браниоца. У правилно спроведеном дисциплинском поступку, суд је свестрано испитао случај, при чему је правилно ценио одбрану притвореника како посебно тако и заједно са осталим изведеним доказима: службеном белешком командира Д. П, писаним изјавама притвореника који су учествовали у предметном догађају Р. Б. и Ш. М, као и притвореника К. Д. и Ђ. М. те лекарским извештајима о здравственом стању притвореника са фотодокументацијом повреда. На основу овако изведених доказа, суд је и по ставу овог већа правилно нашао да су наводи дисциплинске пријаве против Ш. М. основани, због чега му је на основу чл. 221 ЗКП изречена дисциплинска казна ограничења посета у трајању од три недеље.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, посл. бр. КВ 274/21 од 22.03.2021. године, којим је одбијена жалба браниоца окривљеног, изјављена против решења Вишег суда у Новом Саду, посл. бр. К 10/21 од 15.03.2021. године)

Сентенцу саставила: Наташа Николић, судија Вишег суда у Новом Саду

24. ПРИВРЕМЕНЕ МЕРЕ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

(чл. 257. ЗКП)

На предлог овлашћених лица (чл. 253 ЗКП) могу се у кривичном поступку по одредбама закона који уређује поступак извршења и обезбеђења одредити привремене мере обезбеђења имовинскоправног захтева насталог услед извршења кривичног дела или противправног дела које је у закону одређено као кривично дело.

Из образложења :

Да би се уопште могао поднети, а затим и размотрити предлог за одређивање привремене мере у кривичном поступку, у циљу обезбеђења новчаног потраживања, неопходно је да лице које такав предлог поставља, односно тражи одређивање привремене мере буде лице за то овлашћено, тачније да је реч о лицу које учествује у кривичном поступку и у истом има одређено процесно својство, у конкретном случају да има статус оштећеног односно законског заступника пок. оштећеног.

Како отац пок. оштећеног, у чије је име поднет предлог, према стању у списима нема никакво процесно својство у поступку, односно његово процесно својство ни на који начин није утврђено у поступку, осим навода пуномоћника, који је сам на главном претресу означио као оштећено лице рођеног брата покојног оштећеног, који је у овом поступку и поставио имовинскоправни захтев, то ово веће налази да у конкретном случају поднети предлог треба одбити као неоснован.

(Решење Апелационог суда у Новом Саду, посл. бр. КЖ2 775/21 од 01.06.2021. године, којим је потврђено решење Вишег суда у Новом Саду, посл. бр. КВ 465/21 од 18.05.2021. године)

Сентенцу саставила: Милана Гргић, виши судијски сарадник

25. ПРЕКВАЛИФИКАЦИЈА КРИВИЧНОГ ДЕЛА

(чл. 420. ЗКП)

Суд није везан за предлоге јавног тужиоца и може извршити правну преквалификацију кривичног дела, не повређујући при том објективни идентитет оптужног акта.

Из образложења:

Тешка телесна повреда у конкретном случају услед које је наступила смрт оштећеног није имала карактер обичне тешке телесне повреде из члана 121. став 1. Кривичног законика, већ несумњиво тешке телесне повреде опасне по живот, описане у ставу 2. истог члана, услед чега је суд квалификацију кривичног дела тешка телесна повреда из члана 121. став 3. извршио у вези са ставом 2. Кривичног законика. Полазећи од свега наведеног, чињенични опис у изреци ове пресуде је уподобљен са утврђеним чињеничним стањем на главном претресу пред овим судом, изостављајући при том навођење повреда на страни оштећеног које нису за директну последицу имале смрт, дакле које нису у узрочно-последичној вези са смрћу оштећеног, између осталих и убод оштрицом ножа у левом слабинском делу оштећеног за који је дакле утврђено да је у питању плитка рана која није констатована у обдукционом записнику у оквиру навода повреда које је оштећени критичног приликом задобио, већ је то учињено тек у даљем току поступка у комбинованом вештачењу вештака трасолога и вештака судске медицине, која чињеница по даљем наводу вештака говори у прилог да се ради о плиткој рани чија дубина није била већа од 2 цм, да се у пројекцији канала ове убодне ране на путу не налазе витални органи, те је следом наведеној суд извршио преквалификацију дела које се окривљеном ставља на терет, не повређујући при том објективни идентитет оптужног акта.

(Пресуда Апелационог суда у Новом Саду, посл. бр. КЖ1 598/21 од 22.09.2021. године, којом је делимично преиначена пресуда Вишег суда у Новом Саду, посл. бр. К 17/21 од 11.05.2021. године.)

Издвојила из судске праксе Вишег суда у Новом Саду: Сања Ћетојевић

26. ЗАХТЕВ ЗА ЗАШТИТУ ЗАКОНИТОСТИ И РЕШЕЊЕ КОЈИМ ЈЕ ОДЛУЧЕНО О ТРОШКОВИМА КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА БРАНИОЦА ПО СЛУЖБЕНОЈ ДУЖНОСТИ (чл. 487. ст. 1 т. 2 ЗКП)

Захтев за заштиту законитости, као ванредни правни лек установљен је искључиво у циљу заштите права и интереса окривљеног.

Из образложења:

Одредбом члана 71 тачка 5 ЗКП прописано је да бранилац има право да у корист окривљеног предузима све радње које може предузети окривљени. Адвокат М. М. постављена је као бранилац по службеној дужности у припремном поступку који се водио према малолетном П. С. решењем Вишег суда у Новом Саду Ким 202/20 од 01.12.2020. године, која је решењем истог суда од 03.12.2020. године разрешена дужности одбране малолетног, јер је законски заступник малолетног П. С. ангажовао браниоца адвоката Ј. В. за заступање и одбрану малолетног П. С.

У конкретном случају, побијаним решењима одлучено је о трошковима кривичног поступка које је као бранилац по службеној дужности адвокат М. М. имала у току припремног поступка, а који трошкови се исплаћују из буџетских средстава суда, па по налажењу Врховног касационог суда захтев за заштиту законитости овај бранилац поднела у своје име и за свој рачун. Захтев за заштиту законитости, као ванредни правни лек установљен је искључиво у циљу заштите права и интереса окривљеног, па како је бранилац по службеној дужности малолетног П. С. захтев за заштиту законитости поднела у своје име и за свој рачун, Врховни касациони суд је поднети захтев одбацио као недозвољен.

(Решење Врховног касационог суда у Београду, посл. бр. КЗЗ 683/21 од 24.06.2021. године, којим је одбачен као недозвољен захтев за заштиту законитости против решења Вишег суда у Новом Саду, посл. бр. КВМ 28/21 од 05.05.2021. године)

Сентенцу саставила: Наташа Николић, судија Вишег суда у Новом Саду

27. ОВЛАШЋЕНИ ТУЖИЛАЦ ЗА ПРОТИВПРАВНА ДЕЛА КОЈА СУ У ЗАКОНУ ОДРЕЂЕНА КАО КРИВИЧНА ДЕЛА (чл. 522. ст. 1 ЗКП)

У случају када се утврди да је окривљени учинио противправно дело које је у закону одређено као кривично дело у стању неурачунљивости, овлашћење јавног тужиоца је да покрене поступак за изрицање мере безбедности обавезног психијатријског лечења за сва кривична дела прописана Кривичним закоником, па тако и за кривична дела за које је прописано да се гоне по приватној тужби.

Из образложења:

Из списка предмета произлази да је након одржаног претреса пред другостепеним судом, а пре завршних речи, представник ВЈТ-а изменио предлог за изрицање мере безбедности обавезног психијатријског лечења и чувања у здравственој установи, у погледу чињеничног описа противправног дела и правне оцене противправног дела, па је окривљеном ставио на терет противправно дело одређено у закону као кривично дело уништење и оштећење туђе ствари из чл. 212 ст. 2 у вези ст. 1 КЗ, које се гони по приватној тужби ако је оштећена ствар у приватној имовини, па није учињена битна повреда одредба кривичног поступка из чл. 438 ст. 1 т. 7 ЗКП, у погледу постојања оптужбе овлашћеног тужиоца.

(Пресуда Врховног касационог суда у Београду, посл. бр. КЗЗ 1081/21 од 07.10.2021. године, којим је одбијен као неоснован захтев за заштиту законитости поднет против правноснажног решења Вишег суда у Новом Саду, посл. бр. КЖ1 231/20 од 11.06.2021. године)

Сентенцу саставила: Биљана Делић, судија Вишег суда у Новом Саду

28. ИЗРИЦАЊЕ МЕРЕ БЕЗБЕДНОСТИ ОДУЗИМАЊЕ ПРЕДМЕТА КАДА КРИВИЧНИ ПОСТУПАК НИЈЕ ПОКРЕНУТ (чл. 535. ст. 1 ЗКП)

Мера безбедности одузимање предмета не може се изрећи ако кривични поступак није покренут и спроведен у складу са Законом о кривичном поступку.

Из образложења:

Правилно је и према налажењу овог суда, првостепени суд, имајући у виду чл. 535. ст. 1 ЗКП, којим је прописано да ће се предмети чије је одузимање по кривичном закону неопходно ради заштите интереса опште безбедности или разлога морала, одузети и када се кривични поступак не заврши пресудом којом се оптужени оглашава кривим или решењем о изрицању мере безбедности обавезног психијатријског лечења, оценио да је у смислу наведеног члана потребно да је против неког лица покренут кривични поступак. Имајући у виду да је млт. П. Г. у потпуности испунио васпитни налог из чл. 7 ст. 1 т. 3 ЗМ, а решењем ВЈТ у Новом Саду КТМ 99/19 од 03.10.2019. године, према малолетном је одбачена кривична пријава, неспорно је да према млт. П. Г. није покренут кривични поступак.

Надаље, правилно првостепени суд налази да на основу чл. 12 ЗКП кривичну санкцију учиниоцу кривичног дела може изрећи само надлежни суд у кривичном поступку који је покренут и спроведен у складу са ЗКП, а да је чл. 4 ст. 1 КЗ прописано да у кривичне санкције спадају и мере безбедности, а посебно да према малолетном како је то претходно наведено, није ни био покренут кривични поступак, из чега

правилно произилази да је првостепени суд правилно одбио предметни захтев Вишег јавног тужилаштва у Новом Саду као неоснован.

(Решење Апелационог суда у Новом Саду, посл. бр. КЖМ2 35/21 од 11.05.2021. године, којим је одбијена жалба ВЈТ у Новом Саду, изјављена против решења Вишег суда у Новом Саду, посл. бр. КРМ 3/21 од 09.03.2021. године)

Сентенцу саставила: Наташа Николић, судија Вишег суда у Новом Саду

ПРИКАЗИ

ГРАЂАНСКО ПРАВО

Љуба Слијепчевић
Правосудна академија, Нови Сад

**ИЗДРЖАВАЊЕ ВАНБРАЧНИХ ПАРТНЕРА
крз домаће законодавство и Хашки Протокол о меродавном праву за обавезе
издржавања из 2007. године**

Законско издржавање - појам и обележја

Издржавање (алиментација, лат. *alere* - хранити) састоји се у редовном обезбеђивању средстава за задовољење основних животних, културно-образовних и других потреба издржаваног лица. С обзиром на то шта представља основ издржавања, разликују се издржавање на основу правног посла нпр. уговор о доживотном издржавању, тестамент) и тзв. законско издржавање, издржавање између одређених лица међу којима постоји одређени однос: брак, ванбрачна заједница или сродство, која обавеза произлази из самог закона.

Имајући у виду циљ издржавања, код законског издржавања обавеза чланова породице да дају издржавање установљана је самим законом, а прописи којима је ово издржавање установљено и регулисано императивне су природе. Члан 8. Породичног закона наводи у ставу 1. да је издржавање право и дужност чланова породице одређених овим законом, а у ставу 2. да одрицање од права на издржавање нема правног дејства.

Прописи о законском издржавању садржани су у Породичном закону¹.

Анализа прописа Породичног закона показује да је законско издржавање институт породичног права који се заснива на начелу породичне солидарности.

Законско издржавање је облигација између законом одређених поверилаца и законом одређених дужника. Право на законско издржавање јесте лично имовинско право – дужници и повериоци обавезе издржавања су лица међу којима постоји одређена лична веза настала рођењем, заједницом живота или браком. Сагласно томе, смрт једне од страна доводи до гашења облигационоправног односа, а права и дужности не прелазе на наследнике.

Титулар права на издржавање не може се одрећи свог права. Одредбом из чл. 8. ст. 2. Породичног закона изричито је прописано да одрицање од права на издржавање нема правног дејства. Поверилац издржавања и дужник издржавања не могу се споразумети о самом праву, већ споразумно могу одредити једино висину и начин давања издржавања. Обавеза издржавања је регулисана Породичним законом и Законом о облигационим односима РС². У нашем праву важи правило да се издржавање даје у новцу осим ако су се поверилац и дужник споразумели другачије (члан 161 Породичног закона). Имајући у виду да обавеза издржавања, уопште, може настати на различите начине (нпр: уговором о доживотном издржавању) значајно је указати да издржавање на основу закона предстаља једно од централних питања у вези са породичним односима. Законско издржавање везује се за чињеницу сродства, брачне или ванбрачне заједнице. Законска алиментација уређена је императивним нормама и није допуштено одрицање од права на издржавање. Право на издржавање не застарева, што је прописано Законом о облигационим односима. Међутим, доспеле неисплаћене рате - оброци издржавања застаревају у року од три године, као и сва повремена давања. Рок

¹ ПОРОДИЧНИ ЗАКОН ("Сл. гласник РС", бр. 18/2005, 72/2011 - др. закон и 6/2015)

² ЗАКОН О ОБЛИГАЦИОНИМ ОДНОСИМА

("Сл. лист СФРЈ", бр. 29/78, 39/85, 45/89 - одлука УСЈ и 57/89, "Сл. лист СРЈ", бр. 31/93, "Сл. лист СЦГ", бр. 1/2003 - Уставна повеља и "Сл. гласник РС", бр. 18/2020)

застарелости почиње да тече првог дана доспелости сваког појединог давања, али је ЗОО прописано да застарелост не тече између брачних супружника и родитеља и деце док траје родитељско право чл. 381. ЗОО.

У алиментационим парницама, као и у свим другим парницама из породично правних односа јавност је искључена по самом закону - чл. 206. Породичног закона и податци из судских списа спадају у службену тајну.

Према одредби садржаној у чл. 280. Породичног закона поступак у алиментационим споровима је хитан. Прво рочиште заказује се тако да се одржи у року од осам дана од дана када је тужба примљена у суду. Другостепени суд дужан је да донесе одлуку у року од 15 дана од дана када му је достављена жалба.

Поступак у парницама за издржавање

Парнице за издржавање тзв. алиментационе парнице регулисане су одредбама чл. 277-282. Породичног закона и то су парнице у којима се одлучује о праву на издржавање, парнице које се воде ради измене одлуке о издржавању, као и парнице у којима се одлучује о продужењу и о престанку права на издржавање.

У овом поступку примењују се заједничка процесна правила из чл. 204-208. Породичног закона која важе за све поступке у вези са породичним односима. У поступку у вези са породичним односима тужба се не доставља туженом на одговор. Поступак ће суд по правилу, спровести на највише два рочишта. Прво рочиште заказује се тако да се одржи у року од 15 дана од дана када су тужба или предлог примљени у суду, другостепени суд дужан је да донесе одлуку у року од 30 дана од дана када му је достављена жалба.

Поред тога, сходно се примењују и правила општег парничног поступка садржана у Закону о парничном поступку.

Парнице за издржавање - алиментационе парнице јесу парнице у којима се одлучује о праву на издржавање, парнице које се воде ради измене одлуке о издржавању, као и парнице у којима се одлучује о продужењу и о престанку права на издржавање.

Поступак у парницама за издржавање - алиментациони поступак има карактер посебног поступка у породичноправним стварима и регулисан је одредбама чл. 277-282. Породичног закона. Поред тога, сходно се примењују и правила општег парничног поступка чл. 202. ПЗ, садржана у Закону о парничном поступку.

У складу са одредбом члана 194. Закона о парничном поступку ревизија је увек дозвољена у парницама о праву на издржавање или о праву на укидање издржавања.

У погледу месне надлежности у алиментационим парницама, примењују се правила о месној надлежности судова садржана у ЗПП³ (чл. 277. ПЗ). Према чл. 39. ЗПП, за поступање у алиментационим парницама месно је надлежан суд на чијем подручју тужени има пребивалиште. Ако је тужилац лице које тражи издржавање, поред суда опште месне надлежности, надлежан је и суд на чијем подручју тужилац има пребивалиште, односно боравиште (чл. 43. ЗПП). У алиментационим парницама са страним елементом важе помоћна правила о месној надлежности. Наиме, ако је у таквој парници надлежан домаћи суд зато што тужилац има пребивалиште у Републици Србији, у том случају месно је надлежан је суд на чијем подручју тужилац има пребивалиште, а ако надлежност домаћег суда постоји зато што тужени има имовину у Републици Србији из које може да се наплати издржавање, месно је надлежан суд на чијем се подручју налази та имовина.

---

³ ЗАКОН О ПАРНИЧНОМ ПОСТУПКУ ("Сл. гласник РС", бр. 72/2011, 49/2013 - одлука УС, 74/2013 - одлука УС, 55/2014, 87/2018 и 18/2020)

Изддржавање ванбрачног партнера

Ванбрачно партнерство или ванбрачна заједница је трајнија заједница живота жене и мушкарца, између којих нема брачних сметњи -на пример да лице које је у ванбрачној заједници није истовремено и у браку са другим лицем или да су лица у ванбрачној заједници блиски крвни сродници и сл. Ванбрачна заједница која испуњава законске услове у погледу свог постојања, трајања и одсуства брачних сметњи, производи на плану породичног права правне последице које се тичу права на усвајање детета, на утврђивање очинства детета зачетог уз биомедицинску помоћ, на издржавање и на заједничку имовину ванбрачних партнера. Тужба за издржавање ванбрачног партнера може се поднети у року од годину дана од дана престанка заједнице живота ванбрачних партнера, односно од дана када је учињено последње фактичко давање на име издржавања чл. 279. ст 5. ПЗ.

Устав и Породични закон изједначавају брачну и ванбрачну заједницу. Важећи Устав Републике Србије из 2006. год⁴. у члану 62. став 5. каже да се ванбрачна заједница изједначава са браком, у складу са законом. Породични закон којим се поред осталих питања првенствено уређују брак и односи у браку, као и у ванбрачној заједници, у члану 4. каже да је ванбрачна заједница трајнија заједница живота жене и мушкарца, између којих нема брачних сметњи (ванбрачни партнери), а да ванбрачни партнери имају права и дужности супружника под условима одређеним овим законом. У свим осталим питањима која закон решава, брачна и ванбрачна заједница су изједначене, рецимо код усвајања, издржавања, имовине,издржавања, итд. Када је реч о ванбрачним партнерима, они имају право на издржавање током трајања ванбрачне заједнице, тако и по њеном престанку. Док ванбрачна заједница траје обавеза узајамног издржавања се извршава спонтано. Она је саставни елемент заједнице живота. У овом погледу ситуација је иста као у браку.

Изддржавање ванбрачног партнера регулисано је на сличан начин као и издржавање по престанку брака .Породични закон чл. 279. дозвољава да се конституише издржавање између ванбрачних партнера .

Према одредбама ПЗ, право на издржавање припада супружнику који нема довољно средстава за издржавање, а неспособан је за рад или је незапослен.

Први услов је објективне природе - да супружник, поверилац издржавања, нема довољно средстава за издржавање.

Поверилац, дакле, може имати извесне приходе, али они нису довољни за задовољење егзистенцијалних потреба. У пракси се узима да је овај услов испуњен и када је супружник власник стана јер, ако је то стан у којем живи, од њега не очекује да стан прода како би задовољио егзистенцијалне потребе. Суд у сваком појединачном случају цени да ли поверилац издржавања нема довољно средстава за издржавање.

Други услов који треба да буде испуњен да би имао право на издржавање јесте да је неспособан за рад, а ако је способан за рад, да је незапослен. Неспособност за рад може бити последица урођене или стечене болести, старости, инвалидитета и сл, и то трајна или привремена. Уколико се ради о привременој неспособности за рад, издржавање се може досудити само за одређено време, у оквиру законског максимума трајања издржавања.

Судови стоје на становишту да супружник који захтева издржавање има обавезу да учини све што је у његовој моћи да оствари изворе прихода за своју егзистенцију.

Правни стандард “очигледна неправда”, који је употребљен приликом формулисања одредбе, у пракси се попуњава различитом садржином, а не постојање било каквих

---

⁴ УСТАВ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ("Сл. гласник РС", бр. 98/2006)

смерница којима би се суд руководио, представља потенцијалну опасност за неуједначену примену закона.

Конкретизација правног стандарда “очигледна неправда” може у пракси да доведе до тога да судови приликом одлучивања о издржавању узиму у обзир не само објективне факторе, већ и понашање повериоца издржавања у току трајања брачне, односно ванбрачне заједнице.

У пракси се појам “очигледна неправда” различито тумачи.

О „очигледној неправди“ суд у поступку за издржавање не води рачуна по службеној дужности, већ само ако се странка позове на ову чињеницу.

У погледу трајања издржавања, важи правило да издржавање супружника и ванбрачних партнера не може трајати дуже од пет година. Само изузетно, издржавање супружника по престанку брака може се продужити и после истека рока од пет година ако нарочито оправдани разлози спречавају супружника повериоца издржавања да ради - чл.163. ст. 2. и 3. Породичног закона. Овакав приступ законодавца у регулисању издржавања супружника, односно ванбрачних партнера у складу је са савременим тенденцијама у упоредном праву, заснованим на идеји да су после престанка брака, односно ванбрачне заједнице, партнери одговорни за сопствено издржавање, те да сагласно томе, право на издржавање треба ограничити.

Продужење издржавања после истека рока од пет година може се тражити пре него што рок истекне, јер издржавање по истеку пет година престаје и не може се више продужити. На повериоцу издржавања је да докаже да постоје нарочито оправдани разлози за који га спречавају да ради, а у те разлоге спадају тешка болест, старост и сл. Нарочито оправдани разлози који спречавају супружника да ради морају постојати у моменту када се о захтеву за продужење издржавања одлучује. Издржавање супружника и ванбрачних партнера престаје по сили закона смрћу повериоца или дужника издржавања и истеком времена трајања издржавања.

Такође, изричито је прописано да издржавање супружника, престаје и када поверилац издржавања склопи нови брак односно ванбрачну заједницу. Исто важи и када је у питању ванбрачни партнер као поверилац издржавања.

Издржавање престаје одлуком суда када поверилац издржавања стекне довољно средстава за издржавање, када дужник издржавања изгуби могућност за давање издржавања или издржавање за њега постане очигледно неправично. Уколико је право на издржавање ванбрачног партнера престало, оно се не може поново остварити од истог ванбрачног супружника, што закон изричито прописује .

Уколико је у погледу издржавања донета судска одлука, обавеза издржавања постоји све док суд не одлучи о престанку издржавања. Ипак, обавеза издржавања може престати и недавањем издржавања. Наиме, уколико дужник издржавања престане да даје издржавање, јер су у међувремену отпали законски услови за издржавање, а поверилац издржавања се томе не противи, издржавање престаје и без судске одлуке.

Верујемо да је предложено временско лимитирање издржавања било израз реалних очекивања законодавца да ће држава бити у могућности да по истеку времена на који је издржавање одређено обезбеди издржавање свим егзистенцијално угроженим лицима. Висина издржавања одређена је чланом 162. ПЗ, оа ставови 1. и 2. гласе:

“(1) Поверилац издржавања може по свом избору захтевати да висина издржавања буде одређена у фиксном месечном новчаном износу или у проценту од редовних месечних новчаних примања дужника издржавања.

(2) Ако се висина издржавања одређује у проценту од редовних месечних новчаних примања дужника издржавања (зарада, накнада зараде, пензија, ауторски хонорар итд.), висина издржавања, по правилу, не може бити мања од 15% нити већа од 50% редовних

месечних новчаних примања дужника издржавања умањених за порезе и доприносе за обавезно социјално осигурање.”

Висина издржавања на основу члана 164. Породичног закона може се смањити или повећати ако се промене околности на основу којих је донета претходна одлука.

Пресуду о издржавању суд је дужан доставити органу старатељства на чијој територији поверилац има пребивалиште односно боравише.

Орган старатељства дужан је водити евиденцију и документацију о издржаваним лицима, коју прописује министар надлежан за породичну заштиту (према члану 282. Породичног закона).

Потребе повериоца издржавања се утврђују у складу са његовим годинама, зависе од његовог здравља, имовине, других прихода и свих других околности које су релевантне за одређивење издржавања. Могућности дужника издржавања зависе од његових прихода, могућности за запослење и стицање зараде, његове имовине, личних потреба, обавезе да издржава друга лица и од других околности који су значајни за утврђивање издржавања.

У другим гранама права ванбрачна заједница није предвиђена као правни институт. Изузетак представља Закон о облигационим односима⁵, који предвиђа да право на правичну новчану накнаду за претрпљене душевне болове због смрти или тешког инвалидитета има и ванбрачни друг, ако је између њега и умрлог, односно повређеног постојала трајнија заједница живота., као и Изменама Закона о пензијском и инвалидском осигурању⁶, ванбрачни партнер је први пут изричито поменут као члан породице умрлог лица (осигураника, односно корисника старосне, превремене старосне или инвалидске пензије), у чему се огледа сврха измене, јер само чланови породице (уже - супружници/ванбрачни партнери и деца, те шире родитељи, браћа и сестре) умрлог лица могу да остваре право на породичну пензију. У одредбама о Закона о спречавању насиља у породици⁷, право на заштиту од насиља у породици резервисано је за ванбрачне partnере независно од тога да ли ванбрачна заједница испуњава законске услове или не, те да ли још увек траје или је престала.

Хашки Протокол о меродавном праву за обавезе издржавања из 2007. године

Народна скупштина је дана 30. јануара 2013. г. усвојила Закон о ратификацији хашког Протокола о меродавном праву за обавезе издржавања из 2007. године.⁸

Државе потписнице овог протокола, Желећи да установе заједничке одредбе о меродавном праву за обавезе издржавања, Желећи да осавремене Хашку конвенцију од 24. октобра 1956. о меродавном праву за обавезе издржавања деце и Хашку конвенцију од 2. октобра 1973. о меродавном праву за обавезе издржавања, усвојиле су Хашки протокол о меродавном праву за издржавања усвојен је 2007. године. Европска унија га примењује почев од 18. јуна 2011. године. Ратификацијом Хашког Протокола Република Србија учинила је да Хашки Протокол ступи на снагу у

⁵ ЗАКОН О ОБЛИГАЦИОНИМ ОДНОСИМА ("Сл. лист СФРЈ", бр. 29/78, 39/85, 45/89 - одлука УСЈ и 57/89, "Сл. лист СРЈ", бр. 31/93, "Сл. лист СЦГ", бр. 1/2003 - Уставна повеља и "Сл. гласник РС", бр. 18/2020)

⁶ ЗАКОН О ПЕНЗИЈСКОМ И ИНВАЛИДСКОМ ОСИГУРАЊУ ("Сл. гласник РС", бр. 34/2003, 64/2004 - одлука УСРС, 84/2004 - др. закон, 85/2005, 101/2005 - др. закон, 63/2006 - одлука УСРС, 5/2009, 107/2009, 101/2010, 93/2012, 62/2013, 108/2013, 75/2014, 142/2014, 73/2018, 46/2019 - одлука УС, 86/2019 и 62/2021)

⁷ ЗАКОН О СПРЕЧАВАЊУ НАСИЉА У ПОРОДИЦИ ("Сл. гласник РС", бр. 94/2016)

⁸ ЗАКОН О ПОТВРЂИВАЊУ ПРОТОКОЛА О МЕРОДАВНОМ ПРАВУ ЗА ОБАВЕЗЕ ИЗДРЖАВАЊА из 2007. објављен је у Службеном гласнику Међународни уговори 1/2013

међународноправном смислу и тим чином наша држава учинила значајан помак у сарадњи са Хашком конференцијом за међународно приватно право.

“Ванбрачни партнери нису изричито наведени у Протоколу. Међутим, у припремним радовима и каснијим коментарима јасно су учињене препоруке да одредбама Протокола буде обухваћено и питање издржавања ванбрачних партнера (мада је у крајњој линији то препуштено унутрашњем законодавству држава чланица). У том смислу Бономи, 2013: 45. У нашем праву одредбе Протокола треба примењивати и када је реч о издржавању ванбрачних партнера имајући у виду одредбу става 2, члана 152 Породичног закона, Сл. гласник РС, 18/2005 и 72/2011, који предвиђа да се „На издржавање ванбрачног партнера сходно (...) примењују одредбе овог закона о издржавању супружника“.⁹

Наведени Протокол установљава заједничке одредбе о меродавном праву за обавезе издржавања које проистичу из породичних односа, крвног сродства, брака и тазбинског сродства, укључујући и обавезу издржавања према детету, без обзира на брачни статус његових родитеља. Протокол усваја савремене тачке везивања за одређивање меродавног права. Пре свега, реч је о редовном боравишту повериоца издржавања као генералној колизионој норми.

Чланом 2. Протокола изричито је предвиђена његова универзална примена чак и ако је меродавно право државе нечланице, што значи да ће га и Европска Унија примењивати и у односу на треће државе.

Применом овог Протокола Република Србија жели да створи систем међународног приватног права који ће бити што ближи и сличнији системима међународног приватног права других држава света.

Уредба Савета (ЕС) 4/2009 о надлежности, меродавном праву, признавању и извршењу одлука и сарадњи у стварима које се односе на обавезе издржавања одређује да би давалац издржавања требало да без проблема добије одлуку у земљи чланица која се може аутоматски извршити у другој земљи чланица без даљих формалности.

Да би се постигао овај циљ препоручује се стварање инструмента ЕЗ за ствари које се односе на обавезе издржавања у којем ће бити удружене одредбе о надлежности, сукобу закона, признавању и извршности, извршењу, правној помоћи и сарадњи између Централних органа.

Литература:

- 1) проф др Слободан Панов” Породично право”, Београд 2012
- 2) Породични Закон (Објављен у "Сл. гласнику РС", бр. 18 од 24. фебруара 2005, 72/11,6/2015)
- 3) **З А К О Н О ПОТВРЂИВАЊУ ПРОТОКОЛА О МЕРОДАВНОМ ПРАВУ ЗА ОБАВЕЗЕ ИЗДРЖАВАЊА** из 2007. Службени гласник Међународни уговори 1/2013
4. <http://www.prafak.ni.ac.rs/files/zbornik/65-LAT/mirko-LAT65.pdf> приступљено дана 15.11.2021.

---

⁹ Др Мирко Живковић, редовни професор Правног факултета, универзитет у Нишу О ПРИМЕНИ ХАШКОГ ПРОТОКОЛА О МЕРОДАВНОМ ПРАВУ ЗА ОБАВЕЗЕ ИЗДРЖАВАЊА У МЕЂУНАРОДНОМ ПРИВАТНОМ ПРАВУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

МЕЋУДРЖАВНО УСВОЈЕЊЕ

Увод

Усвојење је друштвени, правни и емотивни процес, који омогућава деци коју не могу или не желе да подижу биолошки родитељи и сродници да легално и трајно постану чланови породице усвојитеља. Института усвојења је најважнији облик породичне заштите деце без родитељског старања, а базира се на заснивању сродничког односа између детета и нових родитеља.

“Адоптивно сродство или сродство по усвојењу, представља везу између два лица која настаје на основу права. Сродство настаје тренутком усвојења... ово сродство према Породичном закону представља и брачну сметњу...”¹⁰ Усвојење представља најбољи облик заштите деце без родитељског старања, јер за разлику од хранитељства и старатељства, детету обезбеђује трајну заштиту и одрастање у породичној средини. Избор усвојитеља је комплексан задатак, јер се доношењем акта о заснивању усвојења трајно мења породични статус детета. Међудржавна усвојења изазивају бројне полемике.

Усвојење представља посебан правни начин заснивања родитељског односа између туђег малолетног детета (усвојеника) и одраслог, пунолетног лица, тј. пунолетних лица (усвојилаца), која из одређених разлога немају своје биолошке потомке. Ипак чињеница да је лице које жели да усвоји туђе дете већ постало родитељ природним, односно биолошким путем не представља препреку за усвојење, али су у пракси таква лица ретко заинтересована за заснивање усвојења. Усвојење је најбољи облик заштите деце без родитељског старања зато што дете добија породицу са истим функцијама које има природна породица .

Усвојењем се „вештачким“, правним путем формира родитељски однос између туђег малолетног детета (**усвојеника**) и пунолетне особе (**усвојитеља**). Између усвојеника и усвојитеља се успоставља однос који је идентичан ономе између детета и родитеља, а притом усвојеник истовремено напушта породицу својих крвних сродника са којим га више не везују никаква права и обавезе. Међудржавна усвојења изазивају бројне полемике. Њиховим заснивањем дете мења државу порекла, а последњих година су уочене и бројне злоупотребе у пракси, што је један од разлога за затварање појединих држава према овом облику усвојења. Са друге стране, за децу за коју се не могу наћи усвојитељи међу домаћим држављанима, међудржавно усвојење, често, представља најбољу опцију за збрињавање. На међународном нивоу, ова област је регулисана Хашком конвенцијом о заштити деце и сарадњи у међудржавном усвојењу. Међудржавно усвојење може сматрати алтернативном могућношћу бриге о детету ако

---

¹⁰ Милан Почуча И Небојша Шаркић Породично право И породичноправна заштита , Сл. Гласник, Београд 2019.

се дете не може сместити у хранитељску или усвојитељску породицу у земљи његовог порекла и под условом да такво усвојење нема за последицу неоправдану финансијску корист за оне који у томе учествују према чл. 21 (б) и (д) Конвенције о правима детета.

1. Надлежност за процес усвајања детета

Усвојење као правни институт добија институционални карактер зато што настаје пред надлежним државним органом по процедури која је строго одређена.

Оно се заснива пред управним органима Центра за социјални рад је институција која прима захтеве, спроводи стручне процедуре, и утврђује општу подобност сваког пара или појединца који аплицира за усвојење детета. Грађани заинтересовани за усвајање детета би требало да се обрате Центру за социјални рад општине на чијој територији имају пребивалиште. Када се обави комплетна стручна процедура, подаци се достављају Министарству рада и социјалне политике, које води Национални или јединствени регистар усвојења. У њега се сливају подаци о свим породицама на нивоу Србије које су добиле општу подобност за усвојење детета.

Такође, центри за социјални рад су као органи старатељства законом овлашћени да воде поступак утврђивања опште подобности деце за усвојење. Када се таква одлука донесе, подаци се такође достављају Министарству рада и социјалне политике, а потом се контролишу. Уколико је поступак обављен законито, подаци о сваком детету се уносе у регистар. Дакле, база података садржи податке о деци опште подобној за усвојење, о усвојитељима - држављанима Републике Србије који су добили подобност за усвојење, и податке о страним држављанима - потенцијалним усвојитељима. Орган старатељства попуњава Упитник УСВ-1. Упитник се, заједно са списима предмета за дете, доставља Министарству надлежном за породичну заштиту (ради уноса података о детету у Јединствени лични регистар усвојења) Поступак спроводи орган старатељства на чијем подручју будући усвојитељи имају заједничко место пребавилишта, односно боравишта.

Будући усвојитељи подносе органу старатељства писани захтев за заснивање усвојења.

Орган старатељства је дужан да:

- Прибави све потребне исправе за будуће усвојитеље, изврши анализу достављене документације и изјасни се о испуњености законских услова
- Изврши процену личних својстава будућих усвојитеља кроз непосредни рад и реализацију Програма припреме за усвојење.

2. ПОСТУПАК УСВОЈЕЊА

Заснивање усвојења се састоји из **три фазе**:

Прва фаза је припремни поступак

Започиће се иницијативом органа старатељства по службеној дужности или писменим захтевом будућих усвојитеља или пак родитеља, органу старатељства.

Јединствени лични регистар усвојења

Када се утврди да и родитељи и дете испуњавају услове за усвојење, орган старатељства је дужан да податке о њима одмах унесе у Јединствени лични регистар усвојења.

Прилагођавање

Орган старатељства који је изабрао будуће усвојитеље дужан је да им упути дете ради узајамног прилагођавања, које не може трајати дуже од 6 месеци.

Друга фаза је поступак доношења одлуке о заснивању усвојења

која представља резултат свих испитаних значајних околности везаних за усвојење, обављених у претходном периоду.

Трећа фаза је поступак регистрације усвојења

Доноси се решење о новом упису рођења усвојеника а подаци о родитељима детета замењују се подацима о усвојитељима.

Оно што је карактеристично за заснивање усвојења је **тајност** самог поступка.

Гарантовано **право детета је да сазна** ко су му родитељи и да после навршене 15. године живота може да изврши увид у матичну књигу рођених и другу документацију везану за његово порекло.

3. Потенцијални усвојеници и усвојитељи

Деца у систем социјалне заштите улазе из различитих разлога, који су везани за неку врсту дисфункционалности њихове родитељске породице: алкохолизам, наркоманија, неадекватно реаговање на животне кризе, као што су: остајање без посла, сиромаштво, болест, развод брака, насиље у породици. Има и малолетничких трудноћа, нахочади, или ситуација када су родитељи лишени родитељског права, пословне способности, или су се сагласили са усвојењем.

Усвојеник

Да би дете могло да се усвоји, потребно је да су испуњени одређени услови:

Усвојење треба да буде допуштено само уколико је у најбољем интересу усвојеника. Орган старатељства оцењује психо-физички статус детета, јер нису сва деца пододна за усвојење.

Дете је законски пододно за усвојење тек када наврши 3. месец живота, а најкасније се може усвојити до навршене 18. године живота.

Усвојити се може дете које:

-нема живе родитеље

-дете чији родитељи нису познати и није познато њихово боравиште

-дете чији су родитељи потпуно лишени родитељског права или пословне способности

-дете чији су родитељи сагласни са усвојењем.

Забрањено је усвајање детета које у крвном средству са усвојитељем и то у правој линији или му је брат или сестра. Такође, дете под старатељством не може бити усвојено од стране свог старатеља, све док старатељ не буде разрешен старатељства.

Уколико дете има једног или оба родитеља, потребна је њихова сагласност. Родитељ не може дати сагласност пре навршеног 2. месеца живота детета. Родитељ такође може повући ту сагласност.

Сагласност усвојеника се захтева ако је дете старије од 10 година и способно је за расуђивање.

Усвојитељ

Да би лице могло да усвоји дете, потребно је да испуњава више услова:

Усвојитељ може бити особа која има потпуну пословну способност. Усвојитељ мора бити најмање 18 година старији од усвојеника, а највише 45 година.

Усвојитељ може бити само оно лице за које је утврђено да поседује својства на основу којих може вршити родитељско право у најбољем интересу детета. То у сваком конкретном случају процењује орган старатељства. Усвојитељ не може бити: лице које је потпуно или делимично лишено родитељског права или пословне способности, лице које је оболело од болести која може штетно деловати на усвојеника, лице осуђено за кривично дело из групе кривичних дела против брака и породице, против полне слободе и против живота и тела.

Усвојити могу само брачни, односно ванбрачни партнери заједно. Постоје два изузетка од овог правила:

-допуштено је да се као усвојитељ појави само један супружник када усваја дете свог супружника или ванбрачног партнера

-по дозволи министра надлежног за породичну заштиту.

Усвојитељ може бити само лице које је припремљено за усвојење по посебном програму који спроводи орган старатељства на чијем подручју будући усвојитељ има пребивалиште или боравиште.

Усвојитељ може бити држављанин Републике Србије, али страни држављани могу бити усвојитељи, ако се испуне два услова:

-да се не може наћи усвојитељ међу домаћим држављанима

-министар надлежан за породичну заштиту се саглашава са усвојењем.

Мотиви за усвајање деце

- Најчешће су то парови који имају дугу историју покушаја да остваре биолошко родитељство, али постоји и један број људи који имају своје биолошко дете, најчешће једно, а због неких препрека секундарног стерилитета или других животних околности се опредељују за усвојење. Постоје и родитељи који већ имају усвојено дете и после неког времена се појаве са апликацијом за усвојење другог детета. А понекад се у малом временском размаку појаве сиблинзи (браћа и сестре) који нису усвојени истовремено, па се контактирају усвојитељи и прво они питају да ли би били спремни за још једно усвојење, зарад очувања сиблинг релације. Ако јесу, пролазе кратку процедуру припреме да им се поново утврди подобност, враћају се у регистар, и Центар за социјални рад их узима у обзир.

Мотиви су различити, а таква ситуација је углавном иста и када су у питању странци. Реч је о људима из високоразвијених земаља као што су Шведска, САД, Француска - у којима постоји велики степен подршке за децу која имају тешке здравствене проблеме, хендикеп, заостају у развоју.

4.Фазе процеса усвојења детета

Прва фаза: документа

- Парови заинтересовани за усвојење детета прво подносе јавне исправе у Центру за социјални рад општине на чијој територији живе, и тиме доказују испуњеност законских услова за усвојење. Понекад се људи жале да је приличан број докумената које треба прикупити - извод из матичне књиге рођених, венчаних, држављанство, фотокопија личне карте, доказ да лице није осуђивано, кажњавано, доказ о приходима, о имовинском стању.

Усвојитељи: породице и појединци

Децу могу да усвоје брачни и ванбрачни партнери, а закон не искључује ни појединца као могућег усвојитеља. Али, кроз стручне стандарде се налаже да је боље одабрати потпуну породицу, због развојних процеса важних за децу. Постоји један невелики број појединаца заинтересованих за усвојење, углавном жена, а актуелно је у регистру и један мушкарац, који је добио подобност. пакет докумената није различит у било којој другој земљи, и заиста дефинише минимум законских услова којима се утврђује општа подобност. Када се уз захтев приложи потребна документација, и правник у Центру за социјални рад закључи да постоје услови - креће процедура који обављају други стручњаци у тиму, а то су социјални радник, психолог и педагог.

Друга фаза - процена опште подобности потенцијалних усвојитеља

- Сваки члан овог мултидисциплинарног тима стручњака сагледава оно што су прописани стандарди за процену партнера: њихова лична својства, мотивацију за

усвојење, и друге елементе који су релевантни за процену подобности. Значајне теме о којима се разговара, између осталог се односе и на њихово детињство. Јер, веома је важно да се парови "конфронтирају" са тим делом свог личног развоја, да би знали са каквим искуством крећу у родитељство које је мало сложеније и изазовније него биолошко.

Теме се односе и на партнерски однос, стабилност брака, а уколико је у питању појединац, обрађују се питања која се тичу социјалне мреже особе која жели да усвоји дете. Не би било добро да особа која је усамљена, социјално изолована, без велике подршке - уђе у изазовно родитељство, у коме ће све бити на њој. Питања су некад прилично интимна, али су неопходна да би стручњаци сазнали све што је неопходно за процену да ли је неко спреман, и да ли је у довољно мери разумео у шта се упушта. Са друге стране, неопходно је да се особама које пролазе кроз тај процес, подстакне извесна врста самопроцене. Тек ако без узнемирености могу да одговоре на нека питања стручњака, значи да су зрело ушли у тај процес, и да нема много дилема.

Трећа фаза - програм припреме будућих усвојитеља

- Додатна фаза процене и самопроцене се обавља кроз програм припреме у групи, за парове који су испунили законски услов. Теме су прописане, и односе се на то да ли људи у довољној мери разумеју шта је усвојење, шта је дете без родитељског старања, какве су карактеристике деце без родитељског старања и опште подобне за усвојење, каква су њихова претходна животна искуства, какве су последице на развој. ***Када усвојитељи уђу у регистар, они нису стекли никакво право да ће у одређеном року реализовати усвојење, већ је само потврђено да по закону имају могућност да усвоје.*** Разматра се могућност усвојења деце различитих карактеристика, што она објективно јесу и по својим личним, развојним, и здравственим карактеристикама, националном и културном пореклу.

Трећа фаза се завршава одлуком о подобности и уношењем података у регистар.

Четврта фаза - фаза чекања

- Када усвојитељи уђу у регистар, они нису стекли никакво право да ће у одређеном року реализовати усвојење, како то често доживљавају, већ је само потврђено да по закону имају могућност да усвоје дете. То је најтежа фаза за велики број људи, јер након припреме немају много контакта са стручњацима центра за социјални рад, и треба их разумети. Али, посао стручњака је да целу причу око усвојења воде тако да се за дете утврди општа подобност и, када оно уђе у регистар, трага за најбољим могућим родитељима. Цео поступак усвојења се одвија око сваког детета понаособ.

4. Избор одређене породице за одређено дете

- Када Центар за социјални рад утврди општу подобност за усвојење за конкретно дете, и подаци о њему се унесу у регистар, истовремено се из Министарства доставља комплетна база података о будућим усвојитељима - која је поверљива, као и једна селектована листа, зависно од карактеристика детета. Уколико са те листе не могу да изврше адекватан избор породице, центри користе целу базу података док не нађу ону за коју у стручној процедури утврди да у највећој могућој мери може да одговори на потребе детета.

Закон о породичним односима,¹¹ члан 90.

1. Усвојити се може само малолетно дете.
2. Не може се усвојити дете пре него што наврши трећи месец живота.
3. Не може се усвојити малолетно дете које је стекло потпуну пословну способност. Центри имају ограничен рок да изврше избор породице за дете, који треба да траје тридесет дана, мада се толерише и често је дужи за децу која имају такве личне карактеристике да се за њих теже проналазе потенцијални усвојитељи. Та деца остају у регистру и пружа се сва могућа подршка да се пронађу усвојитељи. За децу са пожељним карактеристикама, породица се проналази веома брзо.

5. Изражавање мишљења детета у вези са усвојењем

По закону је обавезно да своју сагласност за усвојење да дете које је напунило десет година, али се учешће детета подразумева и много раније, и обавља се на адекватне начин.

6. Трајање процедура усвојења детета

- Немогуће је одговорити на то питање. За малу, здраву децу српског националног порекла, број заинтересованих усвојитеља је стопроцентан и обавља се брзо. Одређени број потенцијалних усвојитеља не испуњава неке законске услове, као што је разлика у годинама, а она не сме да буде мања од 18, нити већа од 45 година. Неки су појединци, па ће предност имати потпуне породице, неке су различитог националног порекла, па ће имати предност они који имају исто национално порекло.

Дејства усвојења

- Усвојењем престаје родитељско право родитеља, осим ако дете не усваја упружник или ванбрачни партнер родитеља детета
- Усвојењем престају права и дужности детета према његовим сродницима, те права и дужности сродника према њему
- Усвојењем се између усвојеника и његових потомака И усвојитеља и њихових сродника заснивају једнака права И дужности као између детета и родитеља односно других сродника.

Престанак усвојења

- Усвојење се не може раскинути
- Усвојење престаје поништењем:
  - Ништаво – приликом чијег заснивања нису били испуњени услови за његову пуноважност
  - Рушљиво – приликом чијег заснивања је сагласност за усвојење дата под принудом или у заблуди
- Након престанка усвојења о старању над дететом одлучује орган старатељства

Евиденција

- Јединствено евидентирање усвојитеља и усвојеника
- Правилник о начину вођења Јединственог личног регистра

¹¹ ("СЛ. ГЛАСНИК РС", БР. 18/2005, 72/2011 - ДР. ЗАКОН И 6/2015) Л. ГЛАСНИК РС", БР. 18/2005, 72/2011 - ДР. ЗАКОН И 6/2015) ("СЛ. ГЛАСНИК РС", БР. 18/2005, 72/2011 - ДР. ЗАКОН И 6/2015) СЛ. ГЛАСНИК РС", БР. 18/2005, 72/2011 - ДР. ЗАКОН И 6/2015)

усвојења

- Упитник УСВ-1 – деца подобна за усвојење
- Упитник УСВ-2 – подобни усвојитељи
- Упитник УСВ-3 – усвојитељи страни држављани
- База података је доступна искључиво овлашћеном стручном раднику центра за социјални рад (изјава о начину чувања И коришћења података)

7. Међудржавно усвојење

По закону, деца држављани Србије могу бити дата на усвојење страним држављанима само у случају да се у "разумном року од годину дана" не могу наћи усвојитељи домаћи држављани.

Тек тада се могу применити мере међудржавног усвојења за то конкретно дете, а та деца која углавном иду на инострано усвојење, коју усвајају страни држављани су деца са одређеним озбиљнијим развојним и здравственим проблемима, деца старијег узраста и деца ромске националности.

За разлику од домаћих усвојитеља, који усвајају децу од од годину дана па до шест - седам година, страни држављани усвајају углавном старију децу између пет и седам - осам година. Поступак међудржавног усвојења у Србији је бесплатан, односно инострани усвојитељи немају никакве трошкове који се односе на плаћање услуга државних институција које су укључене у поступак.

У реализацији међудржавног усвојења Министарство, по Хашкој конвенцији, као централни орган искључиво сарађује са агенцијама које имају Хашку акредитацију и које подлежу свим врстама контроле од стране Хашке конференције за међународно приватно право, стоји у саопштењу. Агенција из иностранства која је посредовала приликом усвојења детета држављанина Србије дужна да у наредне три године прати то усвојење и извештава Министарство о статусу детета.

То се редовно чини на сваких шест месеци путем писаних извештаја, путем фотографија, видео клипова.

- Страни држављанин може усвојити дете под условом да се:
- Не могу наћи усвојитељи међу домаћим држављанима (ако је прошло више од годину дана од дана уношења података о будућем усвојенику у Јединствени лични регистар усвојења)
- Министар надлежан за породичну заштиту сагласио са усвојењем
- Усвојитељи страни држављани подносе захтев за заснивање усвојења преко министарства надлежног за породичну заштиту
- Упитник УСВ-3 попуњава министарство на основу документације усвојитеља страних држављана
- За децу за коју је утврђена општа подобност за усвојење и која имају значајније развојне и здравствене ризике и за које није било могуће обезбедити домаће усвојитеље, и пре истека године дана од дана уношења података у
- Орган старатељства врши процену да ли је међудржавно усвојење у интересу детета И доноси Закључак тима са образложењем интереса детета за примену међудржавног усвојења
- Захтев за давање дозволе министра за заснивање усвојења од стране иностраних усвојитеља (уз документовање покушаја да се пронађе породица

међу домаћим усвојитељима) Центар за социјални рад има своја задужења, достављају се налази и стручно мишљење о успешности поступка прилагођава који је у случају иностраног усвојења нешто краћи и траје између 20 дана и месец дана, за разлику од поступка када децу усвајају држављани Србије и када поступак прилагођавања траје до шест месеци.

Након тога уколико орган старатељства процени да је тај поступак прилагођавања успешно завршен и да је дете прихватило потенцијалне усвојитеље, да су потенцијални усвојитељи прихватили дете, онда се иде на заснивање усвојења, уз претходно прибављену дозволу министра за рад, запошљавање, борачка и социјална питања.

Усвојење на које се односи конвенција о заштити деце и сарадњи у области међународног усвојења може се засновати само ако су надлежни органи државе пријема:

- а) утврдили да су потенцијални усвојитељи подобни да усвоје;
- б) установили да су потенцијални усвојитељи добили неопходне савете;
- ц) утврдили да је детету одобрен или да ће му бити одобрен улазак и сталан боравак у тој држави.

Процену и обуку будућих усвојилаца обављају стране социјалне службе, које су акредитоване према Хашкој конвенцији о међународном усвојењу.¹²

ЗАКОН О ПОТВРЂИВАЊУ КОНВЕНЦИЈЕ О ЗАШТИТИ ДЕЦЕ И САРАДЊИ У ОБЛАСТИ МЕЂУНАРОДНОГ УСВОЈЕЊА закључена у Хагу 29. маја 1993. године¹³

Међународни документи који регулишу међудржавно усвојење

Најзначајнији међународни акт из области усвојења јесте Конвенција о заштити деце и сарадњи у области међународног усвојења, донета 29. маја 1993. године под окриљем Хашке конференције за међународно приватно право. У реализацији међудржавног усвојења Министарство, по Хашкој конвенцији, као централни орган искључиво сарађује са агенцијама које имају Хашку акредитацију и које подлежу свим врстама контроле од стране Хашке конференције за међународно приватно право, Конвенција обезбеђује већу сигурност за све учеснике у поступку усвојења, успоставља систем сарадње између органа у држави порекла и држави пријема и своди на најмању могућу меру могућност евентуалних злоупотреба у процесу међудржавног усвојења, прописивањем јасних процедура. Примењује се у ситуацијама када усвојитељ и усвојеник немају пребивалиште у истој држави, уколико су и држава порекла и држава пријема потписнице Конвенције.

¹² ЗАКОН о потврђивању Конвенције о заштити деце и сарадњи у области међународног усвојења "Службени гласник РС - Међународни уговори", број 12 од 31. октобра 2013.

¹³ ЗАКОН о потврђивању Конвенције о заштити деце и сарадњи у области међународног усвојења "Службени гласник РС - Међународни уговори", број 12 од 31. октобра 2013. ("Сл. гласник РС - Међународни уговори", бр. 12/2013)

Конвенција се примењује ако се дете са уобичајеним боравиштем у једној држави уговорници (држави порекла) пресељава или треба да буде пресељено или је било пресељено у другу државу уговорницу (државу пријема) било после његовог усвојења у држави порекла од стране супружника или лица са уобичајеним боравиштем у држави пријема, било с циљем заснивања таквог усвојења у држави пријема или у држави порекла.

Конвенција се односи само на усвојења којима се заснива трајан однос родитеља и детета.

Поглавље II Конвенције регулише

УСЛОВИ ЗА ЗАСНИВАЊЕ МЕЂУНАРОДНОГ УСВОЈЕЊА

Члан 4

“Усвојења на које се односи ова конвенција могу се засновати само ако су надлежни органи државе порекла:

а) утврдили да је дете подобно за усвојење;

б) утврдили да је међународно усвојење у најбољем интересу детета, након ваљаног испитивања могућности за збрињавање детета у држави његовог порекла;

ц) обезбедили:

(1) да су лицима, институцијама и органима чија је сагласност потребна за усвојење, већ дати неопходни савети и да су ваљано обавештени о последицама њихове сагласности, посебно у погледу тога да ли усвојењем престају права и дужности између детета и породице порекла,

(2) да су та лица, институције и органи дали своју сагласност слободно, у законом предвиђеној форми и да је она дата или забележена у писаној форми,

(3) да сагласности нису биле добијене плаћањем или надокнадом било које врсте и да нису повучене,

(4) да је сагласност мајке, уколико је потребна, дата тек након рођења детета;

д) да су се, након што су у обзир узели узраст и степен зрелости детета, уверили:

(1) да је дете саветовано и да је ваљано обавештено о последицама усвојења и његове сагласности за усвојење, уколико је потребна,

(2) да су жеље и мишљења детета узети у обзир,

(3) да је сагласност детета за усвојење, уколико је потребна, дата слободно, у законом предвиђеној форми и да је његова сагласност дата или забележена у писаној форми,

(4) да та сагласност није била добијена плаћањем или накнадом било које врсте.

Члан 5

Усвојење на које се односи ова конвенција може се засновати само ако су надлежни органи државе пријема:

- а) утврдили да су потенцијални усвојитељи подобни да усвоје;
- б) установили да су потенцијални усвојитељи добили неопходне савете;
- в) утврдили да је детету одобрен или да ће му бити одобрен улазак и сталан боравак у тој држави. “

Процену и обуку будућих усвојилаца обављају стране социјалне службе, које су акредитоване према Хашкој конвенцији о међународном усвојењу. Као и у свим случајевима тако и у овом, тј. Међудржавном усвојењу деце, мора се поступати према Конвенцији о правима детета¹⁴ тј. сви послови морају бити обављени у најбољем интересу детета.

Конвенција о правима детета

Посебна пажња посвећена је усвојењу као облику заштите деце без родитељског старања доношењем Конвенције о правима детета, којом је утврђено да је неопходно да усвојење буде у складу са најбољим интересима детета и која прокламује заштиту његових основних права. Основна права детета, која се јемче овом конвенцијом, јесу право на држављанство, право на идентитет, као и право да зна ко су му родитељи, ако је то могуће и на живот са њима, осим када је одговарајућим поступком оцењено да је одвајање детета у његовом најбољем интересу. Дете које се усваја је централна личност у односу на усвојење, те се подразумева да је усвојење корисно за усвојеника и да је засновано у његовом интересу. Добробит детета је основни принцип којим се треба руководити у реализацији сваког конкретног усвојења, а породица је примарна средина у којој дете добија оно што је неопходно за његову добробит, односно задовољавање физичке, емоционалне, социјалне, духовне и културне потребе, нарочито у фази развоја, али и током целог живота Конвенцији о правима детета има посебан члан о усвојењу (21). Четири од пет ставова овог члана односе се на међународно усвојење, док је један општије природе и односи се на све облике усвојења. КПД не уводи ниједан конкретно нов елемент релевантан за међународно усвојење.

Ову област регулише члан 21 Конвенције о правима детета

“Државе чланице које признају и/или дозвољавају систем усвојења обезбеђују да најбољи интереси детета буду одлучујући и:

- (а) обезбеђују да усвојење детета одобрава само надлежни орган који утврђује, у складу са односним законом и процедурама и на основу свих релевантних и поузданих информација, да се усвојење дозвољава с обзиром на положај детета у вези са

---

¹⁴ ЗАКОН О РАТИФИКАЦИЈИ КОНВЕНЦИЈЕ УЈЕДИЊЕНИХ НАЦИЈА О ПРАВИМА ДЕТЕТА ("Сл. лист СФРЈ - Међународни уговори", бр. 15/90 и "Сл. лист СРЈ - Међународни уговори", бр. 4/96 и 2/97)

родитељима, рођацима и законитим старатељима и, по потреби, да су заинтересована лица свесно дала сагласност за усвојење на основу таквог савета који може бити потребан;

(б) признају да се међудржавно усвојење може сматрати алтернативном могућношћу бриге о детету ако се дете не може сместити у другу породицу или бити усвојено или ако се о њему не може водити брига на погодан начин у земљи његовог порекла;

(ц) обезбеђују да дете на које се односи међудржавно усвојење ужива заштиту истандарде једнаке онима који постоје у случају усвојења у оквиру једне земље;

(д) предузимају све одговарајуће мере како у случају међудржавног усвојења смештај не би имао за последицу неоправдану финансијску корист за оне који у томе не учествују;

(е) унапређују, где је то погодно, циљеве овог члана закључивањем билатералних или мултилатералних аранжмана или споразума и настоје, у том оквиру, да смештај детета у другој земљи изврше надлежни органи или тела.”

Европска конвенција о усвојењу деце из 1967. године, ревидирана Европска конвенција о усвојењу деце донета 2008. године и ЕКЉП

У Европи најзначајнији инструменти су Европска конвенција о усвојењу деце донета под окриљем Савета Европе 24. априла 1967. године и Ревидирана Европска конвенција о усвојењу деце донета 2008. године. Конвенција садржи минималне стандарде које би свака држава уговорница требало да испуни. Питањем међународног усвојења се баве само два члана (члан 11 и 14), док се у члану 19. уређује пробни смештај. Државе су слободне да одлуче по питању увођења пробног смештаја као фазе у процесу заснивања усвојења. Препорука је да његово трајање буде довољно дуго да би се могло закључити о успешности даљег заједничког живота усвојиоца и усвојеника, односно да ће усвојење бити у најбољем интересу детета Европска конвенција о људским правима и основним слободама (ЕКЉП).

Усвојење се не помиње ни у једној одредби Европске конвенције о људским правима и основним слободама (ЕКЉП), али се Суд бавио усвојењем у много случајева на основу члана 8. ЕКЉП о праву на породични живот. Суд је између осталог нашао да се однос између детета и родитеља усвојилаца сматра по природи истим као породични односи заштићени чланом 8.¹⁵

Литература:

1. Милан Почуча и Небојша Шаркић: “Породично право и породичноправна заштита“, Сл. Гласник, Београд 2019

---

¹⁵ Van Bueren, Geraldine: Child Rights in Europe, Council of Europe Publishing 2007,

2. Шаркић, Н., Николић, М. (2009) „Процесни положај центара за социјални рад“ у: Небојша Шаркић [ур.] „Систем породичноправне заштите у Србији“, Београд: Глосаријум, 215-238

3. Вучковић-Шаховић, Н. (2000) „Права детета и међународно право“ Београд: Југословенски центар за права детета

4. Китановић, Т. & Игњатовић, М. 2013. „Еволуција установе усвојења од римског до савременог права.“ Зборник радова Правног факултета, Нови Сад, 47(4), пп. 163-184.

5. Јовић, О. 2005. „Усвојење као начин остваривања родитељства“ Правни живот, 54(9), пп. 1225-1235.

5. Закон о породичним односима ("СЛ. ГЛАСНИК РС", БР. 18/2005, 72/2011 - ДР. ЗАКОН И 6/2015)

6. Конвенција о правима детета из 1989. године. ЗАКОНО РАТИФИКАЦИЈИ КОНВЕНЦИЈЕ УЈЕДИЊЕНИХ НАЦИЈА О ПРАВИМА ДЕТЕТА ("Сл. лист СФРЈ - Међународни уговори", бр. 15/90 и "Сл. лист СРЈ - Међународни уговори", бр. 4/96 и 2/97)

7) Европска конвенција о усвојењу деце из 1967, ревидирана Европска конвенција о усвојењу деце донета 2008

8) ЗАКОН О ПОТВРЂИВАЊУ КОНВЕНЦИЈЕ О ЗАШТИТИ ДЕЦЕ И САРАДЊИ У ОБЛАСТИ МЕЂУНАРОДНОГ УСВОЈЕЊА

9) Конвенцији о правима детета

10) Европске конвенције о људским правима и основним слободама (ЕКЉП)

КРИВИЧНО ПРАВО

Наташа Николић
судија Вишег суда у Новом Саду

ЗАКОН О ИЗВРШЕЊУ ВАНЗАВОДСКИХ САНКЦИЈА И МЕРА ПОСМАТРАН КРОЗ чл. 29 и чл. 6а

Закон о извршењу ванзаводских санкција и мера, који је објављен у „Сл. Гласнику РС“, бр. 55/2014 са последњим изменама објављеним у „Сл. Гласнику РС“, бр. 87/2018, године уређује, на основу чл. 1, поступак извршења ванзаводских санкција и мера изречених у кривичном, прекршајном или другом судском поступку, које се извршавају у заједници, те прописује сврху, садржај, начин извршења, положај лица у поступку, као и надзор над извршењем. Цитирани члан, на извршење, упућује на сходну примену Закона о извршењу кривичних санкција.

Писање овог реферата подстакнуто је бројним нејасноћама и недореченостима, Закона о извршењу ванзаводских санкција и мера, које су у овом реферату ограничене само на одредбу чл. 29 и делом на чл. 6а.

Казна затвора до једне године, која се на основу чл. 45 ст. 3 КЗ-а, може издржавати у просторијама у којима окривљени станује, не представља алтернативну санкцију, него то постаје због начина извршења. Дакле, важећи Кривични законик, не познаје казну „кућног затвора“, иако постоје мишљења, да неким будућим измена КЗ-а и кућни затвор буде прописан као казна.

Међутим, и поред тога што Кривични законик, не познаје казну „кућног затвора“, наведену казну, не само да познаје, него и регулише њено извршење Закон о извршењу ванзаводских санкција и мера од чл. 20 до чл. 33.

Посебан значај има члан 29 Закона о извршењу ванзаводских санкција и мера, којим је покушано регулисати ситуацију када осуђени самовољно напусти просторије у којима станује, што се у пракси показало као не тако редак случај.

Повереничка служба је тада дужна да без одлагања, обавести суд који је донео првостепену пресуду да је осуђени самовољно напустио просторије у којима станује и то једном у трајању преко шест часова или два пута у трајању до шест часова.

Ставом 2. се прописује да:

„По пријему обавештења из става 1. овог члана судија појединац суда који је донео првостепену пресуду ће без одлагања, а најкасније у року од 24 часа, донети решење да осуђени остатак казне затвора издржи у заводу за извршење казне затвора и наређује издавање потернице.“

На основу изнетог, сматрам да наведено решење не може да донесе судија који је донео првостепену пресуду, нити било који други првостепени кривични судија.

Разлог зашто то не може да буде судија који је донео првостепену пресуду, било да је кривични првостепени судија или судија за претходни поступак је јасан, јер ни цитирани ст. 2 члана 29, на то не указује, већ говори о „судији појединцу суда који је донео првостепену пресуду“, а не о судији који је донео првостепену пресуду, што није исто.

Представљало би прави преседан, да судија који је донео пресуду, своју пресуду и извршава. То не може бити ни било који други првостепени кривични судија, јер не постоји ниједна законска одредба, ни Закона о извршењу ванзаводских санкција и мера, ни Закона о извршењу кривичних санкција, ни Законика о кривичном поступку, (с обзиром да сви један на други упућују), која у овој фази поступка, дакле после правноснажности пресуде, а у поступку извршења, налаже поступање првостепеног кривичног судије.

Члан 22 ЗКП-а, регулише функционалну надлежност судија, и у ставу 4 децидно наводи да у поступку извршења кривичних санкција, поступа судија за извршење.

Међутим, судија за извршење не постоји у судовима Основне надлежности, јер се исти на основу чл. 33 Закона о извршењу кривичних санкција, одређује само при сваком Вишем суду. Судија за извршење, према ставу 3. поменутог члана, поступа управо као судија појединац, али се у оквиру његове стварне надлежности не наводи поступање у датој ситуацији.

Описано представља велику неусклађеност наведених Закона, тим пре јер је последњим изменама Закона о извршењу кривичних санкција које су објављене у „Сл. Гласнику РС“ бр. 35/19, чл. 41а ст. 2 прописано да о молби осуђеног, да изречену казну затвора до једне године извршава у просторијама у којима станује, одлучује судија за извршење суда који је донео првостепену пресуду, односно уколико је пресуду донео Основни суд, одлуку доноси судија за извршење непосредно Вишег суда.

Надаље чланом 29 ст. 2 Закона о извршењу ванзаводских санкција и мера, остало је неспорно да треба да се донесе решење да осуђени остатак казне затвора издржи у заводу за извршење казне затвора и нареди издавање потернице за осуђеним.

Међутим, није прописано, да ли је против наведеног решења дозвољена жалба, ако јесте у ком року и коме, и да ли та жалба задржава извршење решења или не, нити би се на описано могла сходно применити нека одредба ЗИКС-а. Полазећи од тога да донето решење не иде у корист осуђеном, сходно чл. 465 ст. 1 ЗКП-а, требало би осуђеном дозволити жалбу, јер у чл. 29 Закона о извршењу ванзаводских санкција и мера, није изричито одређено да жалба није дозвољена.

У односу на рок за изјављивање жалбе, сходно чл. 466 ЗКП-а, требало би бити као и на друга решења, у року од три дана од достављања решења.

Чланом 29 став 2 Закона о извршењу ванзаводских санкција и мера, доношење решења се везује најкасније за 24 часа од достављеног обавештења, што указује на хитност у поступању, тим пре јер прописује уз доношење решења и расписивање потернице за осуђеним. Следом наведеног, жалба не би требало да одлаже извршење решења.

Међутим, наведено се коси са одредбом чл. 466 ст. 2 ЗКП-а, по којој жалба одлаже извршење решења, осим ако закоником није другачије одређено, а Законом о извршењу ванзаводских санкција и мера то није одређено.

Ком суду се изјављује жалба?

Ако би критеријум била запрећена казна за кривично дело за које је неко лице осуђено, онда би то био или Виши суд или Апелациони суд, ако одлуку доноси Основни суд.

На основу чл. 24 ст. 1 т. 2 Закона о уређењу судова, Апелациони суд одлучује о жалбама на одлуке Основних судова у *кривичном поступку*, ако за одлучивање није надлежан Виши суд. Дакле, надлежност Апелационог суда се везује за кривични поступак, а у предметној ситуацији кривични поступак је завршен и налазимо се у поступку извршења.

На основу чл. 23 ст. 2 т. 2 Закона о уређењу судова, који регулише надлежност Вишег суда, прописано је да Виши суд одлучује о жалбама на одлуке Основних судова за кривична дела за која је запрећена новчана казна и казна затвора до пет година.

Овде се надлежност не везује за кривични поступак, већ за запрећену казну, а како у преосталим ставовима и тачкама чл. 23 Закона о уређењу судова, није у предметној ситуацији прописана надлежност Вишег суда у сваком случају, без обзира на запрећену казну, надлежност Вишег суда би била неспорна за кривична дела за која је запрећена новчана казна и казна затвора до пет година.

За кривична дела за која је запрећена казна затвора преко пет година, у датој ситуацији једино решење би била *сходна* примена чл. 24 ст. 1 т. 2 Закона о уређењу судова, односно да је надлежан Апелациони суд.

Надаље се у чл. 29 ст. 3 Закона о извршењу ванзаводских санкција и мера, прописује да за осуђеним лицем треба да се нареди издавање потернице, и да се она доставља органима полиције ради извршења.

Наведена наредба требало би да садржи и податак: у који Завод за извршење казне затвора осуђени треба да се спроведе, те да наредба производи правно дејство до застарелости извршења казне затвора, за коју такође треба да се назначи када наступа.

Одредба чл. 29 Закона о извршењу ванзаводских санкција и мера, регулише ситуацију када окривљени самовољно напусти просторије у којима станује, преко времена које Закон дозвољава, из чега је изведен закључак да је осуђени започео са извршењем казне, па је последњим изменама Закона о извршењу ванзаводских санкција и мера и то чл. 6а покушано решити честу проблематику у пракси, односно ситуацију када осуђени није започео са извршењем казне.

Поред чл. 29 ст. 3 и последњим измена Закона о извршењу ванзаводских санкција и мера, у чл. 6а ст. 4 је прописано да ће суд наредити довођење осуђеног, ако се исти не одазове на први разговор у повереничку канцеларију у року од три дана од дана када је требало да се јави, односно да ће суд наредити издавање потернице ако се крије или је у бекству и да ће о томе обавестити Повереника.

Приметна је недоследност, јер за разлику од чл. 29 Закона о извршењу ванзаводских санкција и мера, чланом 6а се прописује да ће суд наредити издавање потернице, а не *судија појединац суда који је донео првостепену пресуду*, и иста се не доставља органима полиције ради извршења, иако је то неминовно, а прописује да се Повереник о томе обавести, што није случај у чл. 29.

Међутим, чл. 6а не прописује где ће се то по наредби за довођење или издатој потерници, када се пронађе, осуђени одвести, и према доступном стању у пракси, исти се одводи на адресу пребивалишта или боравишта и тако започиње извршење кривичне санкције (проблем може да представља, ако због протока времена осуђени више нема пребивалиште или боравиште на територији Р. Србије), а не Поверенику, иако се на његов позив није одазвао и у би представљало моменат да се и формално одреди датум започињања извршења кривичне санкције.

За разлику од наведеног, чл. 29 ст. 2 прописује да ће се донети решење да осуђени остатак казне издржи у заводу за извршење казне затвора, јер је исти у тој ситуацији казну започео да извршава.

Иако Закон о извршењу ванзаводских санкција и мера упућује на сходну примену Закона о извршењу кривичних санкција, сматрам да би поред тога било потребно да се чланом 6а пропише да се од дана лишења слободе осуђеног по расписаној потерници започиње извршење казне затвора, сходно чл. 58 ст. 2 Закона о извршењу кривичних санкција, имајући у виду указано поступање у пракси.

И наведена наредба за издавање потернице из чл. 6а требало би да садржи податак: да иста производи правно дејство до застарелости извршења казне затвора, за коју такође треба назначити када наступа.

У пракси се јавља и чест проблем када осуђени жели да казну затвора издржава у просторијама у којима станује, али је стицајем животних околности дошло до промене пребивалишта или боравишта. Чланом 7 став 2 Закона о извршењу ванзаводских санкција и мера, дозвољена је промена места пребивалишта или боравишта само уз сагласност *органа* (не каже се суда) чијом је одлуком одређено спровођење извршења. У пракси се све svelo на то да ту сагласност даје поступајући судија који је изрекао пресуду, а приметне су различите форме одлука којима се та сагласност даје, почев од дозволе до наредби и решења, односно да ли је довољно такву одлуку насловити као сагласност.

Такође ваља указати да Закон о извршењу ванзаводских санкција и мера, у чл. 20 ст. 4, регулише ситуацију када у пресуди није назначено да ли ће осуђени казну затвора извршавати са или без примене електронског надзора, да је суд дужан да се без одлагања изјасни о начину извршења.

Дакле, у оквиру истог дела Закона, који регулише извршење казне затвора у просторијама у којима осуђени станује тзв. „кућног затвора“, прави се разлика да неке одлуке доноси суд, а неке судија појединац суда који је донео првостепену пресуду, што доводи до произвољности у пракси. Нарочито јер се „суд“ везује за поступање ванпретресног већа, које иначе и поступа у односу на остале алтернативне санкције када се исте не поштују у складу са законом.

На овом месту, има простора да се укаже и на чл. 278 ЗКП-а који регулише, између осталог, и ситуацију када се појави сумња у дозвољеност извршења судске одлуке, те да је у таквој ситуацији надлежно за поступање ванпретресно веће, које је и у цитираној одредби означено као суд.

На основу изнетог извесно је да постоји пуно неусклађености, недоречености, непрецизности, паушалности и контрадикторности, што није типично за кривично право и свеукупно утиче на правну несигурност. Све на шта је указано у овом реферату, а у циљу унапређења примене алтернативних санкција, довољно је за измену Закона о извршењу ванзаводских санкција и мера, Закона о извршењу кривичних санкција и Закона о уређењу судова.

Ана Стаменић
судија Вишег суда у Новом Саду

Посебно одељење за сузбијање корупције

Необразложене наредбе за посебне доказне радње

Врховни касациони суд у својој одлуци **Кзз.1511/2020 од 03.02.2021.** године одбио је као неоснован захтев за заштиту законитости бранилаца окривљеног ДЗ, поднетог против правноснажних пресуда Вишег суда у Новом Саду посл.бр. К.154/16 од 05.06.2020.године и Апелационог суда у Новом Саду Кж.1-676/20 од 15.10.2020.године. Међутим, суд је разматрајући указивање бранилаца на битну повреду кривичног поступка да се побијана пресуда у битном делу заснива на доказима на којима се по одредбама ЗКП не може заснивати, а који су прибављени спровођењем посебних доказних радњи тајни надзор комуникације, тајно праћење и снимање и симуловани послови, а који докази су, према наводима одбране, прибављени супротно чл.16 став 1 и 84. ст.2 ЗКП, те су морали бити издвојени из списка предмета, те без којих доказа не би била донета осуђујућа пресуда. Одбрана је указивала да су докази прибављени спровођењем посебних доказних радњи тајни надзор комуникације и тајно праћење и снимање незаконити јер је незаконита наредба Вишег суда у Новом Саду посл.бр.Кпп.Пов. 43/15 од 21.08.2015.године на основу које су одређене и спровођене ове посебне доказне радње, указујући да наредба не садржи све елементе предвиђене одредбом чл.172 ст.2 ЗКП (тајно праћење и снимање) односно не садржи све елементе предвиђене одредбом чл.167 ст.2 ЗКП (тајни надзор комуникације) и чл.172 ст.2 ЗКП (тајно праћење и снимање) и да не садржи разлоге на којима се заснива сумња да је окривљени ДЗ извршио или припрема извршење кривичног дела из чл.162 ЗКП, те да у наредби нису наведени разлози који оправдавају примену ове посебне доказне радње и због чега се прикупљање доказа не би могло остварити неком блажом мером. Одбрана је из истих разлога оспорила и законитост наредбе о симулованом послу Вишег суда у Новом Саду Кпп.пов.2-44/15 од 28.08.2015.године на основу које је одређена и извршена ова посебна доказна радња.

Врховни касациони суд налази да су наводи одбране да су наредбе Кпп.пов.43/15 од 21.08.2015.године и Кпп.пов.2-44/15 од 28.08.2015.године незаконите, јер не садрже јасне и образложене разлоге на којима се заснива постојање потребног степена сумње да је окривљени ДЗ извршио или да припрема извршење неког кривичног дела из чл.162.ЗКП, односно не садрже образложење из којих чињеница и на основу којих околности судија за претходни поступак изводи закључак о постојању основа сумње да је окривљени извршио или да припрема кривично дело за које се ова мера може одредити, а такође не садрже јасне ни довољне и аргументоване разлоге који оправдавају неопходност примене посебних доказних радњи тајно праћење и снимање и симуловани послови, односно разлоге које су то околности случаја које указују да се на други начин кривично дело не би могло открити или доказати или да би то изазвало несразмерне тешкоће или опасност. Врховни касациони суд налази да наредба судије за претходни поступак Вишег суда у Новом Саду Кпп.пов.43/15 од 21.08.2015.г. не садржи ни означавање просторија или места које ће бити обухваћено посебном доказном радњом тајно праћење и снимање. Међутим, супротно наводима бранилаца, налази да из списка предмета произлази да нижестепени судови побијане пресуде нису засновали искључиво на основу доказа који су прибављени спровођењем посебних доказних радњи тајни надзор комуникације, тајно праћење и снимање и симуловани послови, већ су чињенице везане за кривично дело примање мита из чл.367 ст. 3 у вези ст.1 КЗ, за које је окривљени ДЗ правноснажно оглашен кривим и осуђен, утврђене и из других доказа изведених у току поступка (исказа сведока, потврда о привремено одузетим предметима...), те како је с обзиром на друге доказе изведене у законито спроведном

поступку, а затим појединачно и у њиховој међусобној вези оцењене у побијаним правноснажним пресудама, очигледно би и без незаконито изведених доказа била донета иста пресуда, то самим тим неосновано браниоци указују на битну повреду поступка из чл.438 ст.2 тач.1 ЗКП, као поверду која је била од апсолутног утицаја на законитост и правилност правносанжне пресуде.

Аутор рада анализирао је праксу Европског суда за људска права у Стразбуру, у којим одлукама су констатоване повреде чл.8 и чл.6 Европске конвенције о људским правима. Европски суд за људска права, у неколико одлука је утврдио да кориштење тајних мера надзора - посебних доказних радњи, представља мешање у приватни живот појединца, које мешање, да би било оправдано, мора бити у складу са законом, мора тежити остварењу једног или више „леgitимних циљева“ наведених у чл. 8. ст. 2. Европске конвенције о људским правима и мора бити „нужно у демократском друштву“. ЕСЉП у својим одлукама оцењује да ли је прибављањем доказа тајним надзором комуникације нарушено право појединца на приватни и породични живот и поштовање дома и преписке, те најпре испитује да ли радња прибављања или употребе доказа представља ограничење тог права прописано законом, да ли је предузета с легитимним циљем у складу са ставом 2 члана 8 Конвенције, а потом и да ли је била нужна у демократском друштву. О поштовању наведених процесних претпоставки суд долази до закључка узимајући у обзир неколико чинилаца – **орган надлежан за одобравање надзора**, обим разматрања, као и садржај одобрења за „пресретање”.

У одлуци *Роман Захаров против Русије* (представка број 47143/06 од 4. децембра 2015), након анализе наведених фактора суд је закључио да је тајни надзор одобрен случајно, нерегуларно, без адекватног и прописаног разматрања од стране судских органа.

У одлуци *Квасница против Словачке* (представка број 72094/01 од 9. јуна 2009) суд указује на значај образложења наредбе судског органа приликом одобравања тајног надзора комуникације у предмету у којем је установио повреду одредаба Конвенције, с обзиром да је наредба истражног судије била заснована само на захтеву за коришћење тајног надзора од стране надлежног државног органа, у који је инкорпорирана и законска реченица да „истрага није могла бити спроведена другим средствима, или да би била изузетно тешка”. Међутим, ЕСЉП закључује да судски орган није адекватно образложио конкретне околности случаја, а посебно разлоге због којих се истрага није могла спровести другим, мање наметљивим средствима. Суд закључује да домаће власти нису показале да је уплитање у право на поштовање приватног живота и дописивања било оправдано и неопходно у смислу члана 8 Конвенције. У истом предмету, суд је утврдио да су телефонски разговори обухваћени појмовима приватног живота и кореспонденције у смислу члана 8 Конвенције, те да њихово надгледање представља мешање у остваривање права лица из наведеног члана.

У одлуци *Драгојевић против Хрватске*, (представка број 68955/11 од 15. јануара 2015) суд је закључио да надлежни судски органи, од чије дискреционе воље зависи реализовање тајног надзора комуникације, заобилазе образложење свог акта јер је таква пракса домаћих судова. Међутим, ЕСЉП сматра да непостојање образложења налога истражног судије, из наведеног разлога, није компатибилно са захтевима законитости, да не постоје довољни и оправдани разлози за задирање у право на поштовање приватног живота и дописивања, нити је суд поткрепио тврдњу да је то „неопходно у демократском друштву”. Суд је утврдио да налози којима је одређен тајни надзор нису били образложени у складу с домаћим законом и праксом Уставног суда Републике Хрватске. Наиме, образложења тих налога садржала су само уопштене формулације из законског текста, без навођења конкретних чињеница и околности које оправдавају кориштење тих мера. Законом о казненом поступку Републике Хрватске изричито је прописано да се мере тајног надзора могу наложити само на основу

писаног образложеног налога, чиме се постављају границе дискреционом одлучивању надлежних тела о тајном надзору грађана. То је посебно битно када се узме у обзир чињеница да се исправност кориштења мера тајног надзора у смислу поштовања права на заштиту приватног и породичног живота (чл. 8. Конвенције) може испитивати само у поступку у којем се одлучује о кориштењу ове мере у којем особа на коју се мера односи не учествује. Стога је Европски суд закључио да начин на који су домаћи судови тумачили и применили домаће право није осигурао пружање одговарајуће заштите подносиоцу од могућих злоупотреба у погледу опсега и начина на који су домаћа тела применила своја дискрециона овлашћења при одређивању мере тајног праћења подносиоца, услед чега је дошло до поведе његовог права на поштовање приватног и породичног живота. Иако је ЕСЉП закључио да је начин поступања домаћих судова приликом одређивања мере тајног надзора био супротан чл. 8. Конвенције, закључио је да кориштење доказа прибављених на тај начин није нарушило његово право на правично суђење, јер је подносиоца захтева имао могућност да оспори веродостојност тако прибављених доказа, што је и учинио, а осим тога, да докази прибављени мером тајног надзора нису били једини докази на којима је заснована његова осуда, па се одлука домаћих судова не може сматрати произвољном, те суд није нашао и повреду чл. 6. ст. 1. Конвенције.

Исте одлуке Европски суд за људска права, донео је и у предметима *Грба против Хрватске* (представка број 47074/12 од 23. новембра 2017) и *Матановић против Хрватске* (представка број 2742/12 од 4. априла 2017), будући да није доказано да је процедура за предлагање и спровођење пресретања телефона подносиоца представке у потпуности поштована.

У предмету *Башић против Хрватске* (представка број 74309/1 од 8. јула 2004) ЕСЉП је утврдио да домаће власти нису показале да је уплитање у право подносиоца представке на поштовање приватног живота и дописивања било оправдано и неопходно у смислу члана 8 Конвенције, с обзиром на то да тајни надзор телефонских разговора није био заснован на налозима који садрже одговарајуће образложење истражног судије сходно релевантним домаћим законима и судској пракси Уставног суда. У наведеном предмету ЕСЉП примећује да је наредба истражног судије у вези с коришћењем мера тајног надзора **заснована само на захтеву за коришћење таквог тајног надзора од стране надлежног државног органа**, а да је као разлог наведена законска формулација немогућности спровођења истраге другим, мање наметљивим средствима.

На основу цитираних одлука Европског суда за људска права, закључује се да примена посебних доказних радњи у кривичном поступку мора бити заснована на строго прописаним законским условима, сразмерна, неопходна и оправдана, јер дубоко залази у сферу загарантованих људских права и слобода појединаца, са циљем заштите од неуједначеног и произвољног поступања државних органа. Суд мора бити гарант доследног поштовања начела легалитета, легитимитета, супсидијарности, сразмерности, равнотеже, постојања потребног степена сумње у вези кривичног дела из посебно одређеног каталога кривичних дела, временске ограничености трајања посебне доказне радње.

Према одредби чл.161 ЗКП *Sine qua non* за одређивање посебних доказних радњи потребно је постојање **основа сумње** да је одређено лице учинило тачно одређено кривично дело за које се ова мера може применити, или да се кривично дело припрема, те други услов - да **околности случаја указују на немогућност да се на други начин открије, спречи или докаже кривично дело**, или постоје **несразмерне тешкоће** у прикупљању доказа на други начин. Наведени кумулативно прописани услови морају бити образложени у наредби суда којом се одређују посебне доказне радње, тј. образложење мора да садржи разлоге који оправдавају доношење наредбе,

односно примену мере којом се у случају неиспуњења законом прописаних услова нарушава неопходна равнотежа између потребе органа поступка да прикупља доказе у поступку и Уставом загарантованих права грађана.

У одређеном броју наредби судија за претходни поступак Вишег суда у Новом Саду којима се одређују посебне доказне радње, само се деклараторно наводи да је Виши јавни тужилац поднео предлог за одређену посебну доказну радњу због постојања основа сумње да је извршено и да се припрема извршење кривичног дела из чл.162 ЗКП, међутим ти основи сумње се ни једном речју не образлажу у наредбама суда, иако је то **обавеза органа поступка који доноси наредбу**. Евентуално постојање образложеног потребног степена сумње у **предлогу ВЈТ или иницијативи полиције није саставни део наредбе органа поступка**, већ је дужност и обавеза прописана Закоником да **судија за претходни поступак оцени** из образложеног предлога да ли проистиче довољан основ сумње да је извршено или се припрема извршење кривичног дела за које се може одредити посебна доказна радња. Законодавац је управо давањем овлашћења суду да наредбом одреди посебну доказну радњу, увео судску контролу рада тужилаштва, те је **дужност суда** да оцени основаност предлога тужилаштва - органа гоњења у фази предистражног и истражног поступка, односно да оцени ли су испуњени строго прописани услови за одређивање посебне доказне радње, те да то детаљно и образложи. Дужност је судије за претходни поступак да гарантује законитост поступка и стара се о поштовању људских права када је реч о употреби посебних доказних радњи или примени рестриктивних мера према окривљеном.

У одлуци Апелационог суда у Београду, Посебног одељења за организовани криминал, посл.бр. Кж.1-12/2010 од 14.07.2010.годије наведено је: "Ratio legis коришћења посебних доказних радњи у кривичним поступцима заснива се на уочавању да уобичајени доказни методи нису довољни, јер се због природе тих кривичних дела и њихових учинилаца, њима не могу постићи неопходни процесни ефекти. Неприхватање примене таквих средстава би држави у сукобу с веома опасним учиниоцима кривичних дела, практично «везало руке» те би је у ствари учинило немоћном, што би у крајњој линији било врло опасно и суштински погубно по саме грађане. Поред тога, ако би се обрнуто, држава упустила у сувише масовно и са становишта правне регулативе веома олакшано прибегавање таквим видовима техничког надзора над комуникацијом, то би с једне стране вероватно утицало на успех у борби с најтежим облицима криминалитета, али би с друге стране грађани били тиме изузетно тешко погођени, а њихова права драстично нарушена, па стога не би имали прилике ни да осете корист од сузбијања криминалитета на такав начин. Стога, се мора бити опрезан у коришћењу све напреднијих технолошких достигнућа и пазити да се не наруши складан баланс између потребе стварања неопходних услова за сузбијање најопаснијих форми криминалитета и неопходности да се у томе «не оде сувише далеко», те да се људска права не ограничавају у обиму који није неопходан. Могућности електронске контроле комуникација, треба примењивати у односу на прикупљање и обезбеђење доказа у погледу најтежих кривичних дела, где се по правилу сврставају и кривична дела организованог криминалитета али се такве могућности одређују као изузеци у односу на општа правила те њихова примена несме постати рутинска мера."

У односу на законску формулацију да **докази нису могли бити прикупљени на други начин** при одређивању посебне доказне радње, као типични разлози на основу којих тужиоци то процењују, аутор сматра да би у наредби судије за претходни поступак морале бити наведене околности које се тичу: личности учиниоца и његове друштвене опасности, природе кривичног дела за које постоји сумња да је учињено или да се припрема, начин предузимања радњи извршења, који се огледа у конспиративности, већи број лица која сарађују с осумњиченим или имају одређену улогу у

извршењу дела, висок степен безбедносне опасности и организованости извршилаца, опасност за животе службених лица и грађана, културних добара или имовине већег обима, опасност да ће поступање државних органа бити откривено, заштите од „цурења информација” или спречавање уништења појединих доказа услед сазнања да је кривично дело откривено.

У складу са чл. 20 Устава Републике Србије, људска и мањинска права зајемчена Уставом могу законом бити ограничена ако ограничење допушта Устав, у сврхе ради којих га Устав допушта, у обиму неопходном да се уставна сврха ограничења задовољи у демократском друштву и без задирања у суштину зајемченог права. Чланом 41 Устава РС загарантована је тајност и неповредивост писама и других средстава комуницирања, док су одступања дозвољена само на одређено време и на основу одлуке суда, ако су неопходна ради вођења кривичног поступка или заштите безбедности Републике Србије, на начин предвиђен законом. Грађани чија се уставна слобода или право извршавањем наредбе ограничава, што је могуће у смислу чл. 20 Устава Републике Србије, само када то закон предвиђа, мора имати могућност провере да ли су остварени законом прописани услови за овакво ограничење, па и они општи, а све с циљем заштите својих уставом зајемчених права од недопуштеног повређивања које би чинила извршна, а могуће и судска власт. У том смислу основан је захтев одбране када указује на законитост издате наредбе у погледу остварења законом прописаних услова за издавање, од чега зависи и сама законитост прикупљених доказа. Поштовање закона приликом прикупљања доказа није апстрактан или формалистички захтев, већ напротив, то је од основне важности за правичност кривичног поступка.

Осим тога, законска обавеза суда да образложи наредбу потребна је као облик ефикасне и делотворне судске контроле предузимања посебних доказних радњи које узрокују мешање у основна права грађана, посебно када се ради тајном праћењу и снимању. Међутим, ако се ова овлашћења суда извршавају без икакве оцене основаности предлога органа гоњења, постоји опасност од произвољности, из којих разлога управо Законик о кривичном поступку у одредби чл.161 довољно јасно прописује у којим околностима и под којим условима суд има овлашћења да посегне за таквим мерама, а последично, закон довољно јасно прописује опсег такве дискреције и начин њиховог остваривања који појединцу јемчи одговарајућу заштиту од произвољног мешања. Околности које оправдавају потребу за мерама тајног надзора, временска ограничења за спровођење мера морају бити пропорционална легитимном циљу којем се тежи, из ког разлога закон и прописује обавезну садржину наредбе о одређивању посебних доказних радњи, опсег тих мера, уз образложење нужности и пропорционалности у датим околностима.

Како је чланом 16 ЗКП прописано да се судске одлуке не могу заснивати на доказима који су, непосредно или посредно, сами по себи или према начину прибављања у супротности са Уставом овим закоником, другим законом, или опште прихваћеним правилима међународног права и потврђеним међународним уговорима, осим у поступку који се води због прибављања таквих доказа, а чл. 84 ст.1 ЗКП да докази прибављени противно чл.16 ст.1 ЗКП не могу бити коришћени у кривичном поступку, необразложене наредбе судије за претходни поступак јесу незаконите, те су стога и докази прикупљени на основу незаконитих наредби "плодови отровног дрвета".

Ана Стаменић

судија Вишег суда у Новом Саду

Улога суда у поступку одлучивања о споразуму о признању кривичног дела

Од увођења у кривично законодавство Републике Србије, 2009.године¹⁶ зарад поједностављења кривичног поступка, у правној пракси и теорији истицане су бројне предности закључивања споразума о признању кривичног дела, као што је скраћивање поступка, ефикасност и мањи трошкови кривичног поступка. Неспорно велике предности споразума о признању кривичног дела у другим правним системима растеретиле су правосудни систем и убрзале достизање опште сврхе ефикасности правосуђа у целини.

Основна улога и задатак суда у кривичном поступку јесте да правично, независно, непристрасно и у разумном року расправи о правима о обавезама свакога, основаности сумње која је била разлог покретања поступка као и оптужбама против њега¹⁷. Јавно тужилаштво је самосталан државни орган који гони учиниоце кривичних и других кажњивих дела и предузима мере за заштиту уставности и законитости¹⁸.

Законик о кривичном поступку¹⁹, увођењем адверзијалног начела са изразитим расправним контрадикторним моделом поступка, подразумева донекле пасивну улогу суда у погледу извођења доказа, али не и другог основног задатка суда - одмеравања и индивидуализације кривичне санкције. Приликом одлучивања суда о споразумима о признању кривичног дела закљученим између тужиоца и окривљеног²⁰, до сада су отворена питања која изазивају дилему: колика је слобода странака код утврђивања обавезних и факултативних услова споразума, да ли је минимално учешће суда у одлучивању о споразуму сведено на оверавање формално уредног споразума о признању кривичног дела, праведност споразума, неуједначена казнена политика, доказна снага и домет пресуде којом је прихваћен закључени споразум, разлози за изузеће судије који је прихватио споразум закључен између тужиоца и једног од саоптужених лица у ситуацији наставка кривичног поступка према осталим оптуженима. Набројане су само неке од дилема, док ће се аутор овог рада бавити само питањем улоге суда при одмеравању кривичне санкције код закљученог споразума о признању кривичног дела.

Устав РС прописује да изрицање и одмеравање казне која обухвата лишење слободе може изрећи само суд²¹, те је ова одредба инкорпорирана и у Законик о кривичном поступку који прописује да сваки страначки споразум мора бити прихваћен судском пресудом. Споразум о признању кривичног дела, (*Плеа баргаинг*) уведен у европско законодавство из америчког правног система, у пракси је, чини се, неправилно „накалемљен“ институт без сагледавања општег циља вођења кривичног поступка. Циљ кривичног поступка прописан чл.3 Кривичног законика²² јесте заштита

¹⁶ Закон о изменама и допунама Законика о кривичном поступку (СЛ.гласник РС бр. 72/09) прописивао је у чл.282а Споразум о признању кривичног дела

¹⁷ Устав Републике Србије (Сл. Гласник РС бр.98/2006) чл.32 ст.1

¹⁸ Устав Републике Србије (Сл. Гласник РС бр.98/2006) чл.156 ст.1

¹⁹ Законик о кривичном поступку (Сл. Гласник РС бр.72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014, 35/2019, 27/2021-одлука УС и 62/2021- одлука УС)

²⁰ Законик о кривичном поступку садржи одредбе о споразуму о признању кривичног дела у чл.313-чл.319

²¹ Устав РС чл.27 ст.4

²² Кривични законик (Сл.Гласник РС бр. 85/2005, 88/2005- испр., 107/2005- испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 и 35/2019) чл.3: „Заштита човека и других основних друштвених

правног поретка, општа и специјална превенција, док је општа сврха прописивања и изрицања кривичних санкција - *сузбијање дела којима се повређују или угрожавају вредности заштићене кривичним законодавством*, прописана у чл.4 став 2 Кривичног законика. Наше кривично законодавство наводи да је сврха кажњавања: спречавање учиниоца да чини кривична дела и утицање на њега да убудуће не чини кривична дела; утицање на друге да не чине кривична дела; изражавање друштвене осуде за кривично дело, јачање морала и учвршћивање обавезе поштовања закона; остваривање праведности и сразмерности између учињеног дела и тежине кривичне санкције. Међутим, прагматично америчко законодавство види кривични поступак као конфликт, спор које је потребно решити међу странкама, слично као грађански пранични поступак. У различитим савезним државама Америке, постоје различити облици и врсте споразума, те тако постоји и споразум у коме учествују тужилац, бранилац, окривљени и судија „ *плеа баргаининг сесион* “, који постижу договор о квалификацији кривичног дела, али и о казни. У највећем броју америчких држава је предвиђено да судија одмерава казну према свом слободном судијском уверењу, без обзира на санкцију договорену између осумњиченог и тужиоца.

Анализом кривичних поступака окончаних пред Посебним одељењем за сузбијање корупције у Вишем суду у Новом Саду, у периоду од оснивања одељења 01.03.2018.године до 01.06.2020.године, уочено је да је од укупног броја свих правноснажно окончаних кривичних поступака, око 53% предмета окончано пресудама којима се прихвата споразум о признању кривичног дела. Критичке осврте да је у предметима са коруптивним елементима нетранспарентно закључивати споразуме о признању кривичног дела, услед одсуства јавности, али и оштећених, те решавања питања које захтева већу отвореност у раду тужилаштва и судова, супротставићемо аргументом брзине решавања и једнаких услова за закључење споразума учиниоцима свих кривичних дела, без разлике на врсту или тежину кривичног дела. Овако велики број кривичних поступака окончаних закључењем споразума о признању кривичног дела, показао је неколико слабости у примени овог института, те указао на формалну улогу суда, с обзиром да санкцију уговарају странке, без учешћа суда у одмеравању и индивидуализацији санкције.

Уочено је да се садржај споразума о признању кривичног дела, прописан чл.314 ЗКП, коме претходни сложени поступак различитих провера пред тужилаштвом, ипак претвара у пуку форму, штиклирање и испуњавање припремљеног формулара и сачињавање различитих споразума готово идентичног садржаја. Не треба заборавити чињеницу да тужилац суду доставља закључени споразум заједно са оптужницом која чини саставни део споразума, те иако не подлеже правној оцени суда, односно потврђивању, ова оптужница такође мора бити састављена у свему у складу са чл. 332 ЗКП. Посебан проблем представљају поступци у којима се окривљени бранио ћутањем, а затим закључио споразум о признању кривичног дела, у којим поступцима суду није достављен записник о саслушању окривљеног који садржи потпуно и јасно признање које није у супротности са осталим доказима у складу са чл. 88 ЗКП. Дилеме се јављају и у случају већег броја оптужених, када само неки од оптужених закључе споразум, а редован поступак се настави у односу на остале саоптужене, где се поставља дилема да ли се у истом поступку (раздвојеном) оптужени који су закључили споразум могу у настављеном поступку појавити у својству сведока, или суд остварује увид у записнике о њиховом саслушању као окривљених у складу са чл. 406 ст.1 тач.5 ЗКП. Судска пракса није до сада решила у потпуности ово питање, па се и даље доносе одлуке

вредности представља основ и границе за одређивање кривичних дела, прописивање кривичних санкција и њихову примену, у мери у којој је то нужно за сузбијање тих дела”

супротних становиштава, а једно од решења могло би бити проширење примене споразума о сведочењу окривљеног и споразума о сведочењу осуђеног и за кривична дела из надлежности Посебних одељења за сузбијање корупције.

У пресудама којима су прихваћени споразуми о признању кривичног дела, уочено је да је изостављено решавање питања одузимања имовинске користи прибављене кривичним делом и имовинскоправног захтева оштећеног, иако су ово формално обавезни елементи споразума о признању кривичног дела. Законик пружа слободу тужиоцу да са окривљеним договори кривичну санкцију у оквиру законом прописаног минимума и максимума, али и уз примену одредби о ублажавању казне. Али како се споразум о признању кривичног дела може закључити од доношења наредбе о спровођењу истраге (у којој фази је тужилац још увек орган гоњења) поставља се питање да ли ће тужилац одмерити кривичну санкцију водећи рачуна о општој сврси кажњавања. Чини се да изостављањем договора јавног тужиоца и окривљеног о имовинскоправном захтеву оштећеног, јавни тужилац заборавља на своју дужност прописану чл. 10а Закона о јавном тужилаштву да су „јавни тужилац и заменик јавног тужиоца дужни да стручно, савесно, непристрасно, правично и без непотребног одлагања врше своју функцију посебно водећи рачуна о заштити оштећених и спречавању дискриминације по било ком основу.” Међутим, и суд је, прихватањем оваквих споразума, своју пасивност и искљученост у поступку одмеравања и изрицања кривичних санкција најалост проширио и на све друге елементе споразума о признању кривичног дела, доносећи тако неправилне одлуке, чија законитост и правилност није била предмет провере пред другостепеним судом, а све услед лимитираних права на правни лек на пресуду донету на основу споразума, прописану чл. 319 ЗКП.

Имајући у виду став Врховног касационог суда, изражен у одлуци Кзз бр. 384/2019 од 16.04.2019. године, затим у одлуци Кзз 2/20 од 06.02.2020.године, потребно је поново размотрити питање да ли суд може одбити закључени споразум, уколико нађе да казна или друга кривична санкција, односно друга мера у погледу које су јавни тужилац и окривљени закључили споразум **не остварује општу сврху кажњавања** прописану чл. 42 Кривичног законика (спречавање учиниоца да чини кривична дела и утицај на њега да убудуће не чини кривична дела; утицаје на друге да не чине кривична дела; изражавање друштвене осуде за кривично дело, јачање морала и учвршћивање обавезе поштовања закона; остваривање праведности и сразмерности између учињеног дела и тежине кривичне санкције).

У кривичном поступку вођеним пред Основним судом у Сомбору, суд је решењем одбио прихватање споразума, наводећи да кривична санкција у споразуму није утврђена у складу са законом, те налазећи да се условном осудом не може довољно поправно утицати на окривљене да убудуће не врше кривична дела имајући у виду да су приликом извршења кривичног дела окривљени исказали дрскост, безобзирности и упорност. Против наведеног решења, Републички јавни тужилац је поднео захтев за заштиту законитости, указујући да суд није овлашћен да на било који начин утиче на висину и врсту кривичне санкције о којој су се споразумели тужилаштво и окривљени, уколико је кривична санкција у складу са Кривичним закоником. Врховни касациони суд је одлуком Кзз.384/19 од 16.04.2019.године усвојио захтев за заштиту законитости налазећи да је казна предложена у споразуму у свему у складу са условом прописаним чланом 317. став 1. тачка 4. ЗКП-а, те да су судије код споразума о признању кривице само формално овлашћене да изрекну кривичну санкцију, коју су претходно утврдили тужилац и одбрана у оквиру граница предвиђених законом. Врховни касациони суд наведеном одлуком сматра да услов прописан чл.317 ст.1 тач.4 ЗКП- да предложена казна буде "у складу са кривичним или другим законом" значи једино да казна мора да

буде предложена у оквиру законом прописаног минимума и максимума, а не и да казна треба да испуни и друге услове које прописује Кривични законик.

Пресудом Врховног касационог суда у Београду бр. Кзз 2/20 од 06.02.2020.године усвојен је захтев за заштиту законитости РЈТ и утврђено да је правноснажном пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Кж.1-По.1-Спк.1/19 од 21.10.2019. године повређен закон у корист окривљеног. Наиме, Пресудом Вишег суда у Краљеву, Посебно одељење за сузбијање корупције Спк-По4.бр.39/19 од 11.06.2019. године, на основу члана 317. став 1. ЗКП, прихваћен је споразум о признању кривичног дела СККо.бр. 41/19 од 11.06.2019. године, закључен између Вишег јавног тужиоца у Краљеву, Посебно одељење за сузбијање корупције и окривљеног АА, са браниоцем адвокатом ОП, по оптужном предлогу Вишег јавног тужиоца у Краљеву КТОКо.бр.71/19 од 11.06.2019. године и окривљени АА оглашен је кривим због кривичног дела давање мита у обављању привредне делатности из члана 231. став 1. КЗ, за које му је утврђена казна затвора у трајању од 7 месеци и кривичног дела злоупотреба у вези са јавним набавкама из члана 228. став 1. КЗ, за које му је утврђена казна затвора у трајању од 8 месеци, те је осуђен на јединствену казну затвора у трајању од 1 године и 2 месеца. Пресудом Апелационог суда у Крагујевцу КЖ1-ПО1-Спк-1/19 од 21.10.2019. године, поводом жалбе окривљеног АА, а по службеној дужности преиначена је пресуда Вишег суда у Краљеву, Спк-По4.бр.39/19 од 11.06.2019. године, у делу одлуке о казни, тако што је Апелациони суд у Крагујевцу окривљеном АА, задржао као правилно утврђене казне затвора за кривично дела давање мита у обављању привредне делатности из члана 231. став 1. КЗ у трајању од 7 месеци и за кривично дело злоупотреба у вези са јавном набавком из члана 228. став 1. КЗ у трајању од 8 месеци, па га је осудио на јединствену казну затвора у трајању од 1 године, коју ће окривљени издржавати у просторијама у којима станује без примене електронског надзора, налазећи да је првостепени суд превисоко одмерио јединствену казну затвора, сматрајући да је казна затвора, на коју је окривљени осуђен, строжија од неопходне, са становишта сврхе кажњавања и окривљеног осудио на јединствену казну затвора у трајању од 1 године, коју ће окривљени издржавати у просторијама у којима станује без примене мере електронског надзора. Врховни касациони суд је усвојио захтев за заштиту законитости РЈТ-а, наводећи да је Апелациони суд у Крагујевцу прекорачио своја овлашћења обзиром да ни првостепени суд није одмеравао казну, већ су се о казни споразумели јавни тужилац и окривљени, док је суд био овлашћен само да утврди испуњеност услова из члана 317 став 1. тачка 4) ЗКП, у погледу казне. ВКС је навео да је улога суда у процесу прихватања споразума о прихватању кривичног дела да споразум детаљно проучи и увери се да је са становишта закона оправдано наведени споразум одобрити и преточити га у осуђујућу пресуду, односно да суд проверава законитост предлога јавног тужиоца и окривљеног када је реч о предложеној кривичној санкцији и другој мери, односно проверава да ли је казна или друга кривична санкција, односно друга мера у погледу које су јавни тужилац и окривљени постигли споразум, предложена у складу са кривичним или другим законом. То даље значи, да проверава да ли се предложена санкција уопште може изрећи за конкретну врсту кривичног дела и да ли се конкретна мера кривичне санкције налази у оквирима законског минимума или максимума који је предвиђен на конкретно кривично дело поводом којег је окривљени признао кривицу. ВКС налази да Апелациони суд у Крагујевцу није требало да примени одредбе члана 451. став 2. ЗКП, и оцењује по службеној дужности, да ли је јединствена казна превисоко одмерена од стране првостепеног суда, нарочито имајући у виду чињеницу да првостепени суд-Виши суд у Краљеву није одмеравао јединствену казну затвора, већ прихватио споразум закључен између странака у поступку.

Из две наведене одлуке Врховног касационог суда, закључује се да суд не може мењати услове закљученог споразума, па тако ни одмераваати кривичну санкцију о којој су се договорили окривљени и тужилац, као и да суд не може одбити прихватање споразума окривљеног и тужиоца, сматрајући да није испуњен услов из чл. 317 став 1. тач.4 ЗКП, позивајући се на општу сврху кажњавања прописану чл. 42 КЗ.

У неколико поступака пред Посебним одељењем за сузбијање корупције Вишег суда у Новом Саду, суд је прихватио споразуме у којима су казне биле испод законом прописаног минимума, дакле уз примену одредби о ублажавању казне услед нарочито олакшавајућих околности, као и споразуми у којима су се тужилац и окривљени договорили да се оштећени упуту на парнични поступак ради остваривања свог имовинскоправног захтева иако је оштећени поставио имовинскоправни захтев у износу који је чињеничним описом кривичног дела тужилац истоветно определио. Законом није прописано да споразум достављен суду треба да садржи образложење нарочито олакшавајућих околности, а најчешће суд такве околности не може да утврди ни из доказа које тужилац достави уз споразум, јер тужилац и окривљени нису дужни суду да доставе доказе који су од значаја за одмеравање кривичне санкције. Суд је стога и фактички онемогућен да учествује у одмеравању кривичне санкције. Улога суда сведена је само на декларативно потврђивање воље тужиоца и окривљеног. Тужилац одлучује кога ће оптужити, за које кривично дело, на какву кривичну санкцију, док суд само утврђује да ли је било “мана воље” окривљеног, односно да ли је окривљени свесно и добровољно признао кривично дело које је предмет оптужбе, да ли је окривљени свестан свих последица закљученог споразума, да ли се одриче права на суђење и да ли прихвата ограничење права на улагање жалбе као и да ли постоје и други докази који нису у супротности са признањем окривљеног да је учинио кривично дело; док у погледу договорене кривичне санкције, суд само проверава да ли је санкција у оквиру прописане кривичним или другим законом. Неправедност договора окривљеног и тужиоца да се оштећеном не досуди имовинскоправни захтев у кривичном поступку (иако прикупљени подаци пружају поуздан основ за досуђење) оштећеног ставља у положај вишеструке виктимизације, потребе излагања трошковима вођења парничног посупка, одуговлачења и изгубљене сатисфакције. С обзиром да је на рочишту на коме суд одлучује о споразуму о признању кривичног дела јавност искључена, као и да се на рочиште не позива оштећени, те имајући у виду ограничене разлоге за изјављивање жалбе на пресуду донету на основу споразума, док се пресуда донета на основу споразума и не доставља оштећеном, препуштањем неконтролисане слободе странкама да без икаквог учешћа суда одмеравају и кривичну санкцију, може се изазвати правна несигурност и неједнакост. Управо одредба чл. 319 ЗКП која ускраћује право жалбе на пресуду оштећеном, иако се овом пресудом може одлучити и о правима оштећеног, супротна је чл. 36 Устава Републике Србије који гарантује да „свако има право на жалбу или друго правно средство против одлуке којом се одлучује о његовом праву, обавези или на закону заснованом интересу.”

Аутор овог рада има у виду да би потпуна слобода одмеравања казне од стране суда према истим правилима као у редовном кривичном поступку у случају споразума деловала демотивационо и неизвесно за окривљене да закључују споразуме са тужиоцем, док се са друге стране поставља и питање на основу којих доказа би суд могао утврђивати чињенице о отежавајућим и олакшавајућим околностима (степену кривице, побуда из којих је дело учињено, јачине угрожавања или повреде заштићеног добра, околности под којима је дело учињено, ранијег живота учиниоца, његових личних прилика, његовог држања после учињеног кривичног дела а нарочито његовог односа према жртви кривичног дела, као и друге околности које се односе на личност учиниоца) када се на рочишту за одлучивање о споразуму ови докази не изводе.

Уговарање казне у одређеном распону, у коме би затим суд прецизирао санкцију такође је непримењива, имајући у виду позитивна решења Законика о кривичном поступку, с обзиром да се не изводе докази на основу којих би се казна прецизирала. Стога је потребно да тужилац приликом уговарања кривичне санкције има све наведене околности у виду, посебно у случају ублажавања кривичне санкције испод законом прописаног минимума, јер уговарање благих казни доводи у питање сврху кажњавања са аспекта општег интереса и друштвене осуде кривичног дела, што ствара сумњу јавности у рад правосудних органа и доприноси утиску правне несигурности и неједнакости.

Аутор истиче да санкције предложене у оквиру законског минимума и максимума не смеју бити једини параметар суда приликом одлучивања о прихватању споразума, него се мора имати у виду и адекватност санкције у конкретном случају, те суд може и мора са посебном пажњом ценити све елементе споразума, те утврдити да ли је казна или друга кривична санкција, како се и наводи у чл. 317 ст. 1 тач.4 ЗКП, у погледу које су јавни тужилац и окривљени закључили споразум, предложена у складу са кривичним или другим законом. Предлог санкције као и сви друге одредбе споразума о признању кривичног дела морају бити у складу са **свим одредбама Кривичног законика**, дакле, и са одредбама о сврси кажњавања прописаним чл. 42 КЗ, и са општим правилима за одмеравање казне прописаним чл. 54 КЗ, а не само прописаним границама кажњавања за конкретно кривично дело. Аутор сматра да суд има законску могућност да одбије споразум о признању кривичног дела уколико је закључен супротно општим правилима за одмеравање казне и сврси кажњавања, применом чл.318 став 1 тачка 2 ЗКП у вези са чл.317 став 1 тачка 4 ЗКП.

Не треба занемарити изузетан значај института споразума о признању кривичног дела, мотиве и бенефите споразума за окривљене, те кривично правни систем у целини, ефикасност и економичност ових поступака који циљ свакако имају и судови, али је неопходно суду омогућити вршење основне функције одмеравања казне. Потребно је преиспитати тумачење одредбе чл. 317 ст.1 тачка 4 ЗКП, која према мишљењу аутора овог рада указује на обавезу да је казна или друга кривична санкција, односно друга мера у погледу које су јавни тужилац и окривљени закључили споразум предложена у складу са кривичним или другим законом у целости, дакле не само у границама минимума и максимума прописане санкције конкретног кривичног дела.

РЕГИСТРИ

АЗБУЧНИ СТВАРНИ РЕГИСТАР

ЗА ГРАЂАНСКО ПРАВО

(Број иза текста у регистру означава број сентенце у овом билтену)

В

Ванбрачна заједница

- За мериторну одлуку суда у погледу основаности предлога предлагача за утврђење постојања ванбрачне заједнице није од значаја да ли је пок. страна испунила услове за пензију, већ суд треба да се бави само испитивањем чињеница које се тичу постојања или непостојања ванбрачне заједнице у смислу одредби Породичног закона, а не и у смислу испуњености даљих услова за остваривање права на породичну пензију. - 41

Веродостојна исправа

- На основу обрачуна камате, као веродостојне исправе, се не може тражити и принудна наплата главног дуга у извршном поступку. - 20

Вештачење

- Вештачење извршено од стране вештака - физичког лица ангажованог на основу уговора о делу закљученог са вештаком - правним лицем, уписаним у Регистар правних лица за обављање послова вештачења, не може се сматрати вештачењем извршеним од стране тог правног лица. - 10

- Постојање разлога за лишење пословне способности може се утврдити само вештачењем од стране стручних лица, који ће дати налаз и мишљење о стању менталног здравља и способности тог лица за расуђивање. - 42

Висина тужбеног захтева

- Висина тужбеног захтева опредељена у малом износу не може бити разлог за одбачај тужбе. - 7

Д

Достављање диспозитије за плаћање

- Када извршни дужник покуша да пре подношења предлога за извршење испуни своју обавезу према извршном повериоцу, тражећи достављање диспозитије за плаћање, а пуномоћник извршног повериоца му не достави тражену диспозитију, извршни поверилац нема право на накнаду трошкова извршног поступка. - 21

Достављање списка другостепенем суду

- Сваки пут када се предмет доставља другостепенем суду, исти мора бити достављен уз одговарајући образац, са преписом одлуке и примерком правног лека. - 15

Е

Евентуални тужбени захтев

- Привременом мером се не може обезбеђивати потраживање садржано у евентуалном тужбеном захтеву, јер такво потраживање постаје релевантно тек у случају неоснованости потраживања из примарног захтева. - 31

Експропријација

- види: Вештачење - 10

- Процена Пореске управе представља обавезну полазну основу за утврђивање висине накнаде, међутим, у ситуацији када суд одреди и спровођење вештачења, процена Пореске управе се изједначава са осталим исправама на основу којих се утврђује висина накнаде за земљиште изузето из поседа предлагача. - 44

З

Заједничко вршење родитељског права

- У пресуди којом се брак разводи и утврђује заједничко вршење родитељског права, суд не обавезује ни једног од родитеља да у одређеном износу доприноси издржавању деце, јер се подразумева да у погледу издржавања постоји споразум родитеља. - 39

Заоставштина

- У поступку расправљања заоставштине не испитује се и не утврђује постојање и висина дугова заоставштине. - 43

Застарелост

- Застарелост, као институт који води престанку облигације, заснива се на протеклу времена, што само по себи представља чињеницу, услед чега се предлогом не може захтевати да се утврди застарелост судске таксе. - 14

- Достављањем опомене јавног предузећа, не прекида се ток застарелости, сходно одредби члана 114. став 1. Закона о пореском поступку и пореској администрацији, јер јавно предузеће не врши овлашћења у административном поступку, већ вршећи своју регистровану комерцијалну делатност наплаћује накнаду за пружене услуге, па се слање опомене дужнику новчане обавезе не може сматрати радњом у смислу члана 114. цитираног закона и не доводи до прекида застарелости. - 32

Захтев за отклањање неправилности

- Захтев за отклањање неправилности може поднети само уколико се ради о неправилностима у фази поводом спровођења извршења, али не и против решења суда и јавног извршитеља. - 28

И

Извршна исправа

- Суд и јавни извршитељ везани су извршном исправом, те сходно томе исту не могу мењати нити исправљати. - 16

Извршење на непокретности

- После уписа најстарије забележбе решења о извршењу не може се водити посебан извршни поступак ради намирења неког другог потраживања на истој непокретности, већ нови извршни поверилац ступа у већ покренути извршни поступак, а право на намирење стиче уписом забележбе решења о извршењу којим је ступио у извршни поступак. - 29

Изрека пресуде

- Законом о парничном поступку није предвиђено да изрека одлуке мора да садржи партициони рок, нити претњу принудним извршењем као обавезан и потребан елемент, а није ни неопходан да би обавеза из одлуке постала извршна. 12

К

Каматна стопа

- Уговарањем да ће се камата, као битан елемент уговора, мењати према актима банке и променама камате на банкарском тржишту без закључивања посебног анекса овог Уговора, без ближе одређених и дефинисаних параметара на основу којих ће се каматна стопа мењати, уговорена је неодређива уговорна обавеза, што исту уговорну обавезу чини ништавом. - 35

Л

Лишење пословне способности

- види: Вештачење - 42

Н

Надлежност

- Споразум о месној надлежности има дејство *inter partes*, па споразум о надлежности суда у Београду садржан у Полиси осигурања лица од последица несрећног случаја (незгоде), која је закључена између туженог осигуравајућег друштва и основне школе из Новог Сада, не може да производи дејство и у односу на трећег, овде тужиоца. - 1

- Прописи о међународној надлежности одређују судови које државе имају право и дужност да поступају, али не одређују надлежност конкретног суда, већ се то препушта нормама о стварној и месној надлежности земље чији је суд међународно надлежан. - 2

- Суд цени стварну надлежност према чињеничним наводима тужбе на којима тужилац заснива свој тужбени захтев, а не према наводима из одговора на тужбу. - 3

- Привредни суд је увек надлежан да поступа у споровима између привредних субјеката, и одређује и спроводи извршење на основу извршних исправа које се односе на привредне субјекте, независно од тога да ли је спор настао у обављању делатности привредних субјеката. - 4

- Спор ради заштите од узнемиравања права својине на непокретности не може се сматрати спором мале вредности. - 5

Накнада штете

- У случају када поверилац доспелог потраживања у чијим се рукама налази нека дужникова ствар задржи ствар док му не буде исплаћено потраживање, нема места заснивању одговорности повериоца према дужнику у смислу члана 154. став 1 Закона о облигационим односима због изгубљене добити коју би дужник остварио употребом задржаних ствари. - 33

- О праву и висини накнаде штете због утврђене повреде неког Уставом зајемченог права, може се једино и искључиво одлучивати у поступку по уставној жалби пред Уставним судом, под условом да је такав захтев благовремено постављен. - 34

- Република Србија одговора за материјалну штету насталу због потпуног или делимичног неизвршења правноснажних и извршних судских одлука, односно у стечају утврђених потраживања запослених из радног односа која су без њихове кривице остала неизвршена и у поступку стечаја вођеном над стечајним дужником са већинским друштвеним или државним капиталом, уз услов да је претходно утврђена повреда права на суђење у разумном року. - 48

Намирење другог потраживања

- види: Извршење на непокретности - 29

Начело формалног легалитета

- види: Извршна исправа - 16

Недопуштено извршење

- Треће лице може да поднесе тужбу за утврђење недопуштено извршења, без обзира да ли се претходно користило процесним средствима за заштиту својих права и интереса у извршном поступку истицањем приговора. - 19

- За утврђење испуњености услова за пружање заштите права на дом према одредби члана 8 Конвенције за заштиту људских права и основних слобода неопходно најпре утврдити да ли предметна некретнина представља дом тужилаца односно да ли су са истом тужиоци остварили довољно јаку и трајну повезаност, без обзира на основ по коме је користе. Затим је потребно утврдити да ли постоји мешање државе у право на дом, што подразумева акте којима се ограничава или укида фактичка могућност коришћења простора као објекта права на дом, те ако постоји, треба разграничити да ли се ради о недозвољеном или дозвољеном мешању. Сходно развијеној пракси Европског суда, мешање ће бити допуштено ако је законито, усмерено на остварење легитимног циља и неопходно у демократском друштву. Мешање је нужно ако се исти оправдани

циљ не може постићи применом блаже мере, ако постоји неодложна друштвена потреба, те ако је мешање сразмерно тој потреби. - 23

- У ситуацији када је тужила у поступку који је покренула излучном тужбом доказала да на предметним стварима полаже право које спречава извршење, не спорећи и право свог супруга на истим, околност да између ње и њеног супруга у погледу ствари које су предмет извршења постоји материјално - правни однос заједничара, није од значаја за пресуђење у конкретној ствари, већ евентуално њиховог међусобног односа у погледу управљања и располагања тим стварима. - 24

Ништавост уговорне одредбе

- види: Ништавост уговорне одредбе - 35

Новчана казна

- Мера новчаног кажњавања служи искључиво обезбеђењу процесне дисциплине у сврху несметаног вођења поступка и изриче се онда када несумњиво постоји злоупотреба процесних овлашћења коју је свесно предузео одређени учесник у поступку и када се на други начин не могу спречити њене штетне последице по сам поступак или су оне већ наступиле. - 13

О

Обрачун камате

- види: Веродостојна исправа - 20

Обуставањање извршног поступка

- Чланови друштва које је престало да постоји у поступку принудне ликвидације нису правни следбеници тог друштва по сили закона, већ исти само одговарају за обавезе друштва, тако да извршни поверилац мора да покрене посебан поступак у којем ће тражити да се утврди да је члан брисаног извршног дужника правни следбеник тог друштва, да је обавеза извршног дужника пренета на њега као стицаоца обавезе, те да се у катастру изврши упис правног следбеника као новог власника на непокретностима које су биле у власништву брисаног друштва, а на којима се спроводи извршење. - 27

Одбачај тужбе

- види: Висина тужбеног захтева - 7

- Недостатак пасивне легитимације утиче на основаност тужбеног захтева, а не на страначку способност, те нема места одбачају тужбе из овог разлога. - 8

- види: Заједничко вршење родитељског права - 39

Одређивање јавног извршитеља

- Извршни поверилац је дужан да Комори поднесе захтев за одређивање јавног извршитеља коме ће бити поднет предлог за извршење у којем је као извршни дужник назначен директни или индиректни корисник буџетских средстава, а одлуку Комора на образцу 2б доставља повериоцу и јавним извршитељима који су одређени да поступају по предлозима. - 22

Одржај

- Поред протеча времена, за стицање својине одржајем потребно је и постојање савесности која мора да постоји све време и која се огледа у постојању оправданог уверења држаоца да непокретност држи и користи као власник. - 38

Ослобођење од плаћања судске таксе

- Извршни поверилац није дужан да положи предујам ако је ослобођен од плаћања судске таксе, без обзира на то да ли се ради о иницијалном предујму који се односи на припремање, вођење и архивирање предмета, или о предујму за предузимање појединачних радњи у току поступка спровођења извршења. - 17

П

Пасива

- види: Заоставштина - 43

Пасивна легитимација

- види: Одбачај тужбе - 8

Повраћај таксе

- Када је предлог за извршење ради наплате јавних прихода покренут по службеној дужности, повраћај таксе се остварује у истом поступку, подношењем захтева за повраћај таксе суду који је решавао у првом степену, а не путем подношења предлога за противизвршење. - 26

Правна сукцесија

- види: Обустављање извршног поступка - 27

Предлог за извршење

- Извршни поверилац има могућност избора да ли ће за сва потраживања досуђена правноснажним и извршним исправама поднети јединствен предлог за извршење или ће свако потраживања извршавати посебно. - 18

Предујам

- види: Ослобођење од плаћања судске таксе - 17

Предпроцесне радње

- Предпроцесне радње које су предузете пре подношења тужбе нису део судског поступка, због чега се не могу сматрати релевантним ни за оцену постојања повреде права предлагача на суђење у разумном року. - 45

Прекид поступка

- Не постоји обавеза суда да утврђује ко су наследници странке која је преминула, с обзиром на то да је потребан предлог противне стране која ће означити наследнике и предложити суду да их позове да преузму поступак. - 47

Привремена мера

- Ако је предлог за одређивање привремене мере поднет пре, у току или после парничног или другог поступка у коме се одлучује о основаности потраживања чије се обезбеђење тражи или истовремено покретањем поступка, о предлогу одлучује суд који у првом степену одлучује о основаности потраживања, а не суд у посебном извршном поступку. - 30

- види: Евентуални тужбени захтев - 31

Привремени заступник

- Привременог заступника, који у поступку за који је постављен има сва права, али пре свега дужности законског заступника, не може заменити адвокатски приправник, а пасивно понашање привременог заступника туженог и непредузимање парничних радњи у корист странке чије интересе заступа представља битну повреду поступка и повреду права на правично суђење. - 6

- види: Новчана казна - 13

Приговор ради убрзања поступка

- Приликом одлучивања о приговору ради убрзања поступка, суд се не може упуштати у разлоге суда који спроводи поступак поводом којег је поднет приговор, којима се тај суд руководио приликом доношења одлуке, а која се тиче правних питања самог поступка. - 46

Признање тужбеног захтева

- Признање тужбеног захтева подразумева и признање основаности тужбеног захтева и његовог обима, али и доспелости потраживања. - 9

Променљива каматна стопа

- види: Ништавост уговорне одредбе - 35

Противизвршење

- Предлог за противизвршење може се поднети само ради враћања онога што је претходно принудно наплаћено у извршном поступку. - 25

- види: Повраћај таксе - 26

Противправно одвођење или задржавање детета

- Хашка конвенција инсистира на успостављању ранијег фактичког стања које је постојало пре противправног одвођења или задржавања детета и његово враћање у место његовог "уобичајеног боравка". Основном циљу Хашке конвенције супротстављена је заштита "најбољег интереса детета", који се цени у сваком појединачном случају. - 40

Р

Ретенција

- види: Накнада штете - 33

Решавање рекламације

- У периоду од две године, колико траје гаранција, право је потрошача да бира да ли ће трговац несаобразност робе односно квар отклонити поправком или заменом, с тим што је у периоду од шест месеци након куповине робе за поправку потребна изричита сагласност потрашача. - 36

С

Савесност државине

- види: Одржај - 38

Слободна оцена доказа

- Обавеза је суда да на одговарајући начин образложи како је и на који начин је утврдио релевантне чињенице, односно како је ценио изведене доказе, јер слободна оцена доказа не дозвољава произвољност, арбитрарност и слободно закључивање. - 11

Спор мале вредности

- Спор ради заштите од узнемиравања права својине на непокретности не може се сматрати спором мале вредности. - 5

Суђење у разумном року

- види: Предпроцесне радње - 45

- види: Накнада штете - 48

Т

Трошкови извршног поступка

- види: Достављање диспозисије за плаћање - 21

У

Уговор о уступању наследног дела

- Располагање наследним уделом у корист лица ван наследничке заједнице је или ништаво (уколико је предузето пре правноснажности решења о наслеђивању и без сагласности осталих заједничара) или је са одложеним правним дејством (уколико је предузето после правноснажности решења, а пре развргнућа сувласничке заједнице). - 37

Уговор о уступању потраживања

- види: Уговор о уступању наследног дела - 37

Узнемиравања права својине

- види: Спор мале вредности - 5

Уставна жалба

- види: Накнада штете - 34

Утврђивање правних сукцесора

- види: Прекид поступка - 47

Утврђивање тржишне вредности непокретности

- види: Фактичка експропријација - 44

АЗБУЧНИ СТВАРНИ РЕГИСТАР

ЗА КРИВИЧНО ПРАВО

(Број иза текста у регистру означава број сентенце у овом билтену)

А

Антрополошко вештачење

- Упоређење лика окривљеног који је снимљен камером са видео надзора, може се утврдити једино на основу антрополошког вештачења. - 19

Д

Дисциплински преступ

- За дисциплинске преступе које учини док је у притвору, притвореник не може бити кажњен пре него што буде обавештен о дисциплинском преступу који му се ставља на терет, односно пре него што му се достави дисциплинска пријава, пре него што му је пружена прилика да изнесе своју одбрану, а то може да учини једино у дисциплинском поступку пред судом и пре него што суд свестрано испита случај. - 23

Доживотни затвор

- Услови за изрицање казне доживотног затвора прописани су у чл. 44а КЗ: да се ради о најтежим кривичним делима или најтежим облицима тешких кривичних дела, затим, да је лице у време извршења кривичног дела навршило 21 годину живота, те да се не ради о случајевима за које закон предвиђа да се казна може ублажити, односно да не постоји неки од основа за ослобођење од казне. - 1

Доказ у кривичном поступку

- Прегледање снимка са видео-надзорне камере од стране суда на главном претресу је доказ прибављен на законит начин. - 16

З

Захтев за заштиту законитости

- Захтев за заштиту законитости, као ванредни правни лек установљен је искључиво у циљу заштите права и интереса окривљеног. - 26

Злоупотреба положаја одговорног лица

- Адвокат не може уговором о заступању искључити примену императивних норми Закона о адвокатури, и тако избећи своју евентуалну кривичноправну одговорност за кривично дело злоупотреба положаја одговорног лица из чл. 234 КЗ. - 8

- Уколико се ради о ситуацији у којој је окривљени једним а не јединственим умишљајем обухватио своју противправну одлуку да свим радницима којима дугује зараде за одређени период, уопште не исплати зараде, не може се говорити о постојању продуженог кривичног дела из чл. 234 ст. 3 у вези ст. 1 КЗ. - 9

К

Кривично дело из чл. 98 ст. 2 у вези ст. 1 Закона о тајности података

- Да би постојало кривично дело из чл. 98 ст. 2 у вези ст. 1 Закона о тајности података, мора постојати документ, односно податак са ознаком "строга поверљиво". - 14

М

Мера безбедности одузимања предмета

- Мера безбедности одузимање предмета не може се изрећи ако кривични поступак није покренут и спроведен у складу са Закоником о кривичном поступку. - 28

Мера забране прилажења, састајања или комуницирања са одређеним лицем

- Мера забране прилажења, састајања или комуницирања са одређеним лицем и посећивања одређених места, уз испуњеност околности које закон прописује, може предложити у припремном поступку према малолетницима само јавни тужилац. - 21

Н

Начело In dubio pro reo

- Пресуду или решење које одговара пресуди, суд може засновати само на чињеницама у чију је извесност уверен. Сумњу у погледу чињеница од којих зависи вођење кривичног поступка, постојање обележја кривичног дела или примена неке друге одредбе кривичног закона, суд ће у пресуди или решењу које одговара пресуди, решити у корист окривљеног. - 15

Незаконити докази

- Докази прикупљени по основу предузетих радњи полиције, а које имају обележје посебне доказне радње тајног праћења и снимања предвиђене у чл. 171 ЗКП-а, могу се сматрати законитим доказима само ако их је одредио судија за претходни поступак образложеном наредбом. - 17

Неовлашћено држање опојних дрога

- Сама количина дроге одузете од окривљеног, коју суд сматра мањом, као и околност да је иста била запакована у две кесе, не представља доказ да је дрога била набављена ради даље продаје. - 10

О

Овлашћени тужилац

- У случају када се утврди да је окривљени учинио противправно дело које је у закону одређено као кривично дело у стању неурачунљивости, овлашћење јавног тужиоца је да покрене поступак за изрицање мере безбедности обавезног психијатријског лечења за сва кривична дела прописана Кривичним закоником, па тако и за кривична дела за које је прописано да се гоне по приватној тужби. - 27

Одређивање притвора

- Чињенице које су биле познате тужиоцу у моменту предлагања притвора, а на које није указивано, не могу представљати нове чињенице на основу којих би притвор према малолетном или окривљеном био поново одређен након укидања притвора, нити претња, која није обухваћена чињеничним описом кривичног дела може представљати особиту околност да ће малолетник или окривљени учинити кривично дело којим прети. - 22

П

Правна заблуда

- Код кривичног дела из чл. 348 КЗ посебну пажњу треба обратити на могућност примене института (отклоњиве или неотклоњиве) правне заблуде због насумичног временског важења и спорадичног доношења Наредби о легализацији оружја МУП-а, које искључују противправност кривичног дела недозвољена производња, држање, ношење и промет оружја и експлозивних материја из члана 348 КЗ. - 11

Предмет вештачења

- Правна питања не могу бити предмет вештачења. - 18

Преквалификација кривичног дела

- Суд није везан за предлоге јавног тужиоца и може извршити правну преквалификацију кривичног дела, не повређујући при том објективни идентитет оптужног акта. - 25

Претпоставке за премештај осуђеног

- Поред претпоставки из чл. 7 Закона о међународној правној помоћи у кривичним стварима, за премештај осуђеног у Републику Србију ради извршења стране кривичне пресуде, потребно је да је испуњена и једна од претпоставки из чл. 68 Закона о међународној правној помоћи у кривичним стварима. - 12

Привремена мера

- На предлог овлашћених лица (чл. 253 ЗКП) могу се у кривичном поступку по одредбама закона који уређује поступак извршења и обезбеђења одредити привремене мере обезбеђења имовинскоправног захтева насталог услед извршења кривичног дела или противправног дела које је у закону одређено као кривично дело. - 24

Принуда

- Покушај кривичног дела принуда постоји до момента док принуђени не започне понашање на које се принуђава, у ком моменту наступа последица овога дела. - 6

С

Судска рехабилитација

- Лице које је више пута осуђивано суд може дати рехабилитацију само ако су испуњени услови из чл. 98 и 99 КЗ у погледу сваког кривичног дела за које је осуђено. При оцени да ли ће у сваком случају дати рехабилитацију, суд ће узети у обзир околности из чл. 99 ст. 2 овог Законика. - 2

Т

Тешко дело против безбедности јавног саобраћаја

- Сви возачи на аутопуту су у обавези да у ноћним условима вожње возе под дугим светлима, и у ситуацији кад постоји долазећи саобраћај из супротног смера, осим у случајевима дефинисаним одредбом чл. 77 став 3 тачка 2-7 ЗОБС (ако омета возача испред, постојање магле, вожња у тунелу, постојање уличне расвете, ако је возило заустављено, ако омета управљача шинског возила или пловила). - 13

Тешка телесна повреда

- Ако у извршењу кривичног дела тешка телесна повреда из чл. 121 ст. 1 КЗ учествују окривљени као саизвршиоци, услед претходно постигнутог договора да нападну и истуку оштећеног, код истих постоји јединствен умишљај за извршење кривичног дела тешка телесна повреда из чл. 121 ст. 1 КЗ. - 5

Тешко убиство

- Не може се говорити о правној квалификацији из оптужнице да се ради о кривичном делу тешко убиство из чл. 114 ст. 1 тач. 1 и 5 КЗ, већ о кривичном делу тешко убиство из чл. 114 ст. 1 тач. 5 КЗ, а околност да је ово квалификовано убиство које је било у основи мотивисано безобзирном осветом, фактички извршено на свиреп начин, суд је ценио као отежавајућу околност. - 4

Транскрипт

- Извештај о тајном надзору комуникације и препис добијених снимака комуникације мора садржати обавезне елементе прописане одредбом чл. 170 ст. 1 и 4 ЗКП да би били прихваћени као веродостојан доказ у поступку. - 20

У

Убиство

- Тежина телесних повреда које је задобила оштећена, не представља одлучну чињеницу за постојање намере окривљеног да оштећену лиши живота, односно за постојање кривичног дела убиства у покушају из чл. 113 у вези чл. 30 Кривичног законика. - 3

Увреда

- Намера омаловажавања није законско обележје кривичног дела увреда већ може бити основ за искључење постојања овог кривичног дела у ситуацији када је увредљива изјава дата, између осталог, у одбрани неког права или заштити оправданих интереса, под условом да се из начина изражавања види да то није учињено у намери омаловажавања. - 7

ЗАКОНСКИ РЕГИСТАР

(Број иза цртице након навођења члана правног прописа означава број сентенце у овом билтену)

ГРАЂАНСКО ПРАВО

Хашка Конвенција о грађанскоправним аспектима међународне отмице деце
(Закон о ратификацији 1991. године - "Службени лист СФРЈ - Међународни уговори",
број 7/91)

- члан 12 - 40

- члан 13 - 40

Конвенција Уједињених нација о правима детета (Закон о ратификацији Конвенције УН
о правима детета - Службени гласник СФРЈ - Међународни уговори 15/90 и Службени
лист СРЈ - Међународни уговори 4/86 и 2/97)

- члан 3 - 40

Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода

- члан 8 - 23

Закон о парничном поступку ("Службени гласник РС" бр. 72/11, 49/13, 74/13, 55/14)

- члан 8 - 11

- члан 9 - 7

- члан 40 - 1

- члан 54 - 1

- члан 65 став 1 - 1

- члан 81 - 13

- члан 82 - 6

- члан 88 став 3 - 6

- члан 186 - 13

- члан 197 став 2 - 31

- члан 222 став 1 - 47

- члан 225 став 1 - 47

- члан 259 - 42

- члан 294 став 1 - 7

- члан 295 - 8

- члан 348 - 9

Закон о ванпарничном поступку ("Службени гласник СРС" бр. 25/82, 48/88; "Службени
гласник РС" бр. 46/95, 18/05, 85/12, 45/13, 55/14, 6/15 и 106/15)

- члан 36 став 1 и 3 - 42

- члан 38 став 1 - 42

- члан 122 - 43

- члан 136 - 44

Закон о извршењу и обезбеђењу (Службени гласник РС бр. 31/2011 од 09.05.2011)

- члан 3 став 1 - 26

- члан 5 - 16

- члан 33 - 17
- члан 34 - 18, 21
- члан 43 - 12
- члан 50 - 19
- члан 52 став 2 тачка 10 - 20
- члан 74 тачка 12 - 21
- члан 113 став 1 - 25
- члан 129 став 1 тачка 4 - 27
- члан 148 - 28
- члан 157 - 29
- члан 448 став 1 - 30
- члан 449 - 31

Закон о извршењу и обезбеђењу ("Службени гласник РС", бр. 106/2015, 106/2016)

- члан 108 - 23, 24
- члан 111 - 23, 24
- члан 193 - 23

Закон о облигационим односима ("Службени лист СФРЈ" бр. 29/78, 39/85, 57/89; "Службени лист СРЈ" бр. 31/93)

- члан 12 - 7
- члан 47 - 35
- члан 50 - 37
- члан 103 - 35
- члан 105 - 35
- члан 155 - 33
- члан 210 - 35
- члан 286 став 1 - 33
- члан 461 - 37
- члан 582 - 33

Закон о основама својинско правних односа ("Службени лист СФРЈ", бр. 6/80 и 36/90 и "Службени лист СРЈ", бр. 29/96)

- члан 28 став 4 - 38
- члан 42 - 5
- члан 72 став 3 - 38

Закон о Уставном суду ("Службени гласник РС", број 99/11)

- члан 89 став 3 - 34
- члан 90 - 34

Закон о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава ("Службени гласник РС" број 101/13)

- члан 4 став 2 - 3

Закон о уређењу судова ("Службени гласник РС", бр. 116/2008, 104/2009, ... и 88/2018)

- члан 24 став 1 - 5
- члан 25 став 1 - 4

Закона о судским вештацима ("Службени гласник РС" број 44/10)

- члан 9 - 10

Закон о заштити корисника финансијских услуга ("Службени гласник РС", бр. 36/2011 и 139/2014)

Закон о заштити потрошача ("Службени гласник РС" бр. 62/2014-3, 44/2018-3)

- члан 52 став 8 - 36

Закон о наслеђивању ("Службени гласник РС", бр. 46/95, 101/2003 и 6/2015)

- члан 1 - 43

- члан 222 - 43

- члан 231 став 2 - 37

Породични закон

- члан 4 став 1 - 41 ("Службени гласник РС", бр. 18/2005, 72/2011)

- члан 6 став 1 - 40

- члан 62 став 1 - 40

- члан 68 став 1 и 2 - 39

- члан 75 - 39

Закон о привредним друштвима ("Службени гласник РС" бр. 36/2011-3,... 91/2019-61)

- члан 545 - 27

- члан 548 - 27

- члан 567 став 1 - 1

- члан 569 - 1

Закон о приватизацији ("Службени гласник РС", бр. 83/2014, 46/2015 и 112/2015)

- члан 3 став 1 - 38

Закон о експропријацији ("Службени гласник РС", бр. 53/95, 20/2009 и 55/2013)

- члан 61 - 44

Закон о заштити права на суђење у разумном року ("Службени гласник РС" бр. 40/2015)

- члан 5 став 2 - 46

- члан 31 - 48

Закону о решавању сукоба закона са прописима других земаља („Службени лист СФРЈ“ број 43/82, 72/82 и „Службени лист СРЈ“ број 46/96)

- члан 46 - 2

Закон о јавним путевима ("Службени гласник РС", бр. 101/2005, 123/2007,... 104/2013)

- члан 17 - 32

- члан 26 - 32

Закон о пореском поступку и пореској администацији ("Службени гласник РС", бр. 80/2002,... 96/2021)

- члан 114 - 32

Закон о судским таксама ("Службени гласник РС" бр. 28/94,... 95/2018)

- члан 40 - 26
- члан 42 - 14
- члан 43 став 1 - 26

Судски пословник ("Службени гласник РС" бр. 110/2009,... 93/2019)

- члан 228 став 1 - 15

Уредба о продаји капитала и имовине јавном аукцијом ("Службени гласнику РС", бр. 45/2001, 45/2002, 19/2003 и 98/2004)

- члан 59 став 1 тачка 5 - 38

Правилник о поступању по захтеву извршног повериоца Комори јавних извршитеља за одређивање јавног извршитеља којем се подноси предлог за добровољно намирење новчаног потраживања насталог из комуналних услуга и сродних делатности, предлог за извршење на основу веродостојне и извршне исправе ради намирења новчаног потраживања насталог из комуналних услуга и сродних делатности и предлог за извршење у којем је као извршни дужник назначен директни или индиректни корисник буџетских средстава (објављен у "Службеном гласнику РС", бр. 2/2020 од 15.1.2020. године, ступа на снагу по добијању сагласности Министарства правде, а почиње да се примењује од 1.1.2020. године)

- члан 2 - 22
- члан 6 - 22

ЗАКОНСКИ РЕГИСТАР

(Број иза цртице након навођења члана правног прописа означава број сентенце у овом билтену)

КРИВИЧНО ПРАВО

Законик о кривичном поступку ("Службени гласник РС", бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014, 35/2019, 27/2021 - Одлука УС РС и 62/2021 - Одлука УС РС)

Члан 16 ст. 5 - 15

Члан 82 - 16

Члан 84 - 17

Члан 113 - 18

Члан 113 ст. 1 - 19

Члан 170 - 20

Члан 197 и 198 - 21

Члан 211 ст.1 т. 3 - 22

Члан 221 - 23

Члан 257 - 24

Члан 420 - 25

Члан 487 ст. 1 т. 2 - 26

Члан 522 ст. 1 - 27

Члан 535 ст. 1 - 28

Кривични законик ("Службени гласник РС", бр. 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016, 35/2019)

Члан 44а - 1

Члан 100 у в. чл. 99 ст. 2 - 2

Члан 113 - 3

Члан 114 ст. 1 т. 5 - 4

Члан 121 ст. 1 у в. чл. 33 - 5

Члан 135 у в. чл. 30 - 6

Члан 170 - 7

Члан 234 - 8

Члан 234 ст. 3 у в. ст. 1 у в. чл. 61 - 9

Члан 246а - 10

Члан 297 ст. 2 у в. чл. 289 ст. 1 - 13

Члан 348 - 11

Закон о тајности података ("Службени гласник РС", бр. 104/2009)

Члан 98 ст. 2 у в. ст. 1 - 14

Закон о безбедности саобраћаја на путевима ("Службени гласник РС", бр. 41/2009, 53/2010, 101/2011, 32/2013 - Одлука УС РС, 55/2014, 96/2015 - др. закон, 9/2016 - Одлука УС РС, 24/2018, 41/2018, 41/2018 - др. закон, 87/2018, 23/2019 и 128/2020 - др. закон)

Члан 77 ст. 3 - 13

Закон о међународној правној помоћи у кривичним стварима ("Службени гласник РС", бр. 20/2009)

Члан 68 - 12